Programma-begroting 2022

& Meerjarenraming 2023-2025

Vastgesteld in de verenigde vergadering van 24 november 2021

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard

Colofon
Programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025

Rotterdam, 24 november 2021

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Postbus 4059
3006 AB Rotterdam
Tel.: 010 45 37 200
Bezoekadres: Maasboulevard 123, 3063 GK Rotterdam
www.schielandendekrimpenerwaard.nl, info@hhsk.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
1 Inleiding & leeswijzer 4
2 Samenvatting 5
2.1 Financiële cijfers 6
2.2 Kerngetallen 8
3 Programmabegroting 2022 9
3.1 Programma 1: Veilige dijken 10
3.2 Programma 2: Voldoende en schoon water 14
3.3 Programma 3: Afvalwater zuiveren 21
3.4 Programma 4: Veilige wegen 27
3.5 Programma 5: Omgeving en organisatie 31
3.6 Overkoepelende thema's 35
3.7 Ondersteunende producten 38
4 Verplichte paragrafen 40
4.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 41
4.2 Kostentoerekening en normen 41
4.3 Financiering 44
4.4 Risicobeheersing 47
4.5 Weerstandsvermogen 49
4.6 Waterschapsbelastingen en overige dekkingsmiddelen 51
4.7 Incidentele baten en lasten 54
4.8 Verbonden partijen 55
4.9 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 56
4.10 Bedrijfsvoering 57
4.11 EMU-Saldo 59
5. Meerjarenbegroting 60
5.1 Exploitatie naar programma's 61
5.2 Exploitatie naar kostendrager 61
5.3 Exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten 64
5.4 Balans en overige financiële gegevens 64
5.5 Investeringen 68
Bijlagen 78
Bijlage 1 Afkortingen 78
Bijlage 2 Vaststelling 79
Bijlage 3 Planning-en-controlekalender 2022 80
Bijlage 4 Rekenvoorbeelden 81
Bijlage 5 WBP conversie naar programmastructuur 84
Bijlage 6 Maatregelen 2022 86
Bijlage 7 Verbonden partijen 92

1 Inleiding & leeswijzer

Voor u ligt de programmabegroting 2022 van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), inclusief de bijgestelde meerjarenraming 2023-2025. De begroting is ingedeeld op een manier die inzicht geeft van grof naar fijn en van inhoud naar verdiepend financieel inzicht.
Wij beginnen de begroting met een samenvatting (hoofdstuk 2). Hierin staan op hoofdlijnen het financiële perspectief en de belangrijkste ontwikkelingen. De samenvatting sluit af met een overzicht van de belangrijkste financiële en feitelijke gegevens voor 2022.

In hoofdstuk 3 presenteren wij de inhoud van wat wij gaan doen op de taken die wij hebben. 2022 is het eerste jaar van het nieuwe Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027. Daarin zijn meerjarige ambities, doelen en opgaven opgenomen. De concrete jaarlijkse maatregelen werken we uit in de bijlage van de programmabegroting.

Dit document is ingedeeld in vijf begrotingsprogramma's. De programma's 1 tot en met 5 komen overeen met de kerntaken van het hoogheemraadschap: veilige dijken, voldoende en schoon water, afvalwater zuiveren, veilige wegen, en omgeving en organisatie.
Daarnaast hebben we een paragraaf 'Overkoepelende thema's' toegevoegd. Daarin vindt u alle ambities, doelen en opgaven die de programma's overstijgen. De middelen hiervoor zijn opgenomen in programma 1 tot en met 5 en worden indien relevant daar verder toegelicht.

In hoofdstuk 4 staan de wettelijk verplichte paragrafen. Deze paragrafen zijn verplicht volgens het Waterschapsbesluit, artikel 4.11. Dit zijn achtereenvolgens:

a. Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
b. Uitgangspunten en normen
c. Incidentele baten en lasten
d. Kostentoerekening
e. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
f. Waterschapsbelastingen
g. Weerstandsvermogen
h. Financiering
i. Verbonden partijen
j. Bedrijfsvoering
k. EMU-saldo

In hoofdstuk 5 presenteren we de meerjarenraming naar programma's, kostendragers en de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten. Daarnaast vindt u in dit hoofdstuk de geprognosticeerde balans, de financiële kengetallen, een overzicht van de reserves en voorzieningen, en de investeringen.

In de bijlagen vindt u een lijst van begrippen en afkortingen, het vaststellingsbesluit, de planning-en-controlekalender 2022, de rekenvoorbeelden, de verbonden partijen en een WBP-conversie naar programmastructuur.

Over de voortgang van de uitvoering van de in deze begroting geplande maatregelen wordt gerapporteerd in de bestuursrapportage. Deze komt uit in september en hierin wordt een beeld gegeven van de realisatie en wordt een prognose afgegeven voor de rest van het jaar. In de jaarstukken die in juni worden gepresenteerd, wordt teruggekeken op de uitvoering van de geplande activiteiten in het gehele afgelopen jaar. Hierin wordt een relatie gelegd tussen de realisatie van de maatregelen en de meerjarige doelen en ambities uit het WBP.

2 Samenvatting

Programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025
Het ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027 is vastgesteld in de verenigde vergadering van 6 oktober en vormt het uitgangspunt voor de programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025. In het ontwerp-WBP hebben we thema's, ambities, doelen en opgaven gesteld voor de komende zes jaar.

Het hoogheemraadschap is verantwoordelijk voor het waterbeheer in de regio Zoetermeer, Gouda, Schoonhoven en Rotterdam; een gebied van ruim 35.000 hectare met 9 gemeenten en 600.000 inwoners. Onze missie is *droge voeten en schoon water*. We zorgen ervoor dat mensen ook hier, in het laagstgelegen deel van Nederland, veilig en goed kunnen wonen, werken en recreëren. Dit kunnen we niet alleen. Daarvoor werken we samen met onze inwoners, bedrijven en andere overheden.

We staan aan de vooravond van grote veranderingen. Die worden onder meer veroorzaakt door:

- klimaatverandering en de daarmee samenhangende vraagstukken op het gebied van duurzaamheid.
- de veranderende relatie tussen de overheid en inwoners en bedrijven.
- de technologische en digitale ontwikkelingen met daarbij de zorg voor cyberveiligheid.
- de forse woningbouwopgave in combinatie met mobiliteit.

Om te kunnen blijven werken aan droge voeten en schoon water, moeten we ons nog nadrukkelijker en soms met meer inzet op deze veranderingen richten. Het nieuwe WBP betekent overigens niet dat alle problemen in 2027 opgelost zijn. Sommige vraagstukken vragen een flinke inzet op korte termijn, andere een aanpak die ook doorloopt na 2027.

In deze begroting zijn de thema's uit het WBP toebedeeld aan de programma's 1 tot en met 5. De overkoepelende thema's belichten we in een aparte paragraaf.

De thema's uit het WBP 2022-2027 zijn:

1 Een veilige en aantrekkelijke leef- en werkomgeving, voorbereid op de verandering van het klimaat
2 Een duurzaam waterschap voor de wereld van morgen
3 Water en waterschap als onderdeel van de samenleving
4 Onze taken (wettelijke en reguliere taken)

Nummering binnen de programma's
De nummers in de programma's die beginnen met een 1 zijn gelinkt aan thema 1. De onderliggende nummers zijn de onderwerpen (de 10-serie) en de ambities (de 100-serie) die daarbij geformuleerd zijn. De 1000-serie bestaat uit de doelen en opgaven die daaraan gekoppeld zijn.

Het programma eindigt met de 4-serie, ofwel thema 4. Het meeste werk valt binnen dit thema, omdat het reguliere werk van het hoogheemraadschap wettelijk verplicht is of anderszins is afgesproken. Daarmee valt het onder de reguliere werkzaamheden.

Programma 1: Veilige dijken is gericht op het beschermen van inwoners en bedrijven tegen overstromingen en de gevolgen daarvan. We beheren de primaire waterkeringen langs de Nieuwe Maas, de Lek, de Hollandsche IJssel, de boezemwateren Rotte en Ringvaart, en ander watersystemen.

Programma 2: Voldoende en schoon water gaat over onze zorg voor het regionale watersysteem. Wij voorkomen en beperken wateroverlast en waterschaarste. Tegelijk

beschermen en verbeteren we de kwaliteit van het watersysteem en de vervulling van maatschappelijke functies door het watersysteem. Wij doen dit samen met inwoners, bedrijven en andere overheden.

Programma 3: Afvalwater zuiveren gaat over onze zorg voor schoon oppervlaktewater door het afvalwater van huishoudens en bedrijven te transporteren en te zuiveren. Verder dringen we (andere) verontreinigde waterstromen naar het oppervlaktewater terug. We zorgen ook voor minder ongewenste lozingen op de riolering. Dit doen we in nauwe samenwerking met onze ketenpartners.

De activiteiten binnen dit programma richten zich op het efficiënt, doelmatig en duurzaam beheren van de afvalwaterketen. We werken aan renovatie, nieuwbouw, assetmanagement, informatietechnologie, nieuwe (innovatieve) technologieën en nauwe samenwerkingen met onze ketenpartners. Om emissies naar het oppervlaktewater te beperken, zoeken we de samenwerking op met agrarische bedrijven en hun sectororganisaties.

Met *Programma 4: Veilige wegen* zorgen we voor een betrouwbaar wegennetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Dit doen we op een kostenefficiënte en duurzame manier, in samenwerking met onze partners. We werken vooral aan de verkeersveiligheid en onderhouden de rijbaan en de bermen, met oog voor de belangen van de omgeving.

In *Programma 5: Organisatie en omgeving* willen we samen met de omgeving het waterbeheer uitvoeren. We leggen de verbinding met onze omgeving en werken zo aan gezamenlijke oplossingen en draagvlak. Dit maakt ons zichtbaar en herkenbaar als waterbeheerder. We willen bestuurlijk en ambtelijk vaker in gesprek gaan met onze omgeving. Zo willen we het waterbewustzijn, de interesse voor het waterbeheer en de zichtbaarheid en herkenbaarheid van onze organisatie vergroten. We staan daarbij open voor initiatieven van derden en maken ruimte voor participatie.

In de paragraaf *Overkoepelende thema's* staan onderwerpen die impact hebben op de hele organisatie en onderwerpen die programma-overstijgend zijn.

2.1 Financiële cijfers

De netto omvang van onze begroting neemt met 4% toe ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. Dat komt door de hierna beschreven ontwikkelingen. Het begrotingstekort voor 2022 komt uit op € 7,5 miljoen. Dat is € 2,5 miljoen hoger dan was voorzien bij het meerjarenperspectief.

<u>Kosten</u>
De kostenstijgingen in deze begroting worden vooral veroorzaakt door de nieuwe ambities en doelen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Denk hierbij aan onderwerpen als klimaatadaptatie, klimaatneutraal werken, biodiversiteit, medicijnresten en digitale transformatie. Om deze te halen, zijn extra middelen nodig: extra formatie, exploitatiebudget en investeringen.

Daarnaast hebben we te maken met kostenstijgingen die onvoorzien en onafwendbaar zijn. In de nieuwe WBP-periode moeten we bijvoorbeeld onze boezemwatergangen baggeren. In het verleden werden deze kosten als investeringskosten opgenomen en over een langere periode afgeschreven. Door aangescherpte wet- en regelgeving en door ons aangepaste afschrijvingsbeleid moeten deze kosten nu in de exploitatie worden opgenomen. Hierdoor stijgen de jaarlijkse exploitatielasten met circa € 1,5 miljoen ten opzichte van ons meerjarenperspectief 2022-2025.

Verder verwachten we een stijging van onze energielasten door een hogere energiebelasting en stijging van de energieprijzen. Ook stijgen de loonkosten (los van de formatie-

uitbreidingen) door sterk stijgende pensioenpremies. De onderhoudskosten nemen toe, onder meer door het onderhoud aan onze stuwen. Om ons onderhoudsbeheersysteem Ultimo breder te implementeren, hebben we de komende jaren ook extra budget nodig. Verder moeten we de komende jaren voorbereidende werkzaamheden uitvoeren voor het dijkversterkingsproject Capelle-Zuidplas. Ook dit brengt extra kosten met zich mee. In de toelichtingen per programma lichten we alle relevante kostenstijgingen verder toe.

Opbrengsten
Ook de verwachte opbrengsten zijn veranderd. De netto belastingopbrengsten in 2022 stijgen ten opzichte van het meerjarenperspectief (jaar 2022) met € 1,1 miljoen. Dit is nodig om de stijgende kosten te kunnen opvangen.

De 'opbrengsten' (interne verrekeningen) vanuit het urenschrijven op investeringsprojecten stijgen vanaf 2022 structureel. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat in deze begroting meer inhuurbudget is opgenomen voor projecten, waarbij de dekking komt vanuit de projectbudgetten. Dit is voor de exploitatie een budgetneutrale wijziging, waarmee wij toekomstige begrotingswijzigingen tijdens de bestuursrapportage over het eerste halfjaar willen voorkomen. Ook houden we in de begroting rekening met extra kosten voor ondersteuning bij subsidieprojecten. Deze hogere personele lasten moeten volledig gedekt worden vanuit de (subsidie)opbrengsten vanuit de projecten.

Benodigde belastingopbrengsten
De hogere netto kosten in deze begroting en meerjarenraming kunnen wij niet opvangen binnen de stijgingspercentages van de belastingopbrengsten die zijn voorgesteld in het meerjarenperspectief 2022-2025. De belangrijkste reden hiervoor is dat bij het opstellen van het meerjarenperspectief het nieuwe WBP nog niet (in concept) klaar was. Daardoor konden we in het meerjarenperspectief 2022-2025 alleen de toen bekende, autonome ontwikkelingen opnemen. Met de bijstellingen van de stijgingspercentages blijven we binnen de afgesproken gemiddelde stijging van 3% per jaar. Dat geldt voor de begrotingsjaren van de huidige bestuursperiode (3,0% tussen 2020 en 2023) én voor de planperiode van deze begroting en meerjarenraming (2,8% tussen 2020 en 2025). Het gaat hier om de stijgingspercentages van de belastingopbrengsten en niet om de tarieven. Die laatste vindt u in paragraaf 4.6.

Voor de watersysteemheffing gaan we uit van een belastingstijging van 3,0% in 2022 en 2023, en een stijgingspercentage van 3,5% in 2024 en 2025. In het meerjarenperspectief gingen we uit van 1,5% tussen 2022 en 2024 en 2% in 2025.

De zuiveringsheffing stijgt in 2022 met 0,75% minder hard dan voorzien in het meerjarenperspectief (2,5%). De voornaamste reden is dat het aantal vervuilingseenheden fors is toegenomen. De totale belastingopbrengst van de zuiveringsheffing stijgt daardoor met 3,4% sterker dan het tarief. In 2023 gaan we uit van een stijging van de belastingopbrengst van 2,0%, in 2024 van 2,5% en in 2025 van 0,0%. In het meerjarenperspectief gingen we uit van respectievelijk 2,0%, 2,0% en 0,0%.

Voor de wegentaak laten we de belastingopbrengsten in 2022 en 2023 met 5,5% stijgen en in 2024 en 2025 met 5,0%. In het meerjarenperspectief gingen we uit van 5,0% in alle jaren.

Wij staan voor duurzaam financieel beheer en schuiven lasten niet door naar de toekomst. Om de tarieven niet te snel te laten stijgen, dekken we tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisatiereserves. In principe willen we aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief bereiken, mits de hoogtes van deze reserves het toelaten. Hierdoor nemen de reserves af, maar niet tot nul. Door dit beleid houden we een gezonde financiële positie en voorkomen we heftige tariefschommelingen.

2.2 Kerngetallen

Taak	Onderwerp	2021	2022
Algemeen	Oppervlakte in hectare	35.108	35.108
	Aantal inwoners	603.568	603.027
	Aantal gemeenten	9	9
	Aantal woonruimten	291.364	294.832
Waterveiligheid: dijken in beheer	Lengte primaire waterkeringen (rivierdijken) in km.	71	71
	Lengte regionale waterkeringen (o.a. secundair en boezem) in km.	205	205
	Lengte overige waterkeringen/scheidingen (o.a. polderkaden) in km.	135	135
Oppervlaktewater beheer: watergangen en kunstwerken in beheer	Lengte boezemwatergangen in km.	102	102
	Lengte hoofdwatergangen in km.	829	829
	Lengte overige watergangen in onderhoud in km.	150	150
	Lengte overige watergangen niet in onderhoud in km.	5.000	5.000
	Lengte vaarwegbeheer in km.	15	15
	Aantal boezemgemalen	2	2
	Aantal poldergemalen	68	68
	Aantal aanvoer- en gebiedsbemalingen	29	29
	Totale bemalingscapaciteit in m^3 per minuut	6.500	6.500
Zuiveren: installaties, gemalen en leidingen in beheer	Aantal afvalwaterzuiveringsinstallaties (awzi's)	9	9
	Totale hydraulische zuiveringscapaciteit eigen awzi's in m^3/uur	24.750	24.750
	Op eigen awzi's te zuiveren afvalwater in inwonersequivalenten (i.e.)	560.000	564.000
	Aantal rioolgemalen	24	24
	Lengte persleiding in km.	82	82
Wegen: wegen en fietspaden in beheer	Lengte wegen in km.	135	134
	Lengte fietspaden in km.	37	41
	Aantal wegbruggen	162	162
	Aantal duikers	54	54

3 Programmabegroting 2022

Dit hoofdstuk gaat per programma in op de ambities en doelen voor 2022.

3.1 Programma 1: Veilige dijken

3.2 Programma 2: Voldoende en schoon water

3.3 Programma 3: Afvalwater zuiveren

3.4 Programma 4: Veilige wegen

3.5 Programma 5: Omgeving en organisatie

3.6 Overkoepelende thema's

3.7 Ondersteunende producten

3.1 Programma 1: Veilige dijken

Algemeen: iedereen beschermen tegen overstromingen

Het hoogheemraadschap beschermt inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit de rivieren. Dat doen we op een duurzame en kostenefficiënte manier, samen met onze waterpartners en de omgeving.

Ontwikkelingen in 2022 en verder

Ieder jaar maken we een interne veiligheidsrapportage. In 2022 kijken we daarin vooral naar de regionale waterkeringen. We gebruiken assetmanagementprincipes om het beheer van de waterkeringen verder te verbeteren. Daarvoor houden we steeds meer gegevens bij.

We werken verder aan de lopende beoordeling van de primaire waterkeringen en de toetsing van de regionale waterkeringen. In 2022 komen de resultaten beschikbaar voor de dijken langs de Lek. Dan kijken we welke maatregelen we moeten nemen en welke aandachtspunten er zijn voor het beheer en onderhoud. Dat heeft ook gevolgen voor de investeringen die we moeten doen. Daarom stellen we het investeringsschema voor de komende jaren bij, landelijk en voor ons eigen beheersgebied.

We bereiden nieuwe verbeteringen voor aan de regionale waterkeringen, zoals langs de Bermweg in Capelle aan den IJssel. Ook gaan we aan de slag bij een aantal kadevakken die we hebben voorbereid, zoals de Stoofkade in Gouda. We gaan door met deze manier van werken. Waar mogelijk gaan we aan de slag op plaatsen waar anderen, zoals andere overheden, inwoners en bedrijven, al bezig zijn. Dit biedt win-winsituaties: doordat we alles tegelijk doen of afstemmen, hebben omwonenden minder overlast. Onze projecten kunnen hierdoor sneller gaan of juist langzamer. Een voorbeeld van een combinatieproject is het zijkanaal ’s Gravenweg in Rotterdam (samen met woningbouw).

We vertellen inwoners en bedrijven steeds duidelijk wat we willen en hoe we werken. Dat doen we onder andere bij de gebiedsgerichte aanpak van het onveilig medegebruik van waterkeringen. We adviseren vanuit onze verantwoordelijkheid voor veilige dijken ook bij ruimtelijke ordeningsvraagstukken. Zo kunnen gebieden veilig ingericht worden. Daarnaast adviseren we over buitendijkse gebieden: hoe kan evacuatie van daaruit het beste plaatsvinden om de gevolgen van overstromingen te beperken? Dit doen we onder andere via de Samenwerking Crisisbeheersing Overstromingen Randstad (SCOR).

Op de dijken blijven we in verschillende fases maaien en voeren we het maaisel af. Zo krijgen we een sterke grasmat met veel verschillende bloemen en planten. Dat is goed voor de veiligheid en de biodiversiteit. We vragen de aannemer om het maaisel duurzaam te verwerken. Zo draagt hij bij aan een circulaire economie. In ons werk letten we steeds meer op biodiversiteit en duurzame materiaalstromen.

We houden onze leggers en beleidsregels actueel en zorgen ervoor dat je die online kunt bekijken. De komende jaren besteden we meer aandacht aan de overige waterkeringen. De komende tien tot vijftien jaar willen we de muskusratten terugdringen tot de landsgrens. Het hoogheemraadschap betaalt mee aan de landelijke financiering hiervan.

Wij bestrijden crises en incidenten zelfstandig en samen met externe partijen. We blijven leren van evaluaties, volgen relevante ontwikkelingen en stellen onze plannen regelmatig bij.

We voeren het project Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (KIJK) uit in tweede helft van 2023. In de planvormingsfase werken we aan de voorbereidingen voor de uitvoering. Na de verkenning en de planvorming voor het project Capelle-Zuidplas willen we dat project ook voortvarend uitvoeren.

Op een aantal locaties gaan we de waterkeringen nader inspecteren zodat wij weten wat er nodig is om dijktrajecten die niet voldoen aan de huidige eisen, uiterlijk in 2050 wél te laten voldoen. In 2023 weten we welke waterkeringen we moeten aanpakken. In 2024 volgt het provinciale beeld voor de regionale keringen. We gaan door met het meerjarenonderhoudsprogramma voor de regionale waterkeringen langs de Rotte en de Ringvaart. Dat doen we op basis van hoogtemetingen, visuele inspecties en huidige trends (zettingen). We willen dat al deze kades in 2030 de juiste hoogte hebben.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dit zijn ambities en doelen/opgaven uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Een *doel* is gehaald als we hebben uitgevoerd wat er is beschreven. We kunnen daarop worden afgerekend. Een *opgave* is minder concreet. Onder opgaves kunnen allerlei activiteiten vallen die helpen om daaraan invulling te geven. Een opgave is over het algemeen ook nooit af.

Programma 1: Veilige dijken

21-Overstromingsrisico's
210-Verkleinen van overstromingsrisico.
2102-Doel: In de planperiode worden maatregelen genomen zodat de regionale waterkeringen in 2030 voldoen aan de veiligheidseisen.
2101-Opgave: Het hoogheemraadschap neemt voor de primaire waterkeringen op basis van de resultaten van de beoordeling en de dagelijkse inspecties de noodzakelijke maatregelen om uiterlijk in 2050 te voldoen aan de veiligheidseisen.
2103-Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert proactief alle partijen over waterveiligheid bij omgevingsvisies en -plannen.
2104-Opgave: Het hoogheemraadschap is zelf voorbereid op calamiteiten, en adviseert en ondersteunt partijen proactief.
40-Veilige dijken
400-Onze taken: Veilige dijken
4000-Doel: Het hoogheemraadschap beschermt inwoners en bedrijven tegen overstromingen en de gevolgen van overstromingen (schade en slachtoffers) vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandsche IJssel en de boezemwateren op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners en de omgeving, waarbij het gebruik van de keringen door anderen nadrukkelijk wordt meegewogen.

Aandacht maatregelen in 2022

De volledige lijst met maatregelen (zie bijlage 6) vormt de basis voor het werk van het hoogheemraadschap. In deze programmabegroting is een selectie gemaakt van concrete, SMART geformuleerde maatregelen waarover het college het algemeen bestuur gedurende het jaar zal informeren door middel van de bestuursrapportage en het jaarverslag.

M-007 Afronden vervanging 4 coupures Lekdijk.
M-008 Voorbereiding van kadeverbeteringen Stoofkade en Bermweg.
M-010 Het verwerken van beoordelingsresultaten voor één normtraject in het beheerregister van de waterkeringen.

Financiën: wat gaat het kosten?

Netto kosten programma 1

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
P1 Veilige dijken	14.290	14.617	14.722	14.977	255	14.589	14.858	15.831

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

De geraamde kosten van programma 1 stijgen met € 255.000 ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de directe (out-of-pocket) kosten met € 236.000 door:

Trajectaanpak Capelle-Zuidplas

Kosten voor diensten door derden voor de trajectaanpak en zorgplicht van het HWBP-project Capelle-Zuidplas: € 80.000 (Hoogwaterbeschermingsprogramma[1]).

Beheer en onderhoud

De kosten voor het verder optimaliseren van onze beheer- en onderhoudsfilosofie en doorvoeren van assetmanagementprincipes specifiek bij waterkeringen bedragen € 156.000.

De indirecte kosten stijgen per saldo met € 19.000 door hogere doorberekende personeelskosten, daling van de rente- en afschrijvingskosten en hogere doorberekende indirecte kosten vanuit de ondersteunende producten.

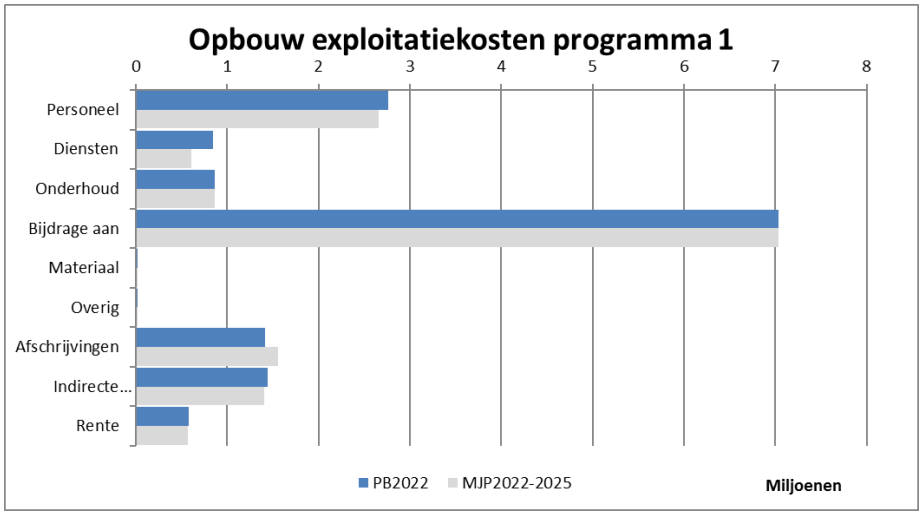

[1] Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) bestaat uit de 21 waterschappen en Rijkswaterstaat die samen projecten uitvoeren aan de grootste dijkversterkingsoperatie ooit sinds de Deltawerken. De programmadirectie ondersteunt de projecten die onder het HWBP en HWBP-2 vallen. Samen vormen zij de alliantie. Sneller en goedkoper ons werk doen, is het devies om in 2050 alle dijken op orde te hebben.

Investeringen

Programma 1 Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
HWBP	22.457	20.446	2.011				
Uitvoering Capelle-Zuidplas	*17.716*		*17.716*				
Subsidie Capelle -Zuidplas	*-15.705*		*-15.705*				
Uitvoering Gouderak (KIJK)	*184.435*	*184.435*					
Subsidie Gouderak (KIJK)	*-163.989*	*-163.989*					
Reconstructie primaire wk	7.100	2.300	800	800	1.600	800	800
Reconstructie regionale wk	10.460	665	1.665	1.665	2.155	2.155	2.155
Totaal programma 1	**40.017**	**23.411**	**4.476**	**2.465**	**3.755**	**2.955**	**2.955**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

HWBP

Na de derde toetsing in 2013 hebben we diverse dijkversterkingsprojecten aangemeld bij het HWBP. De besluiten zijn genomen en de kasreeksen[2] zijn opgenomen in het HWBP. Het hoogheemraadschap kan niet meerdere trajecten tegelijk starten. We beginnen met KIJK en gaan daarna pas verder met Capelle-Zuidplas. Bij Capelle-Zuidplas beoordelen we eerst of de waterkeringen aan de nieuwe normen voldoen voordat we het project starten.

Reconstructie primaire waterkering

Het hoogheemraadschap beoordeelt de primaire waterkeringen en inspecteert die iedere dag. Op basis daarvan nemen we maatregelen, zodat de waterkeringen uiterlijk in 2050 voldoen aan de veiligheidseisen.

In 2022 zal gestart worden met de voorbereidingen van de Snelle Sluis.

Reconstructie regionale waterkering

In de WBP-planperiode nemen we maatregelen zodat de regionale waterkeringen in 2030 voldoen aan de veiligheidseisen. Daarvoor investeren we vanaf 2025 ieder jaar € 500.000 extra.

Uitgavenpatroon 2022

De uitgavenpatronen voor programma 1 vindt u in paragraaf 5.5.5

[2] De kasreeksen zijn een momentopname in de financiële planning op dat moment. De kasreeksen worden o.a. bepaald door de opgegeven betaaltermijnen door aannemers en/of gebaseerd op de geprognosticeerde uitgaven.

3.2 Programma 2: Voldoende en schoon water

Algemeen: voldoende, schoon en aantrekkelijk water

Het hoogheemraadschap zorgt voor het regionale watersysteem. Wij voorkomen en beperken wateroverlast en waterschaarste. We beschermen en verbeteren de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem en zorgen dat iedereen ervan kan genieten. Dat doen we samen met inwoners, bedrijven en andere overheden.

Ontwikkelingen in 2022 en verder

Ook in 2022 werken we samen met andere partijen aan onze doelen. Daarvoor voeren we maatregelen uit om ons watersysteem verder op orde te krijgen en te optimaliseren. Veel van deze maatregelen beperken de kans op wateroverlast en zorgen voor een betere waterkwaliteit. In januari 2022 stellen we het derde en laatste KRW-plan definitief vast voor de nieuwe planperiode 2022-2027. Daarna starten we met de maatregelen. We gaan in 2022 ook door met de pilot voor de bestrijding van rivierkreeften.

Daarnaast beperken we de gevolgen van droogte en verzilting. We nemen maatregelen om dit te voorkomen. Tijdens de extreem droge periodes van de afgelopen jaren bleek wel hoe belangrijk dit is. We voeren verder drie analyses uit om het watersysteem te verbeteren. We herzien diverse peilbesluiten en optimaliseren het peilbeheer. In al onze besluiten kijken we ook naar bodemdaling en grondwater.

Het beheer en onderhoud van onze (hoofd)watergangen voeren we zo veel mogelijk samen met onze partners uit. We werken daarbij zo omgevingsgericht en duurzaam mogelijk. Voor de (overige) watergangen werken we aan nieuw, risicogestuurd onderhoudsbeleid en aan de instrumenten die daarvoor nodig zijn. We passen ook hier onze beheer- en onderhoudsfilosofie toe waardoor het watersysteembeheer nog beter en transparanter wordt onderbouwd. We zorgen ervoor dat onze belangen worden meegenomen in de plannen die anderen maken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dit zijn ambities en doelen/opgaven uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Een *doel* is gehaald als we hebben uitgevoerd wat er is beschreven. We kunnen daarop worden afgerekend. Een *opgave* is minder concreet. Onder opgaves kunnen allerlei activiteiten vallen die helpen om daaraan invulling te geven. Een opgave is over het algemeen ook nooit af.

Programma 2: Voldoende en schoon water

10-Schoon en gezond water
100-Waterkwaliteit passend bij het gebied en het gebruik.
1001-Opgave: Het verbeteren van de waterkwaliteit vraagt vaak een gebiedsspecifieke aanpak en daarmee gebiedsspecifieke kennis. Voor de KRW-wateren is deze kennis recent verzameld. Voor de rest van het watersysteem zal het hoogheemraadschap aanvullende studies uitvoeren voor het benoemen van passende verbetermaatregelen.
1002-Opgave: Het hoogheemraadschap neemt passend en proportioneel maatregelen om achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen en om de waterkwaliteit te verbeteren. De KRW-maatregelen zijn geconcretiseerd in het KRW-plan 2022-2027. Voor de rest van het watersysteem worden de maatregelen gedurende de planperiode geconcretiseerd.
1003-Opgave: Een gedeeld beeld over de actuele waterkwaliteit is voor iedereen belangrijk. Het hoogheemraadschap geeft daarom jaarlijks inzicht in de actuele toestand in haar beheersgebied en houdt daarbij rekening met nieuwe aandachtspunten.

1004-Opgave: Het hoogheemraadschap draagt actief bij aan de aanpak van de rode Amerikaanse rivierkreeft conform zijn exotenbeleid: aanspreken ministerie LNV op zijn wettelijke verantwoordelijkheid, samen met andere partijen ontwikkelen van de juiste kennis en proactief aan de slag met opties in het eigen beheersgebied.
11-Waterbeheer in het agrarisch gebied
110-Voldoende en schoon water voor en door de agrarische sector.
1101-Opgave: De agrarische productie hangt mede af van het waterpeil en de waterkwaliteit. Het hoogheemraadschap draagt via het watersysteembeheer daarom bij aan geschikte productieomstandigheden voor de agrarische sector.
1102-Doel: We motiveren agrarische bedrijven tot deelname aan duurzaam agrarisch waterbeheer, waarbij tenminste 90% van de melkveehouderij en akkerbouwbedrijven deelneemt.
1103-Opgave: Het aantal overschrijdingen van normen voor gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater wordt in de planperiode geminimaliseerd, door samenwerking in het programma 'Samen op weg naar een emissieloze kas in 2027'.
20-Wateroverlast
200-Schade door oppervlaktewater voorkomen.
2001-Doel: Het hoogheemraadschap investeert in het watersysteem zodat het voldoet aan de provinciale omgevingsverordening.
2002-Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt het adviesinstrument 'Weging van het waterbelang' en profileert zich als waterautoriteit.
2003-Opgave: Het hoogheemraadschap communiceert duidelijk en reageert vroegtijdig en daadkrachtig bij verwachte calamiteiten.
22-Bodemdaling in het Veenweidengebied
220-Zo weinig mogelijk bodemdaling in Veenweidengebied.
2201-Opgave: We ontwikkelen informatie en kennis over bodemdaling.
2202-Opgave: We maken eigenaren en gebruikers van bodemdalingsgevoelige bodems en gebouwen bewust van de oorzaken van bodemdaling en de voor- en nadelen van mogelijke handelingsperspectieven.
2203-Opgave: We streven naar innovatieve oplossingen voor het tegengaan van bodemdaling in integrale gebiedsprocessen.
24-Watervoorziening en verzilting
240-Voldoende zoetwater, ondanks toenemende verzilting.
2401-Opgave: Gebruikers van zoetwater zijn zich bewust van de beperkingen in de waterbeschikbaarheid en we maken afspraken over besparings- en vasthoudmaatregelen.
2402-Doel: We realiseren met Rijnland de aanvoerroute door de Krimpenerwaard en realiseren met Delfland een uitwisselpunt voor zoetwater bij de Bergsluis.
2403-Opgave: Met gebruikers van zoetwater verkennen we maatregelen om de watervoorziening in evenwicht te houden met de waterbeschikbaarheid en op langere termijn meer zelfvoorzienend te worden.
25-Grondwater en funderingen
250-Functies en grondwatersysteem in evenwicht.
2501-Opgave: We zijn als adviseur verbonden aan de waterloketten van de inliggende gemeentes.
2502-Doel: We zorgen dat al onze gegevens over grondwater voor iedereen digitaal bereikbaar zijn.
2503-Opgave: We adviseren alle gemeentes over grondwaterzaken bij omgevingsvisies en -plannen.

41-Voldoende, schoon water
410-Onze taken: Voldoende, schoon water
4100-Doel: Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het regionale watersysteem. Wij voorkomen en beperken, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem en vervulling van maatschappelijke functies door het watersysteem. Wij doen dit samen met burgers, bedrijven en andere overheden.

Aandacht maatregelen in 2022

De volledige lijst met maatregelen (zie bijlage 6) vormt de basis voor het werk van het hoogheemraadschap. In deze programmabegroting is een selectie gemaakt van concrete, SMART geformuleerde maatregelen waarover het college het algemeen bestuur gedurende het jaar zal informeren door middel van de bestuursrapportage en het jaarverslag.

M-050 In 2022 voeren we baggerprojecten uit in Rotterdam, de gemeente Zuidplas en ronden de werken in de Krimpenerwaard af.
M-074 In 2022 brengt HHSK in beeld óf en zo ja hoe in de peilgebieden Lekkerkerk en Bergambacht er optimalisatie mogelijk is van het peilbeheer gegeven de gemengde gebruiksfuncties binnen deze peilgebieden.
M-104 We stimuleren en leveren bijdragen aan innovatieve ontwikkelingen gericht op het tegengaan van bodemdaling.

Financiën: wat gaat het kosten?

Netto kosten programma 2

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
P2 Voldoende en schoon water	28.638	26.713	27.415	30.047	2.631	30.598	27.672	31.169

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

De geraamde kosten van programma 2 stijgen met € 2.631.000 ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de directe (out-of-pocket) kosten met € 1.759.000 door:

Voldoende en schoon water

Het hoogheemraadschap motiveert agrarische bedrijven om deel te nemen aan duurzaam waterbeheer. Hiervoor stellen we elk jaar € 150.000 beschikbaar.

Bodemdaling

We ontwikkelen informatie en kennis over bodemdaling. Hiervoor stellen we elk jaar € 150.000 beschikbaar.

Grondwater

We zorgen ervoor dat de gegevens over het grondwater voor iedereen digitaal toegankelijk zijn. Hiervoor stellen we elk jaar € 10.000 beschikbaar. In 2022 kost dit eenmalig € 30.000.

Klimaatbestendig bouwen

We adviseren gemeenten over water en klimaatbestendig bouwen. Hiervoor stellen we € 25.000 per jaar beschikbaar.

Watervoorziening
We informeren gebruikers van zoetwater over de beperkte beschikbaarheid daarvan. We adviseren over de mogelijkheden om zoetwater te besparen en vast te houden. Hiervoor is vanaf 2023 vier jaar lang € 25.000 per jaar beschikbaar.

Samenwerking in zoetwatervoorziening
We werken samen met het hoogheemraadschap van Rijnland om een aanvoerroute voor zoetwater aan te leggen door de Krimpenerwaard. Hiervoor stellen we twee jaar lang in totaal € 125.000 beschikbaar. Samen met het hoogheemraadschap van Delfland bouwen we een uitwisselpunt voor zoetwater in de Bergsluis. Hiervoor is eenmalig € 25.000 beschikbaar.

Verbetering waterkwaliteit
We stellen maatregelen op om de waterkwaliteit te verbeteren. Daarnaast nemen we maatregelen om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit niet achteruitgaat. Voor deze maatregelen is elk jaar € 100.000 beschikbaar. In 2022 komt er eenmalig € 20.000 bij.

Biodiversiteit
Samen met de belanghebbenden maken we beleid om de biodiversiteit te bevorderen. We letten ook op de biodiversiteit bij ons onderhoudswerk. Hiervoor stellen we vanaf 2023 € 50.000 per jaar beschikbaar. Vanaf 2024 komt hier € 30.000 bij.

Energieneutraal
Het hoogheemraadschap bespaart 3.250 MWh. Binnen de planperiode vergroten we de productie van hernieuwbare energie met 5.000 MWh. Hiervoor is in de totale periode € 85.000 beschikbaar. De bedragen per jaarschijf kunnen afwijken.

Klimaatneutraal
We verminderen de uitstoot van broeikasgassen van onze eigen werkzaamheden én in de keten van aannemers en leveranciers. Hiervoor is in de totale planperiode € 67.500 beschikbaar. De bedragen per jaarschijf kunnen afwijken.

Volledig circulair in 2050
We verminderen het gebruik van grondstoffen die schaars zijn of een negatieve milieu-impact hebben. Hiervoor stellen we voor de totale planperiode € 130.000 beschikbaar. De bedragen per jaarschijf kunnen afwijken.

Bijdrage themaplannen
Voor verschillende bijdrages en onderzoeken is budget nodig. Denk aan:
- Bijdrage aan zoetwaterregio West-Nederland (structureel): € 10.000.
- Bijdrage aan het onderzoeksprogramma SALTI (2022+2023): € 7.500.

Bijdrage aan de pilot actieve bestrijding rode Amerikaanse rivierkreeft
In de Krimpenerwaard vindt een pilot plaats voor het bestrijden van kreeften. De provincie Zuid-Holland heeft hier een bijdrage voor gegeven van € 150.000. Het onderzoek richt zich op de gevolgen van de rode Amerikaanse rivierkreeften voor de waterkwaliteit en de biodiversiteit. De uitvoering vindt in 3 fasen plaats en de bijdrage (circa € 50.000 per fase) moet worden gekoppeld aan de uitgaven. In 2022 verwachten we minimaal een fase te hebben uitgevoerd.

Onderzoekskosten voor peilbesluit ZZP & EGB
We willen een nieuw peilbesluit opstellen voor de Zuidplaspolder. Daarvoor moeten we onderzoek doen. De maatregelen in de polder Esse, Gans- en Blaardorp leiden tot extra kosten van circa € 90.000 in totaal waarvan € 80.000 in 2022 en € 10.000 in 2023. Deze werden voorheen gedekt vanuit de investeringen. Dat mag nu niet meer. Daarom verlagen we het investeringsplan peilbeheer voor hetzelfde bedrag.

Onderhoud extra stuwen
In 2020 hebben we onderzocht welke stuwen bij ons in eigendom en in beheer en onderhoud moeten zijn. In de planperiode maken we de overstap van storingsafhankelijk naar toestandsafhankelijk onderhoud. In de komende jaren verwachten we een stijging van de kosten van € 50.000 in 2022 naar € 125.000 per jaar in 2025.

Onderhoudskosten molens
De Prinsenmolen en de Haastrechtse Molen zijn/worden gerestaureerd en de Eendrachtsmolen volgt in 2022. Daardoor kunnen we het dagelijks onderhoud aan deze molens de komende jaren beperken tot het noodzakelijke. Hierdoor kunnen we het jaarlijkse budget tot en met 2024 verlagen met € 55.000 per jaar.

Energie
De kosten voor energie, de opslag van duurzame energie, energiebelasting en transport stijgen waarschijnlijk met € 140.000 (€ 72.000 in 2023, € 87.000 in 2024 en € 45.000 in 2025). De SDE-subsidie valt lager uit, doordat we dit jaar waarschijnlijk minder opwekken en terugleveren dan we hadden verwacht.

Preventief onderhoud waterbeheersing, loodsen & defosfatering (verschuiving)
De gegevens in ons onderhoudsbeheerssysteem worden steeds actueler, betrouwbaarder en completer. Daardoor krijgen we meer inzicht in wat we aan preventief onderhoud moeten uitvoeren aan onze kunstwerken en objecten. Zo kunnen we efficiënter werken. Onlangs hebben we een nieuw onderhoudsplan opgesteld voor de komende jaren. In dit plan verschuiven we preventief onderhoud naar de komende jaren. In het najaar van 2021 zal € 400.000 terugvloeien naar de algemene ruimte. Voor 2022 is nog een kleine verlaging van € 1.735 en in de jaren daarna stijgen de kosten naar € 169.000 in 2025. Hier betreft puur een verschuiving van het budget in tijd.

Buitengewoon onderhoud van watergangen
De komende jaren voeren we groot onderhoud uit, bijvoorbeeld bij de boezems Ringvaart en Hennipsloot. Als vaarweg- en waterbeheerder zijn we verantwoordelijk voor het onderhoud hiervan. De Hennipsloot heeft tien jaar geleden voor het laatst groot onderhoud gehad. Eind 2022, begin 2023 is deze boezem opnieuw aan de beurt.
De Ringvaart is op een aantal plaatsen niet diep genoeg. Hier is buitengewoon onderhoud nodig. De kosten hiervoor vallen nu in de exploitatie door aangescherpte regels. Daarnaast zijn er extra middelen nodig om het onderhoudsniveau op peil te houden. In 2022 is er € 900.000 extra nodig voor deze onderhoudswerkzaamheden en vanaf 2023 stijgt het naar € 1.500.000 per jaar.

De indirecte kosten stijgen met € 872.000. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds een stijging van doorberekende personeelskosten en indirecte kosten vanuit de ondersteunende producten en anderzijds een daling van de afschrijvingskosten.

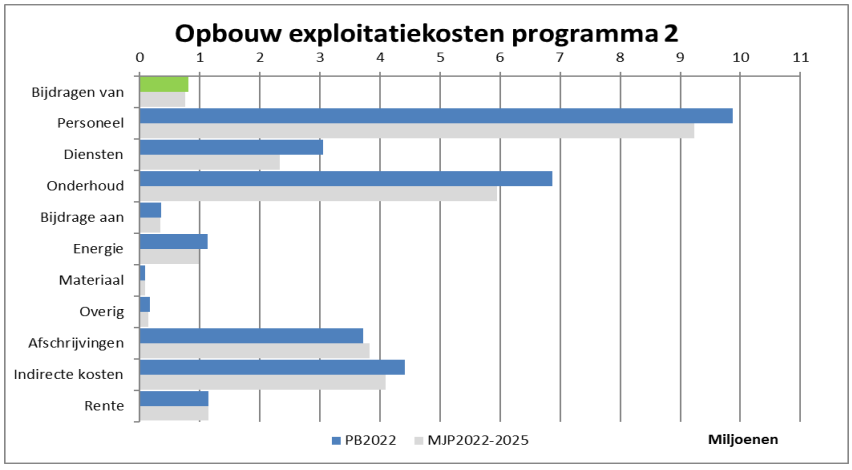

Investeringen

Programma 2 Bedragen x € 1.000

Investering	Totaal	Te voteren investeringsbedragen 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Peilbeheer en monitoring	2.330	1.090	400	100	150	250	340
Renovatie vervanging kunstwerken WS	8.055	2.710	1.720	340	885	1.200	1.200
Buitengewoon onderhoud watergangen	1.400	400	500	500			
Wateroverlastopgave	21.800	7.150	4.650	900	7.500	1.100	500
Project - Inlaat Leuvehaven-Leuvekolk	250			250			
Project - Uitvoering studies en efficiëntieplannen (Duurzame energie productie)	2.500	2.250	250				
Watervoorziening - Watervoorziening	5.748	948	500	3.500	500	300	
Kwaliteit - Waterkwaliteitsmaatregelen overige water	1.300	100	150	200	250	250	350
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2022-2027	3.575	1.675	100	175	250	1.200	175
Klimaatadaptatie	2.980	300	570	625	725	460	300
Cultureel erfgoed molens	550	550					
Materieel HHSK	125		125				
Totaal programma 2	**50.613**	**17.173**	**8.965**	**6.590**	**10.260**	**4.760**	**2.865**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

Peilbeheer en monitoring
Deze investeringen zijn bedoeld om het peilbeheer te optimaliseren door maatregelen in het watersysteem. Denk aan het oplossen van knelpunten in de aanvoer of afvoer van water. Deze investeringen kunnen ook bijdragen zijn aan maatregelen van derden, in het bijzonder van gemeenten. Daarnaast kunnen deze investeringen bedoeld zijn om vaste meetpunten aan te leggen voor het peilbeheer (peilschalen, automatische peilopnemers).

Renovatie kunstwerken watersystemen
Deze kredieten zijn bedoeld voor de renovatie van de gemalen en de kunstwerken die dringend moeten worden onderhouden. Ook de noodzakelijke aanpassingen aan onze sluizen horen hierbij, zoals de Zevenhuizense Verlaat en de Snelle Sluis. Daarnaast willen we ons netwerk van procesautomatisering veiliger en robuuster maken. We vervangen hardware bij alle aangesloten kunstwerken en voeren de dataserver redundant uit. Daardoor komt de leveringszekerheid van stuurdata naar onze centrale informatiesystemen op het juiste niveau.

Buitengewoon onderhoud watergangen - beschoeiing
Een relatief nieuw project is het vervangen van beschoeiing. Die moet voldoen aan het leggerprofiel.

Wateroverlastopgave
Met deze investeringen voeren we maatregelen uit om de wateroverlastopgave op te lossen. Deze komt voort uit het Nationaal Bestuursakkoord Water. Dit kunnen ook investeringen zijn die bijdragen aan maatregelen van derden, zoals gemeenten. Daarbij richten we ons vooral op de wateroverlastopgave in Rotterdam.

Watervoorziening en cofinanciering Deltafonds
Deze investeringen zijn bedoeld voor de optimalisatie van de (zoet)watervoorziening. De Zoetwaterregio West-Nederland heeft veertien zogeheten kansrijke maatregelen bepaald met een investering van zo'n € 115 miljoen. Drie van deze maatregelen zijn ingestuurd door het hoogheemraadschap:

- de Robuuste doorvoerroute Krimpenerwaard (samen met het hoogheemraadschap van Rijnland);
- Zoetwaterfabriek Kortenoord;
- maatregel Beter Benutten Bergsluis (samen met het hoogheemraadschap van Delfland).

Inlaat Leuvehaven-Leuvekolk
De verdieping van de Nieuwe Waterweg heeft gevolgen voor de zoetwaterinlaat. Om die te compenseren, heeft het Havenbedrijf Rotterdam overeenkomsten gesloten met ons en met andere waterschappen. Eind 2018 hebben we een uitvoeringsovereenkomst ondertekend over de financiën en over de zogeheten 'integrale oplossing Leuvehaven-Leuvekolk'. Daarbij hebben we onder meer afgesproken om een bestaande inlaatleiding opnieuw in gebruik te nemen en om een vistrap aan te leggen. De inlaat is sinds medio 2020 in bedrijf. In 2021 wordt de vispassage aangelegd en zorgen we voor de verdere inrichting van de Leuvekolk.

Energieneutraal hoogheemraadschap in 2030
Met deze investering willen we ervoor zorgen dat we in 2030 energieneutraal zijn. We nemen maatregelen om meer energie op te wekken en minder energie te verbruiken.

Waterkwaliteitsmaatregelen overige wateren
Met deze investeringen nemen we maatregelen om de waterkwaliteit in overige wateren te verbeteren. Denk aan maatregelen voor vismigratie en de aanleg van natuurvriendelijke oevers. De maatregelen kunnen ook worden uitgevoerd door derden (andere overheden), met een bijdrage van het hoogheemraadschap. Het investeringsplan is niet bestemd voor KRW-maatregelen.

Uitvoer Kaderrichtlijn Water 2022-2027
Deze investeringen zijn bestemd voor de KRW-maatregelen voor de waterkwaliteit. In de planperiode 2022-2027 is hiervoor € 3,6 miljoen beschikbaar, plus eventuele resterende kredieten uit vorige planperiodes.

Klimaatadaptatie
In het coalitieakkoord is € 5 miljoen beschikbaar gesteld om klimaatadaptatie te stimuleren. Met het programma Klimaat en Ruimte zetten we ons in voor een aantrekkelijke omgeving die extreem weer goed kan verwerken. Onze organisatie raakt ingespeeld op complexe maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen. Voor meer toelichting zie ook paragraaf 3.6.

Cultureel erfgoed molens
Het hoogheemraadschap heeft vier molens in eigendom: de Eendrachtsmolen, de Prinsenmolen, de Haastrechtse Molen en de Zuidbroeksemolen. In de periode 2020-2025 worden de eerste drie gerestaureerd.

Materieel
We investeren in materieel dat we voor ons werk nodig hebben, zoals machines, aanhangwagens, tractoren, boten en pompen.

Uitgavenpatroon 2022
De uitgavenpatronen voor programma 2 vindt u in paragraaf 5.5.5.

3.3 Programma 3: Afvalwater zuiveren

Algemeen: Zuiver water

Wij zorgen voor schoon oppervlaktewater door het afvalwater van huishoudens en bedrijven te transporteren naar en te zuiveren op onze afvalwaterzuiveringsinstallaties (awzi's). Daarna kunnen we het gezuiverde afvalwater veilig lozen in het oppervlaktewater. Verder dringen we (andere) verontreinigde waterstromen naar het oppervlaktewater terug en stimuleren we het verminderen van ongewenste lozingen op de riolering. Dit doen we in nauwe samenwerking met onze ketenpartners.

De activiteiten binnen dit programma richten zich op het efficiënt, doelmatig en duurzaam beheren van de afvalwaterketen. Beschikbare instrumenten zoals renovatie, nieuwbouw, toepassen assetmanagementprincipes, informatietechnologie, nieuwe (innovatieve) technologieën en samenwerking met de ketenpartners zetten wij hiervoor in. Voor beperking van emissies naar oppervlaktewater zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met agrarische bedrijven en hun sectororganisaties.

Ontwikkelingen in 2022 en verder

Visie afvalwaterketen

De afgelopen jaren hebben veel ontwikkelingen de afvalwaterketen beïnvloed. Denk aan grootschalige woningbouw, nieuwe zuiveringstechnieken, nieuwe doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en (mogelijk) strengere lozingseisen. Daarom werken we in 2022 aan een nieuwe visie op de afvalwaterketen.

Ontwikkelingen awzi Kortenoord

We willen dat de awzi Kortenoord in 2025 een extra zuiveringsstap heeft om medicijnresten te verwijderen. Daarnaast willen we het hergebruik van effluent mogelijk maken. Het schonere water is bovendien een belangrijke stap voor planten en waterdieren. In 2022 starten we met de voorbereidingen voor dit project.
In het gebied van deze awzi worden de komende periode veel huizen gebouwd. Daar moeten we samen met de gemeente Zuidplas een oplossing voor bieden. Dat doen we via Asset Lifecycle Management (ALM) en door de mogelijkheden te verkennen voor het (deels) decentraal zuiveren van het afvalwater. We hebben te maken met een uitgebreid stelsel van rioolgemalen en persleidingen. Daarom is het belangrijk dat we een risicoanalyse uitvoeren naar de huidige staat van dit stelsel.

Ruimtelijke ontwikkelingen

In ons gebied spelen diverse (ruimtelijke) ontwikkelingen die grote invloed kunnen hebben op het transport en de zuivering van afvalwater. Een aantal van deze ontwikkelingen spelen zelfs in de directe omgeving van de zuiveringen. Ons belang staat hierdoor steeds meer onder druk. Daarom is het cruciaal dat we relevante ontwikkelingen, raakvlakken en kansen in beeld brengen en volgen.

Procesvoering en onderhoud installaties

Om het afvalwater te transporteren en te zuiveren, hebben we goed werkende installaties nodig. We beheren en bewaken deze installaties iedere dag en voeren waar nodig onderhoud uit. Zo zorgen we dat onze installaties in goede staat blijven en voldoen aan alle regels. We voeren het onderhoud planmatig uit met een onderhoudsbeheersysteem. Dit ontwikkelen we continu. We zorgen ervoor dat alle informatie beschikbaar en up-to-date is. Daardoor kunnen we het onderhoud gestructureerd uitvoeren.

Veel van onze installaties moeten de komende jaren gerenoveerd worden. Daarom stellen we per zuiveringskring een meerjarig investeringsplan op. Voor deze plannen gebruiken we de methodiek van Asset Lifecycle Management . Een ALM-studie bepaalt per zuivering hoe die de vereiste zuiveringsprestaties ook in de toekomst kan leveren (tot 15 jaar vooruit). Daarnaast blijkt uit de studie op welke termijn de keuze voor nieuwbouw relevant wordt.

Voor de zuiveringskringen Kralingseveer en Kortenoord voorzien we een (grote) toename van het aantal woningen. Daarom willen we vooral aandacht besteden aan deze awzi's, aangevuld met De Groote Zaag. We nemen daarbij de technische aspecten, de omgevingsfactoren en de maatschappelijke ontwikkelingen mee.

De monsternamekasten moeten worden vervangen. In 2021 hebben we de voorbereidingen hiervoor getroffen. We hebben een programma van eisen opgesteld en zijn een aanbesteding gestart. De monsternamekasten zijn nodig om de kwaliteit van het gezuiverde afvalwater te laten analyseren door AQUON. In 2022 gaan we verder met het plaatsen van deze monsternamekasten.

Wij vinden het belangrijk dat onze eigen mensen en inhuurkrachten hun werk veilig kunnen doen. Daarom willen we het proces rondom werkvergunningen en Taak Risico Analyses (TRA) verder optimaliseren. Zo is voor iedereen vooraf duidelijk welke risico's een bepaalde klus met zich meebrengt. We sluiten hierbij aan op de nieuwe organisatiebrede methodiek. Voor de awzi Kralingseveer treffen we extra maatregelen voor een betere veiligheid van onze biogasinstallatie.

Beleid
De Europese Commissie herziet momenteel de richtlijn Stedelijk afvalwater. De Unie van Waterschappen coördineert de Nederlandse inbreng in dit Europese besluitvormingsproces, in samenwerking met het ministerie. Het proces om te komen tot een nieuwe richtlijn wordt in 2023 afgerond. Nieuwe of strengere eisen in de richtlijn kunnen grote gevolgen hebben voor onze afvalwaterketen.

Eindverwerking zuiveringsslib
Samen met HVC en de aangesloten waterschappen werken we aan een slibstrategiestudie. Daarin werken we een voorkeursscenario uit voor slibeindverwerking tot 2050. HVC heeft een goede bedrijfszekerheid. Toch blijft een incident mogelijk, zoals een langere uitval van een van de vier verwerkingslijnen. Landelijk is vastgesteld dat het huidige systeem geen ruimte biedt om zulke incidenten op te vangen. De Unie van Waterschappen heeft in opdracht van de Ledenvergadering een robuust plan opgesteld om de benodigde incidentencapaciteit te organiseren. Inmiddels hebben we een regiefunctie ingericht voor het organiseren van de benodigde incidentencapaciteit. Die zorgt voor voldoende slibopslag bij incidenten. De komende jaren zal blijken of we hiermee de problemen uit voorgaande jaren adequaat hebben opgelost.

Op dit moment is het niet verplicht om afvalstoffenheffing te rekenen voor de verwerking van zuiveringsslib. Binnen de huidige kabinetsperiode zou deze verplichting misschien wel ingevoerd worden, maar hier is nu nog geen zicht op. Mocht dit de komende jaren alsnog gebeuren, dan leidt dit tot aanzienlijke meerkosten.

Grondstoffen- en zoetwaterfabriek
Landelijk worden er steeds meer technieken ontwikkeld voor het terugwinnen van grondstoffen uit het afvalwater. We zijn hier nauw bij betrokken en bepalen welke technieken we kunnen toepassen op onze zuiveringen. De belangrijkste grondstof die wij produceren, is het gezuiverde water zelf (effluent). Op de awzi's Kortenoord en Bergambacht onderzoeken we of we het effluent nog schoner kunnen maken. Daarmee wordt het mogelijk geschikt als zoetwaterbron (Kortenoord) en voldoet het aan de KRW-eisen (Bergambacht). Ook fosfaat is een belangrijke grondstof om terug te winnen. Momenteel winnen we samen met HVC en Remondis fosfaat terug uit de as van het verbrande slib. Dit project is veelbelovend. Daarnaast verkennen wij nog andere mogelijkheden voor terugwinning. Voor de awzi Kortenoord hebben we onderzocht of we medicijnresten en andere microverontreinigingen kunnen verwijderen. De voorkeursvariant werken we in 2022 verder uit.

We verwachten nog meer ontwikkelingen op het gebied van (het verwijderen van) microverontreinigingen, maar deze zijn nog onzeker. De waterschappen willen graag

grondstoffen terugwinnen uit het afvalwater of het slib, maar de wetgeving helpt soms niet mee. Bijvoorbeeld door het uitblijven van de 'einde afval'-status.

Samenwerking en innovatie in de waterketen
In 2022 nemen we naar verwachting het innovatieve project Themista volledig in bedrijf. Daarna richten onze werkzaamheden zich op de monitoring en verdere optimalisering van de bedrijfsvoering van deze installatie.

We blijven nauw samenwerken met onze ketenpartners. We spelen in op doelmatigheid, klimaatadaptatie en de circulaire economie. Het samenwerkingsverband RoSA wordt vanaf eind 2021 onderdeel van een integrale samenwerkingsovereenkomst: het Rotterdams Bestuursakkoord Water & Klimaat. Daarin staan drie zaken centraal: de uitwerking van de Regionale Studie, de Adaptieve Routekaart en het opstellen van afvalwaterakkoorden. In de gemeenten ten noorden van Rotterdam zijn de afvalwaterakkoorden al vastgesteld. Daar zien we een grotere vuillast dan we hadden verwacht. Samen met de gemeenten zoeken we naar de mogelijke oorzaken hiervan. Daarnaast heeft dit gebied een omvangrijk transportstelsel. We doen onderzoek naar optimalisaties daarvan. Daarbij kijken we naar de aansluitingen van gemeenten op onze gemalen en naar de aanleg van een redundante persleiding tussen Zevenhuizen en de awzi Kortenoord. Daarnaast delen wij kennis met de gemeenten over bijvoorbeeld de Omgevingswet en verantwoord afkoppelen. In andere gemeenten stellen we afvalwaterakkoorden op en onderzoeken we hoe we om willen gaan met klimaatadaptatie en de circulaire economie.

In de Krimpenerwaard hebben we verkennende optimalisatiestudies uitgevoerd. Die vormen de basis voor de afvalwaterakkoorden. Voor awzi De Groote Zaag werken we aan een vervolgstudie op de verkenning. Ook sluiten we een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de ketenpartners. We verkennen daarbij hoe we met innovaties en nieuwe vormen van samenwerken kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

Deze nieuwe thema's vragen om meer inzet en samenwerking met andere partijen. Ook verkennen we nieuwe concepten voor afvalwaterzuivering, die helpen om de waterketen circulair te maken. Binnen de Routekaart RoSA zoeken we hiervoor de innovatieve samenwerking op met onder andere BlueCity. Voor het nieuw te bouwen Vijfde Dorp in de gemeente Zuidplas onderzoeken we of het doelmatig is om innovatieve zuiveringstechnieken toe te passen.

Informatietechnologie
Op onze awzi's en gemalen verzamelen we veel gegevens. Wij onderzoeken hoe we die slim kunnen inzetten om deze installaties te beheren. Waar mogelijk maken we gebruik van onder meer data-analyse en zelflerende systemen (artificial intelligence, kunstmatige intelligentie) om het zuiveringsproces aan te sturen of om vreemde stoffen op te sporen. De ontwikkelingen binnen de informatietechnologie gaan snel. Daarom werken we nauw samen; intern en met de collega's van het hoogheemraadschap van Rijnland.

Grensoverschrijdend afvalwater
Een deel van het afvalwater uit ons gebied wordt gezuiverd door de naastgelegen waterschappen. Met hen overleggen we jaarlijks en lopen we onze afspraken na. Waar nodig doen we samen onderzoek of maken we nieuwe afspraken.

Eind 2023 eindigt de Europese vrijstelling voor het verlenen van een anti-afhaaksubsidie. Op dit moment is het nog onduidelijk of deze vrijstelling wordt verlengd of dat deze anti-afhaaksubsidie kan worden verleend binnen het nieuwe belastingsysteem van de zuiveringsheffing. Daarom is het onzeker wat de gevolgen zijn voor de kosten voor het grensoverschrijdend afvalwater naar Delfland.

Emissiebeheer
De speerpunten voor het emissiebeheer in 2022 lopen door in 2023. Als het nieuwe emissiebeheerplan in 2022 is vastgesteld, volgt de concrete uitwerking vanaf 2023.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dit zijn ambities en doelen/opgaven uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Een *doel* is gehaald als we hebben uitgevoerd wat er is beschreven. We kunnen daarop worden afgerekend. Een *opgave* is minder concreet. Onder opgaves kunnen allerlei activiteiten vallen die helpen om daaraan invulling te geven. Een opgave is over het algemeen ook nooit af.

Programma 3: Afvalwater zuiveren

13-Medicijnresten en nieuwe stoffen in afvalwater
130-Zuiveren voor schoon en gezond water.
1301-Doel: Het hoogheemraadschap verwijdert medicijnresten en mogelijk andere nieuwe stoffen bij awzi Kortenoord.
1302-Opgave: Het hoogheemraadschap informeert artsen, apothekers, dierenartsen en gebruikers over de problematiek van medicijnresten en nieuwe stoffen in het milieu, gericht op gedragsverandering en neemt deel aan (landelijke) campagnes.
1303-Opgave: Het hoogheemraadschap onderzoekt de mogelijkheden om ook bij andere waterzuiveringen van HHSK medicijnresten en nieuwe stoffen te verwijderen en de mogelijkheden van nuttig hergebruik van verregaande gezuiverd afvalwater.
1304-Opgave: Het hoogheemraadschap informeert de mensen over het ontstaan en voorkomen van microplastics en zet zich in voor het terugdringen van gebruik van producten waardoor microplastics in het (water)milieu terecht komen.
42-Afvalwater zuiveren
420-Onze taken: Afvalwater zuiveren
4200-Doel: Het hoogheemraadschap zuivert en transporteert het afvalwater van huishoudens en bedrijven op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners, zodat het water veilig kan worden geloosd op rivieren en sloten. Daarbij winnen we energie en grondstoffen terug en innoveren en vernieuwen we continu.

Aandacht maatregelen in 2022
De volledige lijst met maatregelen (zie bijlage 6) vormt de basis voor het werk van het hoogheemraadschap. In deze programmabegroting is een selectie gemaakt van concrete, SMART geformuleerde maatregelen waarover het college het algemeen bestuur gedurende het jaar zal informeren door middel van de bestuursrapportage en het jaarverslag.

M-057 In 2022 stellen we een strategische visie op voor de afvalwaterketen.
M-061 In 2022 ronden we de verkenning van de ALM-studie van de afvalwaterzuivering Kralingseveer af en wordt de vervolgstudie opgestart.
M-063 In 2022 worden relevante (ruimtelijke) ontwikkelingen, raakvlakken en kansen per zuiveringskring in kaart gebracht.

Financiën: wat gaat het kosten?

Netto kosten programma 3

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
P3 Afvalwater zuiveren	38.989	39.927	39.771	40.351	580	39.010	39.346	38.399

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

De geraamde kosten van programma 3 stijgen met € 580.000 ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. De directe (out-of-pocket) kosten stijgen met € 588.000 door:

Energie
De kosten van belasting en opslag van duurzame energie, transport en de commodityprijs stijgen met € 180.000. De verwachte SDE-subsidie voor het opwekken van eigen energie valt in 2022 € 100.000 lager uit dan begroot.

Slib
In 2022 is de slibafzet hoger, waardoor we extra chemicaliën moeten inkopen en hogere kosten hebben voor slibverwerking. Hierdoor stijgen de kosten met € 275.000.

Energieneutraal
Het hoogheemraadschap bespaart 3.250 MWh. We onderzoeken en vergroten de productie van hernieuwbare energie binnen de planperiode met 5.000 MWh. Voor het jaarlijkse beheer en onderhoud van de zonnepanelen geven we in 2022 circa € 18.000 uit.

Klimaatneutraal
We verminderen de uitstoot van broeikasgassen van onze eigen werkzaamheden en in de keten van aannemers en leveranciers. Hiervoor is in de totale planperiode € 67.500 beschikbaar. De kosten voor programma 3 bedragen in 2022 € 15.000.

De indirecte kosten dalen met circa € 8.000. Enerzijds dalen de afschrijvingslasten in 2022 met € 230.000 omdat diverse investeringen doorschuiven naar 2023 of later en anderzijds stijgen de doorberekende personeelskosten en doorberekende indirecte kosten vanuit de ondersteunende producten.

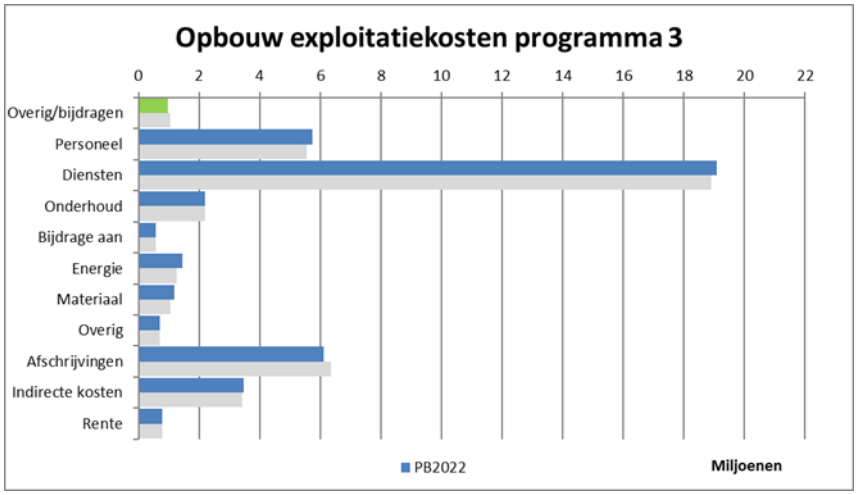

Investeringen

Programma 3 Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Renovatie awzi's	37.620	4.120	9.500	5.200	13.200	600	5.000
Renovatie transportstelsels	6.700	2.300	600	800	3.000		
Bijdrageregelingen	400	100	100	100	100		
Bijdragen aan gemeenten	2.500						2.500
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	7.250	6.875	125	125	125		
Totaal programma 3	**54.470**	**13.395**	**10.325**	**6.225**	**16.425**	**600**	**7.500**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

Renovatie awzi's

In de meerjarenbegroting hebben we onder andere rekening gehouden met investeringen op de awzi's Bergambacht (vervanging vijzelinstallatie), Stokwijk (terreinverharding) en De Groote Zaag (vervanging hekwerk). Op de awzi's Groenendijk, De Groote Zaag en Stolwijk wordt de aandrijving van de nabezinktanks vervangen. Op de awzi's Groenedijk en Kortenoord wordt een overkapping op beluchtingstanks geplaatst.

Renovatie en uitbreiding transportstelsels

In 2024 staat de aanpassing en uitbreiding van een deel van het transportstelsel van awzi Kortenoord gepland. Daarnaast zijn verschillende rioolpersleidingen aan het eind van hun technische levensduur. Met een risico-inventarisatie stellen we vast op welke termijn deze leidingen moeten worden vervangen. Ook kijken we of op korte termijn appendages[3] moeten worden vervangen. De investeringen hiervoor nemen de komende jaren geleidelijk toe tot circa € 1 miljoen per jaar. Na 2025 is ook de vervanging van rioolgemaal Bergschenhoek voorzien.

Bijdrageregelingen

Op dit moment zijn er geen algemene bijdrageregelingen meer van kracht. Wel bekijken we in specifieke situaties of bepaalde maatregelen kunnen bijdragen aan het efficiënt transporteren en zuiveren van afvalwater. Hiervoor bepalen we per situatie of en welke bijdrage we verlenen.

Bijdragen aan gemeenten

We dragen bij aan de renovatie van gemeentelijke rioolgemalen. Het gaat hier om gemalen en persleidingen in de gemeenten Zoetermeer, Capelle aan den IJssel en Rotterdam. In 2022 staat een bijdrage gepland aan de gemeente Capelle aan den IJssel voor de renovatie van riooleindgemaal en persleiding Oostgaarde.

Uitvoering studies en efficiëntieplannen (energie neutraal HHSK in 2025 en 2030)

Deze investeringen zijn in de meerjarenbegroting opgenomen voor maatregelen die het hoogheemraadschap in 2030 energieneutraal maken. De meerjarenafspraak energie-efficiency is verbreed naar de totale organisatie. Hiervoor stellen we een nieuw energieplan op (2022-2023). Daarin zijn maatregelen opgenomen voor meer productie en minder verbruik van energie.

Uitgavenpatroon 2022

De uitgavenpatronen voor programma 3 vindt u in paragraaf 5.5.5.

[3] Appendages zijn kleine onderdelen of toestellen die zijn aangesloten op machines of installaties.

3.4 Programma 4: Veilige wegen

Algemeen: veilige wegen in goede staat

Het hoogheemraadschap draagt bij aan betrouwbare wegen in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Dit doen wij samen met onze partners op een kostenefficiënte en duurzame manier. We werken vooral aan de verkeersveiligheid en zorgen ervoor dat de rijbaan en de bermen goed onderhouden zijn. Daarbij letten we op de belangen van de omgeving.

Ontwikkelingen in 2022 en verder

Het Rijk heeft het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030) opgesteld om het aantal verkeersslachtoffers te verminderen. Plaatsen waar ongelukken plaatsvinden, moeten worden aangepakt. Dat geldt ook voor wegen die niet voldoen aan belangrijke veiligheidseisen. De kennis die we landelijk en regionaal opdoen met deze aanpak, vertalen we naar regionale en lokale ambities, doelstellingen en uitvoeringsprogramma's voor de verkeersveiligheid.

Onderwerpen die nu al actueel zijn, zijn de fietsveiligheid, de snelheid op 60-kilometerwegen en veilige routes met landbouwverkeer. Om de landelijke doelstelling te halen, geven het Rijk en de provincie waarschijnlijk subsidie. Wij gaan deze subsidie aanvragen, zodat we onze opgave kunnen uitvoeren. In 2022 voeren we een aantal belangrijke projecten uit die de veiligheid op de weg verbeteren.

In 2022 herzien we verder het Wegencategoriseringsplan uit 2011. Dit geeft ons een goede basis voor het wegenbeleid.

Andere thema's die invloed kunnen hebben op onze wegentaak, zijn de toenemende aandacht voor biodiversiteit, recreatie, de circulaire economie, innovatie en verduurzaming van het verkeer.

De consequenties van de dijkversterking KIJK voor het verkeer komen steeds beter in beeld. We checken bij inwoners en bedrijven of de situatie voldoet aan hun hoge eisen aan de bereikbaarheid en een verbeterde verkeersveiligheid.

Bewoners- en belangengroeperingen gaan vaker in gesprek met overheden over hun woon- en leefomgeving. De aanleiding daarvoor zijn vaak ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening. In de toekomst zullen we steeds vaker bij deze gesprekken aanschuiven om samen te zoeken naar oplossingen.

In 2022 vernieuwen we de onderhouds- en reconstructieplanning voor wegen en bruggen. Hierin verwerken we ook onze opgaven voor natuurontwikkeling en verkeersveiligheid. Ons onderhoudsmanagementsysteem is verbeterd. Daardoor kunnen we in 2022 verder met onze ambities voor de invoering van assetmanagementprincipes op deze taak.

Ook in 2022 werken we samen in bouwteams om wegen te reconstrueren en bruggen te vervangen. De doelen van het programma zijn bijgesteld. Het vervangen van bruggen krijgt nu voorrang.

De invoering van de Omgevingswet heeft ook gevolgen voor de wegentaak. Denk aan de informatie die we moeten geven over de geluidsbelasting door wegen.

Het programma Veenweiden vraagt in de jaren 2023-2026 waarschijnlijk om een investering in de wegen die als peilscheiding gaan fungeren. Deze kosten kunnen we naar verwachting niet binnen de reguliere investeringen opvangen. In 2022 wordt dit duidelijker door de keuze van het ontwerp.

Landelijk, regionaal en lokaal spelen er diverse beleidsontwikkelingen en thema's die invloed hebben op het verkeer. Denk aan de strategische agenda Midden-Holland, Agenda

Verstedelijking en mobiliteit, de woningbouwopgave, de landbouwtransitie en bodemdaling. Om het wegbeheer doelmatig uit te voeren, de kosten te beheersen en de verkeersveiligheid te waarborgen, moeten we in de toekomst steeds vaker samenwerken. Wij zorgen ervoor dat onze belangen op het gebied van verkeersveiligheid en het beheer en onderhoud in beeld blijven. Zo voorkomen we dat ruimtelijke ontwikkelingen negatieve gevolgen hebben voor het wegbeheer. We gaan daarbij uit van 'de veroorzaker betaalt' en 'eerst bewegen dan bouwen'.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dit zijn ambities en doelen/opgaven uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Een *doel* is gehaald als we hebben uitgevoerd wat er is beschreven. We kunnen daarop worden afgerekend. Een *opgave* is minder concreet. Onder opgaves kunnen allerlei activiteiten vallen die helpen om daaraan invulling te geven. Een opgave is over het algemeen ook nooit af.

Programma 4: Veilige wegen

43-Veilige wegen
430-Onze taken: Veilige wegen
4300-Doel: Het hoogheemraadschap draagt bij aan een betrouwbaar wegennetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Dit doen wij op een kostenefficiënte en duurzame manier in samenwerking met onze partners. Er wordt in het bijzonder ingezet op de verkeersveiligheid en goed onderhoud van de rijbaan en bermen, met oog voor de belangen van de omgeving.
4301-Opgave: Het aantal kilometers weg dat is ingericht volgens de richtlijnen voor verkeersveiligheid verhogen we, zodat we de kans op (slachtoffer) ongevallen verminderen.
4302-Opgave: We reconstrueren wegen en wegbruggen met oog voor kwaliteit en draagkracht.
4303-Opgave: We zorgen dat relevante gegevens over onze wegen voor iedereen digitaal bereikbaar zijn.

Aandacht maatregelen in 2022
De volledige lijst met maatregelen (zie bijlage 6) vormt de basis voor het werk van het hoogheemraadschap. In deze programmabegroting is een selectie gemaakt van concrete, SMART geformuleerde maatregelen waarover het college het algemeen bestuur gedurende het jaar zal informeren door middel van de bestuursrapportage en het jaarverslag.

M-068 Uitvoeren van maatregelen van de verkeersveiligheidsplanning.
M-072 Reconstructies ca. 3 km. wegen en 8 wegbruggen volgens uitvoeringsprogramma.

Financiën: Wat gaat het kosten?

Netto kosten programma 4

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
P4 Veilige Wegen	4.342	4.182	4.512	4.581	70	4.864	5.065	5.210

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

De geraamde kosten van programma 4 stijgen met € 70.000 ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. De directe (out-of-pocket) kosten stijgen met € 60.000. Dit komt door de digitale ontsluiting van de relevante openbare gegevens van onze wegen, de inventarisatie van de kernset wegen en extra maatregelen voor de veiligheid van de wegen.
Ook stijgen de indirecte kosten met € 10.000 door hogere doorberekende personeelskosten en hogere indirecte kosten vanuit de ondersteunende producten.

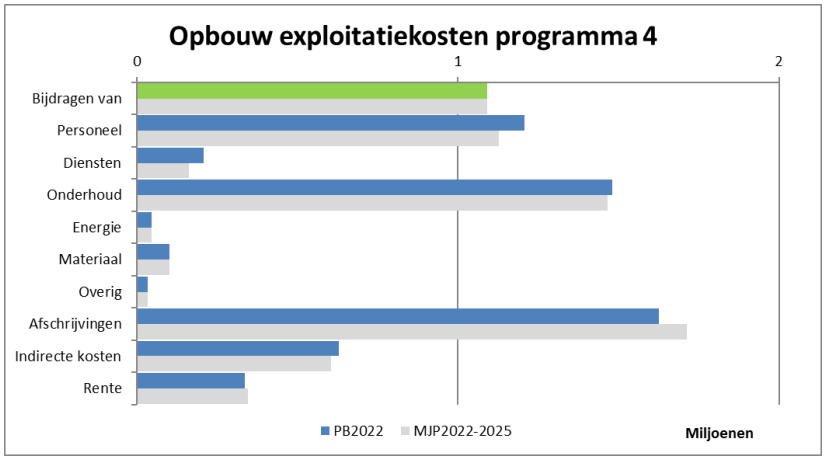

Investeringen

Programma 4 Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Reconstructie polderwegen	14.510	3.510	2.150	2.550	2.100	2.100	2.100
Vervanging wegbruggen	2.295	885	210	300	300	600	
Aanpak black en grey spots	100			100			
Duurzaamveilig	1.000			1.000			
Materieel HHSK	1.240	410		410		420	
Totaal programma 4	**19.145**	**4.805**	**2.360**	**4.360**	**2.400**	**3.120**	**2.100**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

Reconstructie polderwegen

Jaarlijks reconstrueren we zo'n 3 kilometer polderweg waarvan de technische staat niet meer voldoet. De geplande investeringen stijgen vanaf 2022 met € 260.000. Met deze extra uitgaven besteden we extra aandacht aan kwaliteit en draagkracht. Daarnaast willen we minimaal 80% van onze weglengte inrichten volgens de richtlijnen voor verkeersveiligheid. Daarmee willen we het aantal ongevallen en slachtoffers verminderen.

In 2024 hebben we een extra investering van € 250.000 opgenomen om de biodiversiteit verder onderdeel te maken van het wegonderhoud.

Vervanging wegbruggen

Jaarlijks vervangen we zo'n 8 bruggen waarvan de technische staat niet meer voldoet.

Materieel

Jaarlijks vervangen we waar nodig het materieel voor wegenonderhoud en gladheidsbestrijding.

Uitgavepatroon 2022

De uitgavenpatronen voor programma 4 vindt u in paragraaf 5.5.5.

3.5 Programma 5: Omgeving en organisatie

Algemeen: bereikbaar, servicegericht en duidelijk

Het hoogheemraadschap is bereikbaar, servicegericht en duidelijk om het waterbeheer betrouwbaar uit te voeren. Dat doen we samen met de omgeving. We zetten communicatie in om de verbinding te leggen, om samen oplossingen te vinden en om draagvlak te creëren. Dit maakt het hoogheemraadschap zichtbaar en herkenbaar als waterbeheerder.

We willen bestuurlijk en ambtelijk vaker in gesprek gaan met onze omgeving. Zo willen we het waterbewustzijn, de interesse voor het waterbeheer en de zichtbaarheid en herkenbaarheid van het hoogheemraadschap vergroten. We staan daarbij open voor initiatieven van derden en maken ruimte voor participatie.

Ontwikkelingen in 2022 en verder

Vergroten van waterbewustzijn en versterken van participatie

We betrekken bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden bij ons werk. Dat doen we vooral door duidelijke, relevante communicatie. Met vroegtijdige participatie willen we inbreng en draagvlak krijgen.

Ook op het gebied van beheer en onderhoud betrekken we de belanghebbenden op tijd. Daarbij volgen we de leidraad participatie, die we in 2020 hebben vastgesteld. In 2022 stellen we nieuw participatiebeleid en de participatieverordening vast. We werken aan meer waterbewustzijn, interesse voor het waterbeheer en onze zichtbaarheid en naamsbekendheid. Dit doen we onder andere via een herkenbaar aanbod van educatieve activiteiten voor jongeren in het voortgezet onderwijs en het mbo.

Ook onze jeugdbestuurder levert hier een bijdrage aan. We nemen deel aan relevante evenementen en (landelijke) campagnes en we delen nieuws over ons werk via de (sociale) media en onze website. Het 750-jarig bestaan van het hoogheemraadschap in 2023 grijpen we aan als speciale gelegenheid.

Digitale ontwikkeling

Het hoogheemraadschap zet steeds meer technologische oplossingen in, bijvoorbeeld voor monitoring. Deze zorgen voor steeds meer (soorten) data. We zorgen ervoor dat deze data goed opgeslagen en ontsloten worden. In 2022 schrijven we een aanbesteding uit voor een nieuw contract voor geografische informatiesystemen. Met de uitrol en inrichting van SharePoint en Teams verbeteren we de digitale werkomgeving en het (documentair) informatiebeheer.

In 2022 verbeteren we de digitale informatievoorziening en dienstverlening aan inwoners, bedrijven en andere organisaties. We voldoen daarmee onder meer aan de Dienstenwet en de Wet elektronische publicaties (Wep). Ook bereiden we ons voor op wetgeving in voorbereiding, zoals de Wet open overheid (Woo). Daarbij werken we nauw samen met het hoogheemraadschap van Rijnland.

Publieke dienstverlening

We blijven werken aan een goede dienstverlening voor onze inwoners en bedrijven. Hun vragen handelen we snel en goed af. We meten de klanttevredenheid continu en delen de resultaten intern. Daarmee vergroten we ons ‘klantbewustzijn’ en onze dienstverlening.

Vergunningverlening, toezicht en naleving

We gaan door met het controleren van vergunningen en (incident)meldingen op onze keringen. Met een gebiedsgerichte aanpak gaan we de naleving op de dijkvakken verbeteren. Daarbij pakken we al langer bestaande overtredingen aan. Eerst inventariseren we in een specifiek gebied de knelpunten die het waterbelang raken. Daarna geven we voorlichting om deze knelpunten aan te pakken en gaan wij met de omgeving in gesprek

om de knelpunten op te lossen of waar mogelijk een andere passende oplossing te vinden. Wanneer overleg geen goede uitkomst oplevert, zetten we handhaving in om uiteindelijk een dijkvak op te leveren dat voldoet aan de regels. We gebruiken data-analyse om ons werk meer informatiegestuurd te doen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dit zijn ambities en doelen/opgaven uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Een *doel* is gehaald als we hebben uitgevoerd wat er is beschreven. We kunnen daarop worden afgerekend. Een *opgave* is minder concreet. Onder opgaves kunnen allerlei activiteiten vallen die helpen om daaraan invulling te geven. Een opgave is over het algemeen ook nooit af.

Programma 5: Omgeving en organisatie

30-Vergroten van waterbewustzijn
300-Bewoners kennen ons werk en zijn zich bewust van het belang en de eigen rol als het gaat om voldoende en schoon water.
3001-Doel: We ontwikkelen een communicatiestrategie en -aanpak die aansluit op onze taken en uitdagingen benoemd in het Waterbeheerprogramma.
3002-Opgave: We zetten in op het vergroten van waterbewustzijn bij inwoners door acties, campagnes en educatie. Inwoners en bedrijven worden gestimuleerd bijdragen te leveren aan schoon en voldoende water.
31-Versterken van participatie
310-Ambities: **- Het waterschap staat midden in de maatschappij, beweegt mee met de veranderende omgeving en staat ten dienste van de gemeenschap;** **- Het waterschap werkt zoveel mogelijk als één overheid en blijft zichtbaar;** **- Het waterschap gaat voor passende participatie.**
3100-Doel: We vergroten het omgevingsbewustzijn binnen de gehele organisatie.
3102-Opgave: We luisteren goed wat er in de samenleving speelt en sluiten waar nodig aan bij cruciale ontwikkelingen in ons werkgebied.
3101-Doel: We bieden handvatten om een goed functionerend participatieproces in te richten door nieuw participatiebeleid en -verordening op te stellen.
33-Digitale ontwikkeling
330-Nieuwe technieken benutten en geeft de digitale overheid volwaardig mee vorm.
3301-Opgave: We bewaken de kwaliteit van data en informatieproducten, slaan deze veilig op en verwerken deze op de juiste manier. Daarbij voldoen we aan (wettelijke) eisen en richtlijnen.
3302-Opgave: We stellen belangrijke data en informatieproducten beschikbaar aan derden.
3303-Opgave: Onze informatie- en archiefbeheersystemen zijn optimaal ingericht, voldoen aan (wettelijke) eisen voor opslag en ontsluiting en aan eisen en wensen voor gebruiksvriendelijkheid.
3304-Opgave: We betrekken meer data in onze bedrijfsvoering zodat we beter en sneller beslissingen kunnen nemen.
3305-Opgave: We werken samen met andere hoogheemraadschappen en (overheids)organisaties om te profiteren van elkaars resultaten en om onze vernieuwingskracht te vergroten.

36-Recreatie in, op en om water
360-Waterrecreatie passend bij ons beheer én de behoeften van de maatschappij en de taken van onze partners.
3601-Opgave: Het hoogheemraadschap kent de recreatieve partners en belangen in het beheergebied en de mogelijkheden om samenwerking te versterken.
3602-Opgave: Het hoogheemraadschap stelt beleid op voor recreatie in, op en om het water en de waterkeringen en de wegen, met aandacht voor ecologie en gebruikers.
44-Regels en toezicht
440-Onze taken: Regels en toezicht
4400-Doel: Voor een goede en betrouwbare uitvoering van het waterbeheer is het hoogheemraadschap bereikbaar, servicegericht en duidelijk,

Aandacht maatregelen in 2022

De volledige lijst met maatregelen (zie bijlage 6) vormt de basis voor het werk van het hoogheemraadschap. In deze programmabegroting is een selectie gemaakt van concrete, SMART geformuleerde maatregelen waarover het college het algemeen bestuur gedurende het jaar zal informeren door middel van de bestuursrapportage en het jaarverslag.

M-076 Uitvoeren van (nieuwe) maatregelen, waarbij 3 sporen worden gevolgd: kennis (van o.a. emissieroutes) vergroten, communicatie voor bewustwording, handhaving versterken.

M-084 We monitoren de zwemwaterkwaliteit gedurende het zwemseizoen (1 mei tot 1 oktober) en we delen de gegevensdata met de provincie Zuid-Holland via het zwemwaterportaal. (www.zwemwater.nl).

Financiën: wat gaat het kosten?

Netto kosten programma 5

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
P5 Oganisatie en omgeving	13.665	15.854	15.471	16.056	585	15.801	15.817	15.881

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

De geraamde kosten van programma 5 stijgen met € 585.000 ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. De directe (out-of-pocket) kosten stijgen met € 50.000. In het meerjarenperspectief is de verhoging voor ons 750-jarig bestaan onvolledig verwerkt. In deze begroting is dit rechtgezet.

De indirecte kosten stijgen met € 535.000. Dit wordt veroorzaakt door de volgende zaken:

- De doorbelaste personeelslasten stijgen met € 400.000. Van dit bedrag wordt € 210.000 veroorzaakt door een verschuiving van uren. Dit heeft te maken met de voorbereiding van de vergunningsaanvraag voor de A20.
- De doorberekende indirecte kosten vanuit de ondersteunende producten stijgen met € 135.000.

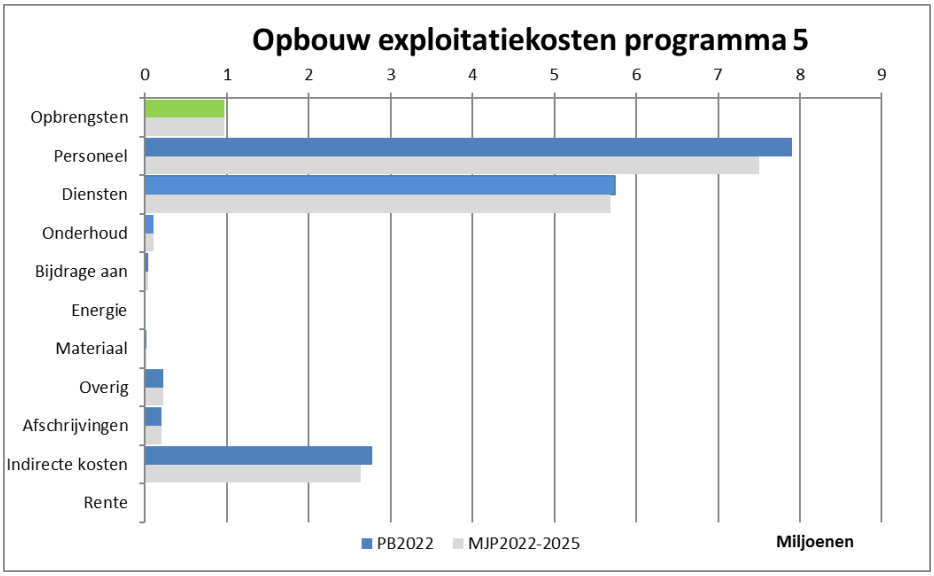

Investeringen

Programma 5

Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Verkiezingen	946	121	251	101	101	121	251
Totaal programma 5	**946**	**121**	**251**	**101**	**101**	**121**	**251**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

De investering is bedoeld voor het organiseren van de verkiezingen voor ons algemeen bestuur. Deze vinden plaats in maart 2023. Jaarlijks ontvangen we via een Rijksfactuur een vooruitbetaling van 25% van de verwachte kosten voor 2023. In dit investeringsplan gaan we ook uit van € 170.000 aan communicatiekosten. Daarmee willen we de verkiezingen in ons gebied onder de aandacht brengen.

Uitgavepatroon 2022

De uitgavenpatronen voor programma 5 vindt u in paragraaf 5.5.5.

3.6 Overkoepelende thema's

In dit paragraaf komen thema's terug die gevolgen hebben voor de hele organisatie of die in meerdere programma's terugkomen. We leggen hieronder verantwoording af, terwijl de financiën (het budget en de realisatie) elders plaatsvinden. In de programma's noemen we alleen het kopje en het bedrag waar het gaat over onderstaande onderwerpen.

Duurzaamheid

Het programma Duurzaamheid richt zich op de thema's energie, broeikasgassen, circulair/grondstoffen en biodiversiteit. Wij zetten ons in voor een duurzaam waterschap voor de wereld van morgen en willen onze eigen bijdrage aan klimaatverandering verkleinen. Om onze ambities te halen, moeten we in al onze processen en keuzes duurzame afwegingen maken. Bijvoorbeeld als we zaken ontwerpen of inkopen.

Energie

Op het gebied van energie is zowel aandacht voor energiebesparing als voor het zelf opwekken van duurzame energie. Ook in 2022 voeren we hier verschillende projecten voor uit. Themista wordt gestart, gemonitord en geoptimaliseerd. Er worden voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van grondgebonden opstellingen voor zonnepanelen op de zuiveringen Bergambacht en Stolwijk. Ook onderzoeken we de mogelijkheden en haalbaarheid voor het uitvoeren van nieuwe projecten voor het opwekken van duurzame energie. We starten met de inkoop van groengas voor 2023 en verder. Daarnaast starten we met het uitwerken van de strategie Zelfvoorzienend energieneutraal waterschap 2025-2030.

Broeikasgassen

Onze CO_2-uitstoot is flink verlaagd door maatregelen die we eerder al hebben genomen. We bekijken welke mogelijkheden er zijn om deze verder terug te dringen. De uitstoot van lachgas door onze installaties is redelijk in kaart gebracht. Nu worden mogelijkheden onderzocht hoe de uitstoot teruggedrongen kan worden. Ook onderzoeken we hoe de uitstoot van methaan uit de slibinstallaties kan worden verminderd (interne optimalisaties) en wordt onderzocht of nuttige inzet van methaan mogelijk is.

Circulair

We brengen in beeld wat er voor nodig is om de ambities op het gebied van circulariteit te behalen en werken mogelijkheden en kansen nader uit. Naar aanleiding van de eerder opgestelde materiaalstroomanalyse wordt voor de objecten met de grootste impact een grondstoffenmonitor opgesteld. We volgen de landelijke ontwikkelingen naar grondstoffenterugwinning en bepalen we de toepasbaarheid voor onze eigen awzi's. Binnen de Gemeenschappelijk Regeling Slibverwerking -en in samenwerking met HVC en SNB- bereiden we de keuze voor de samenwerkingspartner voor het terugwinnen van fosfaat voor.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is een maatschappelijk thema dat steeds meer aandacht verdient van terreinbeheerders. Als waterschap besteden we hier aandacht aan door in ieder geval via ons eigen beheer en onderhoud bij te dragen aan een ecologisch gezond en veerkrachtig netwerk van dijken, wegen, watergangen en terreinen. Kansrijke aanpassingen in onze werkwijze, die voor meer behoud en herstel van biodiversiteit zorgen, worden nader uitgewerkt en geconcretiseerd. In 2022 starten we met het opstellen van integraal biodiversiteitsbeleid.

Klimaatadaptatie

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds meer voelbaar en zichtbaar. De gemiddelde temperatuur stijgt. Het regent harder, en vaak langer. Daartegenover blijft het soms voor langere periodes droog. De zeespiegel stijgt en daarnaast hebben we te maken met een langzaam dalende bodem.

Om ons beheergebied beter bestand te maken tegen de gevolgen van de klimaatverandering moeten we samen met onze partners aan de slag. De publieke ruimte gaan we klimaatadaptiever inrichten door regenwater, daar waar het valt, op te vangen en de buitenruimte verder te vergroenen. De gewenste versnelling willen we bereiken door gezamenlijk te investeren in uitvoeringsprojecten via de impulsregeling. Nieuwe ontwikkelingen moeten klimaatbestendig worden uitgevoerd. Zo zorgen we ervoor dat de leefomgeving in de toekomst veilig en aantrekkelijk blijft. Dit doen we door een start te maken met het ontwikkelen van gebiedsspecifieke watervisies en advies te geven over een water- en klimaatbestendige inrichting bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld het Vijfde Dorp.

Via een subsidieregeling stimuleren we particuliere partijen om op hun gebouw en terrein regenwater vast te houden en groener in te richten. Ook gaan we zelf aan de slag met ons vastgoed en objecten om deze groen en klimaatadaptief in te richten.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dit zijn ambities en doelen/opgaven uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Een *doel* is gehaald als we hebben uitgevoerd wat er is beschreven. We kunnen daarop worden afgerekend. Een *opgave* is minder concreet. Onder opgaves kunnen allerlei activiteiten vallen die helpen om daaraan invulling te geven. Een opgave is over het algemeen ook nooit af.

paragraaf 3.6 Overkoepelende thema's

12-Biodiversiteit
120-Behouden en verbeteren van de biodiversiteit voor een ecologisch gezond en veerkrachtig netwerk van dijken, watergangen en terreinen.
1201-Opgave: Het hoogheemraadschap stelt in afstemming met de belanghebbenden integraal biodiversiteitsbeleid en een uitvoeringsplan op voor het bevorderen van biodiversiteit.
1202-Opgave: Het hoogheemraadschap maakt biodiversiteitsherstel onderdeel van de onderhoudswerkzaamheden door eisen te stellen aan eigen onderhoud en door ecologisch onderhoud door derden te stimuleren.
1203-Opgave: Het hoogheemraadschap werkt het concept 'icoonsoorten' uit in het biodiversiteitsbeleid.
14-Minder broeikasgas uitstoten
140-Een klimaatneutraal waterschap in 2050.
1401-Doel: Het hoogheemraadschap vermindert de uitstoot van broeikasgassen van de eigen werkzaamheden en installaties met 20%* in 2027, bovenop de al gerealiseerde 50% in 2020. (*Dit percentage wijzigt mogelijk als lachgas en methaan ook meegerekend gaan worden.)
1402-Opgave: Het hoogheemraadschap werkt aan het verminderen van broeikasgasuitstoot in de eigen sector en in de keten van aannemers en leveranciers.
15-Minder energie verbruiken, meer opwekken
150-Een energieneutraal waterschap in 2030.
1502-Doel: We onderzoeken en vergroten de productie van hernieuwbare energie binnen de planperiode met minimaal 5.000 MWh.
1503-Doel: We gebruiken in 2025 alleen energie van hernieuwbare oorsprong.
1501-Doel: We besparen - bij gelijkblijvende hoogheemraadschapstaken - binnen de planperiode minimaal 3.250 MWh.

16-Circulaire economie
160-Volledig circulair in 2050.
1602-Opgave: Gedurende de planperiode werken we ernaar toe dat we vanaf 2028 vastleggen welke producten en materialen waar zijn gebruikt en houden we rekening met toekomstig hergebruik.
1603-Opgave: We halen grondstoffen uit afvalwater en restproducten en onderzoeken hoe we steeds meer grondstoffen kunnen terugwinnen.
1601-Doel: Het hoogheemraadschap vermindert het gebruik van grondstoffen met een negatieve milieu-impact of die schaars zijn. In 2027 werken we 40% circulair, als tussenstap naar 50% circulair in 2030.
23-Klimaatadaptatie
231-Een watervriendelijke groene leef- en werkomgeving die extreem weer goed kan verwerken.
2311-Opgave: We adviseren en stimuleren de gemeenten en terreineigenaren om regenwater te gebruiken waar het valt.
2312-Doel: De subsidieregeling klimaat en ruimte voor vergroening en wateropvang gebruiken we volledig.
2313-Doel: Eigen objecten zijn groen en klimaatbestendig ingericht, ook als voorbeeld voor onze omgeving.
232-Alle nieuw- en verbouw is water en klimaatbestendig.
2321-Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt gebied specifieke watervisies gericht op een water en klimaatbestendige inrichting.
2322-Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert aan gemeenten en andere initiatiefnemers op het gebied van ruimtelijke ordening over water en klimaatbestending bouwen en toetst ruimtelijke plannen op water- en klimaatbestendigheid.
233-Regenwater verwerken zonder negatieve gevolgen (afkoppelen).
2331-Opgave: We informeren gemeentes over de risico's voor wateroverlast en de waterkwaliteit door afkoppelen.
2332-Opgave: We dragen bij aan de aanleg van zuiverende voorzieningen.

Aandacht maatregelen in 2022

De volledige lijst met maatregelen (zie bijlage 6) vormt de basis voor het werk van het hoogheemraadschap. In deze programmabegroting is een selectie gemaakt van concrete, SMART geformuleerde maatregelen waarover het college het algemeen bestuur gedurende het jaar zal informeren door middel van de bestuursrapportage en het jaarverslag.

M-086 In 2022 werken we de kansrijke maatregelen voor ecologisch beheer nader uit en worden deze geconcretiseerd.
M-089 Uitvoeren maatregelen voor verminderen broeikasgasuitstoot eigen organisatie.
M-099 Opstellen monitor grondstoffengebruik (vooralsnog gericht op objecten met grootste impact).
M-106 We stimuleren het vasthouden en gebruiken van regenwater in ons beheergebied door het adviseren en het verlenen van financiële bijdragen aan klimaatadaptieve projecten.

3.7 Ondersteunende producten

De kosten van ondersteunende producten worden doorbelast naar de primaire producten (programma 1-5) die betrekking hebben op watersystembeheer, zuiveringsbeheer en wegenbeheer.

Financiën: wat gaat het kosten?

Netto kosten programma Ondersteunde producten

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
OP Ondersteunende producten	18.964	19.977	19.376	20.297	921	19.644	19.290	18.653

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

De lasten van de ondersteunende producten zijn met € 921.000 gestegen ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025, jaarschijf 2022. De indirecte kosten stijgen met € 755.000. Dit wordt veroorzaakt door de volgende zaken:

- De doorbelaste personeelslasten stijgen met € 767.000.
- De afschrijvingskosten dalen met circa € 12.000.

De directe (out-of-pocket) kosten stijgen met circa € 165.000. De stijging van de directe kosten wordt onder andere veroorzaakt door extra budget voor digitale transformatie en informatiemanagement (€ 100.000) en hogere kosten voor arbo en veiligheid (€ 70.000). In 2021 en 2022 maken we een inhaalslag om alle risico-inventarisaties & evaluaties (RI&E) te laten uitvoeren. Daarnaast zijn de kosten voor schoonmaak (€ 10.000), energie (€ 9.300) en de licentiekosten van de financiële administratie (€ 9.000) geïndexeerd vanwege prijsstijgingen.

De stijging van de doorbelaste personele kosten wordt onder andere veroorzaakt door de opname van tijdelijk inleenbudget voor het project illegaal grondgebruik. Daarnaast hebben we ook extra (tijdelijke) formatie opgenomen vanwege de ambitie op het gebied van digitalisering, uitval bij de financiële eenheid en de groei van de cluster Juridisch advies en vastgoed.

Om de ambities, doelen en opgaven uit het WBP te kunnen halen, hebben we in de begroting van de primaire afdelingen extra formatie opgenomen voor de komende jaren. Ook het werk bij de ondersteunende afdelingen gaat naar verwachting toenemen. Omdat de precieze impact nog onduidelijk is, begroten we jaarlijks € 400.000 flexbudget in plaats van extra formatie. Zo kunnen de ondersteunende afdelingen anticiperen op het extra werk dat op ons afkomt. Als in volgende jaren blijkt dat het extra werk structureel is, dan kunnen we het flexbudget omzetten naar vaste formatie. In jaarschijf 2022 is een lager bedrag (€ 280.000) opgenomen, omdat bij Juridische Zaken een deel van het meerwerk al is voorzien en begroot.

Effect meerjarig 2023-2025

Meerjarig daalt het volume van de totale exploitatiebegroting van circa € 20 miljoen in 2022 naar € 18,7 miljoen in 2025. In deze periode verdwijnen incidentele budgetten en tijdelijke formatieplaatsen uit de begroting. Ook vinden er urenverschuivingen plaats. Daarnaast dalen de kapitaallasten meerjarig met circa € 400.000, doordat ICT-investeringen van vóór de I&A-samenwerking volledig zijn afgeschreven. Nieuwe afschrijvingen vallen binnen de I&A-samenwerking.

Investeringen

Ondersteunende producten Bedragen x € 1.000

	Totaal	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Huisvesting	2.835	635	1.800	100	100	100	100
Totaal programma OP	**2.835**	**635**	**1.800**	**100**	**100**	**100**	**100**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

In dit investeringsplan vallen de vervangingskosten van kleine en grote renovaties van het hoofdkantoor. Voor de kleinere vervangingen en renovaties is jaarlijks € 100.000 nodig.

Het bedrag in 2022-2023 is bedoeld voor aanpassingen aan de huisvesting en het verbouwen van de niet-gerenoveerde kantoordelen van het gemeenlandshuis. Al deze vervangingen en renovaties leveren een bijdrage aan het verkrijgen van energielabel A.

Uitgavepatroon 2022

De uitgavenpatronen voor het programma Ondersteunende producten vindt u in paragraaf 5.5.5.

4 Verplichte paragrafen

In dit hoofdstuk komen de volgende paragrafen aan de orde:

4.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

4.2 Kostentoerekening

4.3 Financiën

4.4 Risicomanagement

4.5 Weerstandsvermogen

4.6 Waterschapsbelastingen en overig

4.7 Incidentele baten en lasten

4.8 Verbonden partijen

4.9 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

4.10 Bedrijfsvoering

4.11 EMU-saldo

4.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

De ontwikkelingen zijn verwerkt in de programma's (zie hoofdstuk 3).

4.2 Kostentoerekening en normen

In deze paragraaf gaan we in op de toerekening van de ondersteunende beheerproducten naar de primaire beheerproducten en de uiteindelijke toerekening van de netto kosten aan de kostendragers Systeembeheer, Zuiveringenbeheer en Wegenbeheer. Met het vaststellen van de begroting 2022 bevestigen we het principe van onderstaande uitgangspunten en normen. Wij volgen hierin het in 2008 vastgesteld beleid op grond van artikel 15 van de Verordening ex artikel 108 van de Waterschapswet.
Hieronder staat een toelichting op de kwantitatieve en kwalitatieve grondslagen die voor de kostentoerekening gelden. De methodiek voor de berekening van de rentelasten van vaste activa lichten we hier niet toe, deze is onderdeel van het vastgestelde afschrijvingsbeleid.

Toerekenen personele lasten naar de beheerproducten

De personele lasten worden door middel van tijdschrijven toegerekend naar de producten. De geschreven uren worden financieel gemaakt met een intern uurtarief. Binnen het hoogheemraadschap hanteren we twee interne uurtarieven (gemiddeld en hoog) gehanteerd. Voor 2022 zijn de tarieven: € 85 en € 103 per uur. De tarieven zijn ten opzichte van 2021 met respectievelijk € 2 en € 3 gestegen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door stijgende overheadkosten en deels door de loonkostenontwikkeling.

Ondersteunende beheerproducten

De kosten van de ondersteunende beheerproducten zijn verdeeld volgens het verdelingsmodel van de Unie van Waterschappen. Een eenduidige verdeelmethodiek die in 2016 is geactualiseerd. De methodiek maakt samenstellen van bedrijfsvergelijkingen tussen waterschappen mogelijk.

Voor de verdeling van de kosten van de ondersteunende beheerproducten aan de primaire beheerproducten worden twee algemene verdeelsleutels gehanteerd, namelijk:

a. verdeling op basis van het aandeel directe uren per beheerproduct
b. verdeling op basis van het aandeel directe kosten per beheerproduct

Volgens methodiek A worden de volgende producten verdeeld:
centraal management;

- personeel en organisatie;
- interne communicatie;
- bestuurlijke en juridische zaken;
- catering en interne faciliteiten.

Volgens methodiek B worden de volgende producten verdeeld:

- concern control;
- financieel beleid en dienstauto's.

Uiteindelijk leidt dit tot de volgende verdeling van de kosten van de ondersteunende producten over de kostendragers:

	Methode A	Methode B
Systeemheffing	67,88%	51,05%
Zuiveringsbeheer	25,83%	44,15%
Wegenbeheer	6,28%	4,81%
Totaal	100,00%	100,00%

De volgende producten hebben een specifieke verdeling, op basis van fte's werken aan de betreffende producten:

- Informatisering en automatisering;
- Centrale (geo)grafische informatie;
- Centrale huisvesting.

Toerekening aan de kostendragers

Nadat de ondersteunende beheerproducten zijn toegerekend aan de primaire beheerproducten worden de integrale kosten van primaire beheerproducten toegerekend aan de drie kostendragers. Dit doen we op basis van de volgende verdeelsleutels:

1. Producten die specifiek voor één taak worden uitgevoerd drukken voor 100% op deze taak;
2. Producten die bijdragen aan het realiseren van twee of meer taken worden op basis van gemiddelde urenrealisaties verdeeld;
3. Indien dit niet mogelijk is op basis van de verhouding van de kosten per taak.

De verdelingen op basis van uren en kosten, zowel van de ondersteunende producten als van de primaire producten sluiten aan bij geldende bedrijfseconomische uitgangspunten en hebben tot doel kosten zo objectief mogelijk aan taken toe te rekenen. Een en ander is gebaseerd op de afspraken van de Unie van Waterschappen, verankerd in artikel 6 van de BBVW (Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen).

Verdeelsleutels

Verdeelsleutels

Programma's/deelprogramma's	Procentuele verdeling naar taak		
	Systeem-beheer	Zuiveringsbeheer	Wegenbeheer
1. Waterveiligheid			
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Plannen van derden	100%		
Beheersinstrumenten waterkeringen	100%		
Aanleg en onderhoud waterkeringen	100%		
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100%		
2. Watersysteem			
Waterbeheerplan	52%	43%	5%
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Kaderrichtlijn water / WB 21e eeuw	100%		
Plannen van derden	100%		
Beheersinstrumenten watersystemen	100%		
Aanleg en verwerving waterlopen	100%		
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	100%		
Beheer hoeveelheid water	100%		
Calamiteitenbestrijding watersystemen	100%		
Monitoring watersystemen	100%		
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	100%		
3. Afvalwater			
Thema- en gebiedsgerichte plannen		100%	
Plannen van derden		100%	
Getransporteerd afvalwater		100%	
Gezuiverd afvalwater		100%	
Verwerkt slib		100%	
Afvalwaterbehandeling door derden		100%	
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	50%	50%	
Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50%	50%	
4. Wegen			
Thema- en gebiedsgerichte plannen			100%
Plannen van derden			100%
Beheersinstrumenten wegen			100%
Aanleg en onderhoud wegen			100%
Steunpunt Zuidbroek	20%		80%
Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid			100%
5. Omgeving en organisatie			
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Calamiteitenplannen	90%	10%	
Plannen van derden	100%		
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	100%		
Vergunningverlening en meldingen	75%	16%	9%
Adviezen vergunningen	75%	16%	9%
Toezicht	89%	10%	1%
Handhaving			
- Bestuurlijke handhaving	85%	14%	1%
- Strafrechtelijke handhaving	80%	20%	
Belastingheffing	52%	43%	5%
Invordering	52%	43%	5%
Kwijtschelding Zuiveren		100%	
Bestuur	52%	43%	5%
Eigendommenbeheer	100%		
Externe communicatie	52%	43%	5%

4.3 Financiering

Financieel-economische ontwikkelingen
De overheidsbegroting laat sterke economische groeicijfers zien en een lage werkloosheid. Naar verwachting zal de economie in 2022 met een 3,5% van het bbp harder groeien dan verwacht.
Er gaat veel geld naar klimaat, veiligheid, woningbouw en koopkrachtverbetering. Het begrotingstekort (< 3%) loopt hierdoor op en blijft de staatsschuld ruim onder EU-norm (60% van het bbp).

Arbeidsmarkt en werkloosheid
De arbeidsmarkt lijkt de coronapandemie goed te hebben doorstaan door het steunbeleid van de overheid. De werkloosheid in 2022 is terug op het niveau van vóór de pandemie. De krapte op de arbeidsmarkt zet door in 2022. De krapte op de arbeidsmarkt hangt samen met het herstel van de economie. Er is een schaarste aan personeel op het gebied van ICT, gezondheidszorg en technische beroepen.

Rente
De renteontwikkelingen in de huidige situatie zijn moeilijk in te schatten en onvoorspelbaar. De steunmaatregelen die ECB heeft ingezet om de economie door de coronacrisis te helpen worden niet stopgezet. Hierdoor blijven de rentes voorlopig laag.
Wij hanteren in 2022 de volgende rentes:

- De rente op kortlopende leningen (kort geld) op 0%;
- De rente op langlopende leningen (lang geld) op 0,7%.

Omslagrente
Het aantrekken van financiering voor investeringsprojecten gebeurt niet per project, maar integraal. Bij deze integrale wijze van financieren worden rentekosten voor het financieren van de investeringen, toegerekend aan de beheerproducten van de programma's. Deze toerekening gebeurt door middel van de renteomslag. Het rente-omslagpercentage wordt bepaald door de begrote rentekosten te delen door de verwachte boekwaarde van de vaste activa per 1 januari. Het rente-omslagpercentage in 2023 bedraagt 1,23%.

Inflatie
Voor het jaar 2022 zijn de ramingen door het CPB vastgelegd in de Macro Economische Verkenning. De inflatie (CPB) in 2022 bedraagt 1,8% (geharmoniseerde consumenten prijsindex). Meerjarig gaan we van hetzelfde percentage uit.

Renterisiconorm
De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Voor het hoogheemraadschap is de maximale renterisiconorm in 2022 berekend op € 35,2 miljoen (30% van € 117,3 miljoen). Met de aflossingen in 2022 van ruim € 15,2 miljoen blijft het hoogheemraadschap binnen de norm.

Bedragen x € 1.000

	Omschrijving	2022	2023	2024	2025
1	Renteherzieningen				
2	Aflossingen	15.217	14.342	13.866	13.966
3	**Rente Risico (1+2)**	**15.217**	**14.342**	**13.866**	**13.966**
4a	Begrotingstotaal	117.317	116.769	118.091	118.859
4b	Vastgestelde percentage (Wet Fido) rente risico norm	30%	30%	30%	30%
4	**Rente risico norm HHSK**	**35.195**	**35.031**	**35.427**	**35.658**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap met kortlopende leningen (korter dan een jaar) mag financieren (Wet fido). De norm voor waterschappen is vastgesteld op 23% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Voor het begrotingsjaar 2022 is de maximale kasgeldlimiet van het hoogheemraadschap € 26,9 miljoen (23% van € 117,3 miljoen).

Gevoeligheidsanalyse
Het effect van een verhoging van rente op kort geld of lang geld met 1% betekent voor het begrotingsjaar 2022 een stijging van € 366.800 aan totale rentelasten. Een stijging van inflatie of btw met 1% betekent dat de overige exploitatiekosten in 2022 stijgen met ongeveer € 532.170.

Variabelen	Verhoging in %	Verhoging in €	Mutatie van begroting
Rente kort geld	1%	€ 116.800	0,10%
Rente lang geld	1%	€ 250.000	0,21%
Inflatie/btw	1%	€ 532.070	0,45%

Liquiditeitsprognose
In totaal wordt (zonder vertragingsfactor) circa € 30 miljoen aan investeringsuitgaven verwacht in 2022. In 2021 ontvangt het hoogheemraadschap circa € 2,9 miljoen subsidies voor gemaal Achterbroek en watergebiedsplan Krimpenerwaard.
De Wet fido stelt als norm dat de maximale overschrijding van de kasgeldlimiet maar twee opeenvolgende kwartalen mag zijn. Om de kasgeldlimiet niet te overschrijden wordt in juni een langlopende geldlening afgesloten van € 25 miljoen.

Bedragen x € 1.000

	Totaal	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Saldo liquide middelen		-5.000	-13.871	-12.306	-12.343	-13.174	-19.988	-7.228	-5.812	-5.735	-8.404	-9.736	-12.194
Belastingen	97.404	3.701	8.280	10.228	7.013	9.741	10.228	10.228	10.276	8.241	6.836	6.127	6.507
Aan te trekken geldleningen	25.000	0	0	0	0	0	25.000	0	0	0	0	0	0
Overige inkomsten	6.375	450	695	450	450	695	450	450	695	450	450	695	450
Subsidies investeringen	2.900	242	242	242	242	242	242	242	242	242	242	242	242
Inkomsten	**131.679**	**4.393**	**9.216**	**10.919**	**7.704**	**10.677**	**35.919**	**10.919**	**11.212**	**8.932**	**7.527**	**7.063**	**7.198**
Exploitatie	99.830	6.532	6.148	7.208	6.148	13.724	20.748	6.148	6.148	7.208	6.148	6.148	7.524
Aflossingen	12.501	4.100	375	1.025	400	1.200	0	764	2.175	1.413	0	333	716
Rente	3.592	1.490	64	340	249	458	0	181	402	268	0	27	113
Investeringen	30.131	1.142	1.065	2.382	1.739	2.109	2.410	2.410	2.410	2.712	2.712	3.013	6.026
Uitgaven	**146.054**	**13.264**	**7.651**	**10.955**	**8.535**	**17.491**	**23.158**	**9.503**	**11.135**	**11.601**	**8.860**	**9.521**	**14.379**
Saldo liquide middelen		**-13.871**	**-12.306**	**-12.343**	**-13.174**	**-19.988**	**-7.228**	**-5.812**	**-5.735**	**-8.404**	**-9.736**	**-12.194**	**-19.376**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

4.4 Risicobeheersing

Tijdens de verenigde vergadering van maart 2021 is de nota Risicomanagement, weerstandsvermogen, reserves en voorzieningen vastgesteld. Hierin is het begrip 'risico' gedefinieerd en zijn de ambtelijke en bestuurlijke processen beschreven voor het identificeren, waarderen en vaststellen van risico's en de beheersing ervan. Onderstaande paragraaf in de programmabegroting vormt een onderdeel van dit proces. In deze paragraaf staan de strategische en operationele risico's opgenomen en wordt de omvang van de operationele risico's weergegeven.[4] De strategische risico's zijn niet gekwantificeerd. Het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van de omvang van de operationele risico's. Daarnaast is een overzicht toegevoegd van bestuurlijk relevante ontwikkelingen die in de komende jaren mogelijk een groot financieel effect kunnen hebben op de organisatie, maar waarvan de aard en omvang nog te onzeker zijn om meegenomen te kunnen worden in de begroting dan wel de tabel operationele risico's en de berekening van het weerstandsvermogen.

Nb: De strategische risico's voor het hoogheemraadschap hebben betrekking op de ambities en het behalen van de geformuleerde doelstellingen door bestuur en organisatie. Het is van belang om voortdurend op deze onderwerpen te anticiperen. De waarschijnlijkheid van optreden en de impact van deze risico's is echter niet goed in te schatten en lastig te managen. Daarom zijn deze risico's niet gekwantificeerd in de risicoparagraaf en worden deze ook niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Strategische risico's 2022 e.v.

1.	Effecten COVID-19: - Effect op de productiviteit van de organisatie - Effect op het welbevinden van de medewerkers en het management - Effect op de beschikbaarheid en kosten van grondstoffen en materialen
2.	Houdbaarheid duurzaam financieel beleid
3.	Omvang en voorspelbaarheid waterschapsbelastingen
4.	Beschikbaarheid voldoende en geschikt personeel
5.	Beschikbaarheid ICT-systemen en borgen informatievoorziening – beveiliging
6.	Implementatie en compliance (nieuwe) wet- en regelgeving (o.a. omgevingswet, Wet open overheid)
7.	Effect PAS-problematiek, PFAS en nieuwe Zeer Zorgwekkende Stoffen op voorbereiding en uitvoering werkzaamheden
8.	Samenwerking en onderhandelingen met andere overheden en derde partijen
9.	Langdurig en onzeker proces kabinetsformatie

Operationele risico's 2022

In onderstaande tabel wordt per programma een beeld gegeven van de operationele risico's. Hierbij is een inschatting gemaakt van de maximale financiële impact mocht het risico zich voordoen. De bedragen worden meegenomen in het bepalen van het weerstandsvermogen. Bij de risico's die mogelijk leiden tot hogere investeringsuitgaven, wordt alleen het effect op de exploitatie (kapitaallasten) meegenomen in het weerstandsvermogen. De extra kosten van investeringen komen namelijk verspreid over meerdere jaren ten laste van de exploitatie (via rente- en afschrijvingslasten).

[4] Voor de leesbaarheid zijn in deze programmabegroting de risico's niet voorzien van uitgebreide beschrijvingen. Deze zijn opgenomen in het risicoregister van het hoogheemraadschap. Het register is inzichtelijk voor leden van het algemeen bestuur en op te vragen via de concerncontroller.

In de tabel met de operationele risico's en het daarmee samenhangende weerstandsvermogen zijn alleen risico's opgenomen waarvan de financiële impact hoger dan € 250.000 wordt ingeschat. Risico's met een financiële impact lager dan € 250.000 kunnen in principe worden opgevangen uit meevallers binnen de exploitatie. De risico's worden bijgehouden in het risicoregister. Indien de optelsom van deze risico's meer dan € 500.000 bedraagt kan gekozen worden hiervoor een stelpost op te nemen in de tabel operationele risico's. In dat geval wordt dit bedrag meegerekend in het weerstandsvermogen.

Afwegingskader tabel operationele risico's/weerstandsvermogen (wv)

Kans/impact	Klein	Gemiddeld
< 250.000	accepteren	accepteren
250.000 - 500.000	tabel/wv	keuze bestuur
> 500.000	tabel/wv	tabel/wv

Impact risico's op exploitatie en investeringen

Kans	Exploitatie	Investeringen	Totaal
groot	2.900.000	0	2.900.000
gemiddeld	3.150.000	1.000.000	4.150.000
klein	500.000	2.000.000	2.500.000
Totaal	**6.550.000**	**3.000.000**	**9.550.000**

Tabel operationele risico's programmabegroting 2022

Programma	Operationeel risico	Kans	Impact in €	expl/inv
1	Fluctuaties bijdragen HWBP	groot	500.000	expl
1	Buitengewoon onderhoud regionale keringen	gemiddeld	250.000	expl
2	Preventief onderhoud kunstwerken	gemiddeld	200.000	expl
2	kosten aanpassing aflaat Eendragtspolder	klein	2.000.000	inv
2	subsidie onderhoudskosten molens	gemiddeld	250.000	expl
2, 4	Gebiedsovereenkomst Veenweide Krimpenerwaard	gemiddeld	500.000	inv
3	Bijdrage aan renovaties van zuiveringstechnische werken samenwerkingspartners	gemiddeld	500.000	inv
3	Grensoverschrijdend afvalwater	gemiddeld	1.200.000	expl
3	Slibverwerking HVC	groot	300.000	expl
3	Afvalstoffenheffing	gemiddeld	950.000	expl
1,2,3,OP	Kosten inkoop elektriciteit	groot	750.000	expl
4	Verwijderen teerhoudend asfalt	gemiddeld	300.000	expl
5	Schending van de AVG	klein	500.000	expl
OP	Belastinginkomsten: kwijtschelding en oninbaar	groot	1.000.000	expl
OP	jaarlijkse bijstelling cao	groot	350.000	expl
		Totaal	**9.550.000**	

Risicovolle ontwikkelingen periode 2022 e.v.

P	Risicovolle ontwikkelingen
1	*Impact levensverlengend onderhoud weg Groenedijk op waterkering.*
1	*Herverdeling kosten muskusrattenbestrijding.*
2	*Onderhandelingen gemeente Rotterdam met betrekking tot de overname van 13 peilregulerende kunstwerken met meervoudig belang.*
2	*Mogelijk structurele toename onderhoudskosten voor kunstwerken watersysteem.*
3	*Ontwikkelingen woningbouw Kralingseveer.*
4	*Buitengewoon onderhoud/reconstructie in relatie tot natuurontwikkeling.*
1, 2, 4	*Uitbraak exoten (rivierkreeften, etc.).*
1	*Effecten herverdeling kosten muskusrattenbestrijding.*
OP	*Waarborgen rechtmatigheid aanbesteding ICT-pakketten.*

4.5 Weerstandsvermogen

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat volgens het Waterschapsbesluit ten minste:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en bestemmingsreserves. Deze informatie is te vinden in paragraaf 5.4 en op de volgende pagina.
2. Een inventarisatie van de risico's. Deze informatie is te vinden in paragraaf 4.4.
3. Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's. De wetgever stelt overigens geen eisen aan het weerstandsvermogen; het waterschap is vrij om deze te bepalen. Dit wordt hieronder toegelicht.

Het volgende overzicht van de reserves, geeft opgeteld de weerstandscapaciteit van het hoogheemraadschap. Tellen we hier de zogenaamd onbenutte belastingcapaciteit bij op, dan geeft dat de beschikbare weerstandscapaciteit van het hoogheemraadschap.

Ad 2 en 3. In de programmabegroting is een overzicht opgenomen van de strategische en operationele risico's. De operationele risico's zijn waar mogelijk uitgedrukt in euro's. Dit geeft een inschatting van de middelen die we nodig zouden moeten hebben bij het optreden van de risico's; de weerstandscapaciteit.

Op basis van een inschatting van de kans, impact en financiële omvang bedragen de bestuurlijk relevant geachte risico's maximaal € 6.670.000, de benodigde weerstandscapaciteit.

Algemene reserve
Voor meer informatie over de algemene reserve en bestemmingsreserves zie paragraaf 5.4 Balans en overige financiële gegevens.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserves + bestemmingsreserves + onbenutte belastingcapaciteit) en de benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van de bedragen in tabel "Impact risico's op exploitatie en investeringen" (paragraaf 4.4) is de benodigde weerstandscapaciteit € 6.670.000.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{19.783}{6.670} = 3{,}0$$

Het hoogheemraadschap hanteert een minimale ratio van 1,4 voor de ratio weerstandsvermogen. Voor meerjarige informatie over de ratio zie paragraaf 5.4 Balans en overige financiële gegevens onder kengetallen.

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door:

- de algemene reserve. Deze is voor het bestuur aanwendbaar en bedoeld om risico's op te vangen;
- de bestemmingsreserves. De saldi van deze reserves kunnen zo nodig gebruikt worden voor het opvangen van risico's. Dit geldt zowel voor de tariefegalisatiereserves als de overige bestemmingsreserves;
- de mogelijkheid extra belastingopbrengsten te genereren. Deze optie proberen we te vermijden door het voeren van prudent financieel beleid. Daarom nemen we dit niet mee in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Eigen vermogen	31-12-2022 na bestemming
Algemene reserves	€ 5.000.000
Bestemmingsreserves tariefegalisatie	€ 8.118.073
Overige bestemmingsreserves	€ 6.664.749
Totaal	**€ 19.782.822**

4.6 Waterschapsbelastingen en overige dekkingsmiddelen

In deze paragraaf bespreken we de verschillende aspecten van de waterschapsbelastingen. Daarnaast geven we weer hoe het tarief van 2022 tot stand is gekomen, inclusief rekenvoorbeelden voor verschillende woonsituaties.
De volgende paragrafen komen aan de orde:

- Algemeen
- Tarieven 2022
- Rekenvoorbeelden 2022

4.6.1 Algemeen

De waterschapsbelastingen
Dekking van de exploitatiekosten van het hoogheemraadschap vindt vooral plaats via het heffen van waterschapsbelastingen. Het hoogheemraadschap heft de volgende belastingen:

- Watersysteemheffing: de dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem (waterkeringszorg, waterkwantiteitsbeheer, grondwater en passief waterkwaliteitsbeheer) vindt via de watersysteemheffing plaats.
- Wegenheffing: de dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen in de Krimpenerwaard vindt via de wegenheffing plaats.
- Zuiveringsheffing: de dekking van de kosten voor het zuiveren van afvalwater vindt via de zuiveringsheffing plaats.
- Verontreinigingsheffing: voor het direct lozen van afvalwater op het oppervlaktewater wordt een aanslag verontreinigingsheffing opgelegd. Het tarief van de verontreinigingsheffing bedraagt 100% van de zuiveringsheffing.
- Leges: voor het in behandeling nemen van aanvragen tot het verlenen van ontheffingen en vergunningen heffen we leges. De legesopbrengsten zijn in de begroting geen dekkingsmiddel maar worden als opbrengsten opgenomen in de exploitatiebegroting.
- Precariobelasting: voor het hebben van voorwerpen op of in eigendom(men) van Schieland en de Krimpenerwaard heffen we precariobelasting. De tarieven voor deze belasting indexeren we jaarlijks trendmatig voor inflatie. De precario opbrengsten zijn in de begroting geen dekkingsmiddel maar worden als opbrengsten opgenomen in de exploitatiebegroting.

Kostentoedeling en tariefdifferentiaties
In de programmabegroting 2022 gaan we uit van het voorstel van de kostentoedelingsverordening die in 2018 volledig is geactualiseerd en op 28 november 2018 in de VV is vastgesteld. Deze goedgekeurde kostentoedeling is per 1 januari 2019 in werking getreden. In deze verordening wordt toedeling van de kosten voor de taken via de watersysteem- en wegenheffing over de belangencategorieën ingezetenen en eigenaren van onroerende zaken geregeld.

Categorie	Watersysteemheffing	Wegenheffing
Ingezetenen	53,00%	32,00%
Gebouwd	42,49%	58,37%
Ongebouwd	4,49%	8,04%
Natuur	0,02%	1,59%

Daarnaast kent het hoogheemraadschap de volgende twee tariefdifferentiaties binnen de watersysteemheffing:

- Voor buitendijks gelegen ongebouwde onroerende zaken (die geen natuurterreinen zijn) en voor buitendijks gelegen gebouwde onroerende zaken: Het tarief na toepassing van de tariefdifferentiatie is 75% lager dan voor elk van deze categorieën geldt.
- Voor verharde openbare wegen: Het tarief na toepassing van de tariefdifferentiatie is 100% hoger dan het tarief dat voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

Ontwikkeling geraamde belastingeenheden

De geraamde belastingeenheden zijn geactualiseerd en kennen de volgende mutaties ten opzichte van de programmabegroting 2022.

Watersysteemheffing ingezetenen huishoudens

Het aantal woonruimten in het beheersgebied van het hoogheemraadschap is gegroeid met 1,1% naar 276.000 woonruimtes.

Watersysteemheffing en wegenheffing gebouwd

De stijging van de WOZ-waarde zet zich voor woningen door. Voor 2022 wordt rekening gehouden met een stijging van de WOZ-waarde van gebouwde onroerende zaken in het beheersgebied van het hoogheemraadschap met 11,6% voor woningen. Voor niet-woningen wordt rekening gehouden met een lichte stijging van 0,5%.

Watersysteemheffing en wegenheffing ongebouwd

Het aantal hectare ongebouwd blijft stabiel op 17.840. Het aantal hectare natuur is naar beneden bijgesteld van 3.000 hectare naar 2.900. Dezelfde bijstelling is gedaan voor het aantal hectare ongebouwd wegen (van 3.000 naar 2.900).

Zuiveringsheffing

Het aantal vervuilingseenheden voor ingezetenen is met 24.300 gestegen. Voor bedrijven is het aantal met 2.000 naar beneden bijgesteld.

Kwijtschelding

Het kwijtscheldingsbeleid van het hoogheemraadschap is vastgelegd in de Kwijtscheldingsregeling. Voor de watersysteemheffing en voor de wegenheffing is 100% kwijtschelding mogelijk. Alleen de categorie ingezetenen kan gebruikmaken van deze regeling voor de watersysteemheffing. In de praktijk is kwijtschelding alleen mogelijk voor huurders van woonruimten. Voor de kwijtscheldingsnorm wordt voor de ‘kosten van bestaan’ aangesloten bij de normbedragen en -percentages voor bijstandsuitkeringen die gebruikt worden bij de toepassing van de Wet werk en bijstand. Het hoogheemraadschap kent de maximale kwijtscheldingsnorm van 100% van de bijstandsuitkering.
Vanwege de mogelijke impact van Covid-19, bijvoorbeeld wanneer de steunmaatregelen vanuit het Rijk eindigen, houden we voorlopig vast aan het percentage van 9,6% voor de watersysteemheffing en 3,7% voor de wegenheffing.

Oninbaar

De Regionale Belasting Groep (RBG) gebruikt alle maatregelen in het incassotraject die wettelijk zijn toegestaan om de omvang van de oninbaarheid van belastingschulden te beperken. Zo maakt de RBG naast de vordering op het loon gebruik van diverse andere beslagen op het vermogen, zoals beslag op voertuigen, bankrekeningen en woningen.
In 2022 handhaven we de ‘oninbaar percentages’ van 2021.

Belastingopbrengst

De geprognosticeerde netto belastingopbrengst watersysteemheffing in 2022 is € 50,8 miljoen en stijgt met circa € 1,5 miljoen ten opzichte van 2021. Het begrotingstekort van € 3,8 miljoen komt ten laste van de tariefegalisatiereserve.

De geprognosticeerde netto belastingopbrengst zuiveringsheffing in 2022 is circa € 41,9 miljoen en stijgt met circa € 1,4 miljoen ten opzichte van 2021. Het resterend tekort van circa € 3,2 miljoen komt ten laste van de tariefegalisatiereserve.

De geprognosticeerde netto belastingopbrengst wegenheffing in 2021 is circa € 4,7 miljoen en stijgt met € 243.000 ten opzichte van 2021. Het resterend tekort van circa € 0,5 miljoen komt ten laste van de tariefegalisatiereserve.

De totale netto opbrengst uit waterschapsbelastingen stijgt met circa € 3,1 miljoen. Dat is een stijgingspercentage van 3,3% ten opzichte van 2021. De belastingopbrengst voor de watersysteemheffing stijgt met 3,0%, de belastingopbrengst zuiveringsheffing stijgt met 3,4% en de opbrengst van de wegenheffing stijgt met 5,5%.

De exacte tariefstijging per categorie en per individuele situatie kan verschillen. Voor meer informatie over tariefstijgingen en –dalingen per categorie belastingplichtige verwijzen we naar de ***rekenvoorbeelden*** *in bijlage 4*.

Overige dekkingsmiddelen

Naast de belastingopbrengsten heeft ons waterschap ook dividendopbrengsten vanuit de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). In 2022 verwachten wij circa € 900.000 aan dividend. Meerjarig ramen we deze opbrengst conservatief (€ 400.000 per jaar).

4.6.2 Tarieven 2022

Tarieven 2022

Watersysteemheffing (voor gehele beheersgebied van HHSK)	Begroting 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
- ingezetene per woonruimte	€ 107,88	€ 109,43	€ 109,80	€ 113,09	€ 117,05	€ 121,15
- gebouwd op basis van WOZ-waarde	0,0216%	0,0219%	0,0200%	0,0206%	0,0213%	0,0220%
- verharde openbare wegen per hectare	€ 185,84	€ 188,56	€ 192,08	€ 197,84	€ 204,76	€ 211,92
- overig ongebouwd per hectare	€ 92,92	€ 94,28	€ 96,04	€ 98,92	€ 102,38	€ 105,96
- natuurterrein per hectare	€ 3,29	€ 3,34	€ 3,50	€ 3,61	€ 3,73	€ 3,86
Tariefegalisatiereserve 1 januari	€8.476	€6.087	€6.998	€3.219	€772	€2.806
Tariefegalisatiereserve 31 december	€6.998	€4.304	€3.219	€772	€2.806	€2.237
Bodemreserve	€2.500.000	€2.500.000	€2.500.000	€2.500.000	€2.500.000	€2.500.000

Zuiveringsheffing (voor gehele beheersgebied van HHSK)	Begroting 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
- per vervuilingseenheid	€ 51,26	€ 52,54	€ 51,65	€ 52,68	€ 54,00	€ 54,00
Tariefegalisatiereserve 1 januari	€8.277	€5.318	€4.908	€1.695	€508	€50
Tariefegalisatiereserve 31 december	€4.908	€2.585	€1.695	€508	€50	€506
Bodemreserve	€2.000.000	€2.000.000	€2.000.000	€2.000.000	€2.000.000	€2.000.000

Verontreinigingsheffing (voor gehele gebied van HHSK, voor directe lozing op o	Begroting	MJP	Begroting	Raming	Raming	Raming
- tarief per vervuilingseenheid	€ 51,26	€ 52,54	€ 51,65	€ 52,68	€ 54,00	€ 54,00

Wegenheffing (alleen voor het gebied Krimpenerwaard)[1]	Begroting 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
- ingezetene per woonruimte	€ 44,27	€ 46,48	€ 46,61	€ 49,17	€ 51,63	€ 54,21
- gebouwd op basis van WOZ-waarde	0,0226%	0,0238%	0,0225%	0,0237%	0,0249%	0,0262%
- ongebouwd per hectare	€ 35,08	€ 36,84	€ 37,44	€ 39,50	€ 41,48	€ 43,55
- natuurterrein per hectare	€ 35,08	€ 36,84	€ 37,44	€ 39,50	€ 41,48	€ 43,55
Tariefegalisatiereserve 1 januari	€4.014	€3.452	€3.689	€3.205	€2.631	€2.098
Tariefegalisatiereserve 31 december	€3.689	€2.996	€3.205	€2.631	€2.098	€1.672
Bodemreserve	€500.000	€500.000	€500.000	€500.000	€500.000	€500.000

[1] *Het onderscheid voor de Krimpenerwaard komt voort uit de wegenbeheertaak die HHSK in de Krimpenerwaard heeft.*

4.7 Incidentele baten en lasten

Hieronder vallen de baten en lasten die niet structureel van aard zijn en leiden tot minder inzicht in het reguliere meerjarig beeld van baten en lasten, en dus de netto kosten. Onderstaande posten zijn relevant voor het beoordelen van de financiële positie. Bij de hantering van het begrip incidenteel worden baten en lasten bedoelt die maximaal drie jaar in onze begroting opgenomen zijn. Alles wat langer dan die drie jaar duren worden als structureel gezien.

Voor het jaar 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 voorzien wij de volgende incidentele baten en lasten:

Baten zijn negatief en uitgaven positief

Onderwerp	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
P2	**-25.000**	**-95.000**	**-3.155.000**	
Bijdrage RWS afkoopsom DO A16/A20			-3.100.000	
Bijdrage PZH aan pilot kreeftenonderzoek	-50.000	-50.000		
Peilbeheer onderzoeken	80.000	10.000		
Tijdelijk budgetverlaging i.v.m. restauratie molens	-55.000	-55.000	-55.000	
P3	**225.000**			
Extra kosten slibafvoer (Themista werkt niet optimaal)	150.000			
Extra kosten chemicaliën (Themista werkt niet optimaal)	75.000			
P4	**-55.026**	**-148.190**		
Subsidieverkeerveiligheid	-55.026	-148.190		
P5	**50.000**			
Jubileum HHSK 750 jaar	50.000			
OP	**70.000**			
Arbo	70.000			
Eindtotaal	**264.975**	**-243.190**	**-3.155.000**	
Storting tariefegalisatiereserves			**-1.044.400**	
Onttrekking tariefegalisatiereserves	**7.476.000**	**4.208.000**		**539.000**
Totaal saldo incidentele baten en lasten	**7.740.975**	**3.964.810**	**-2.110.600**	**539.000**

4.8 Verbonden partijen

Vanuit publiek belang gaan we banden aan met derde partijen, verbonden partijen genoemd. Ze hebben tot doel (een onderdeel van) een publieke taak of de daarvoor benodigde bedrijfsvoering, door samenwerking in deze vorm, effectiever en/of efficiënter uit te voeren voor het hoogheemraadschap. Het hoogheemraadschap heeft bij deze verbintenis een inhoudelijk, financieel en een bestuurlijk belang. Met het vaststellen van de nota Verbonden partijen in 2018 schept de verenigde vergadering als algemeen bestuur van het hoogheemraadschap een kader voor het aangaan, besturen en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. De laatst bekende financiële gegevens en de risico's hebben wij ondergebracht in een bijlage bij deze begroting. Hier volstaan we met een overzicht van verbonden partijen en een korte toelichting. Het gaat om de onderstaande partijen:

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor waterschappen, gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van haar vermogenspositie en "triple-A rating" van Moody's en "AA+ rating" van Standard & Poor's.

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis
Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.

Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep
De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland. In de jaren die daarop volgden zijn de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam aangesloten bij de RBG.

Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009
Deze gemeenschappelijke regeling (GR) heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door N.V. HVC voor de in de GR deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. De GR oefent daartoe een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Gemeenschappelijke regeling AQUON
De gemeenschappelijke regeling AQUON heeft als doel om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en –ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.

Unie van Waterschappen
De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en andere overheidsgerelateerde organisaties, zoals de VNG.

4.9 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In de voorschriften is opgenomen dat onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen expliciet dienen te worden toegelicht.

Overige bestemmingsreserves

Onttrekkingen

Systeemreserve Buitengewoon Onderhoud Watergangen

In de jaarstukken 2020 is voor het Buitengewoon Onderhoud Watergangen een systeemreserve gevormd. De hoogte van de reserve mag maximaal 50% van het jaarbudget ofwel (€ 1.973.500) zijn. De hoogte van de jaarlijkse onttrekking is nog niet bekend en is afhankelijk van de werkelijke realisatie. Toekomstige afwijkingen in de realisatie ten opzichte van het begrote exploitatiebudget gaan we vereffenen met deze systeemreserve.

Afkoopsommen erfpachten *€ 229.000*

De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van dertig of vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks gecompenseerd door een onttrekking aan de reserve afkoopsommen erfpachten en ten bate gebracht van het exploitatieresultaat. In 2022 wordt € 229.000 onttrokken aan deze reserve.

Voorzieningen

Voorziening onderhoud wachtgelden en pensioenen

Stand pensioenvoorziening 1 januari 2022 (begroot):	€ 3.321.408
Stand wachtgeldvoorziening 1 januari 2022 (begroot):	€ 9.188
Toevoeging voorziening wachtgeld en pensioenen:	€ 0
Onttrekking voorziening wachtgeld en pensioenen:	€ 0

Uit de pensioenvoorziening voor voormalig bestuurders wordt naar verwachting in 2022 voor circa € 161.005 aan pensioenen uitgekeerd. Voor wachtgeld/uitkeringen verwachten we geen onttrekking. Dit betreft wachtgeld voor voormalig bestuurders of ons eigen risicoaandeel in uitkeringen van voormalig medewerkers. Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening wachtgelden en pensioenen voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren. Indien nodig wordt de voorziening aangevuld. We begroten daarom geen toevoeging aan deze voorziening. Voor wat betreft de pensioenen zijn de actuariële berekeningen de basis voor de voorziening pensioenen.

Voorziening spaarverlof

Stand voorziening spaarverlof 1 januari 2022 (begroot)	€ 1.078.676
Toevoeging voorziening spaarverlof:	€ 121.600
Onttrekking voorziening spaarverlof:	€ 0

Deze voorziening wordt gevormd door de opbrengst van gekochte verlofdagen van personeel en dient om (in de toekomst) bij opname van deze verlofdagen de inhuur van menskracht te financieren. We begroten geen onttrekking voor 2022 omdat vooralsnog geen grote onttrekkingen worden verwacht.

4.10 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering maakt inzichtelijk hoe de personeelskosten en toegerekende overheadskosten zich ontwikkelen. Onder toegerekende overheadskosten verstaan we de verzameling van algemene kosten die het hoogheemraadschap maakt om het werk te faciliteren. Een andere deel van doorbelaste kosten (overhead) komt terug in de paragraaf 3.7 ondersteunende producten.

Daarnaast wordt in deze paragraaf de stand van zaken met betrekking tot interne beheersing, informatiebeveiliging en samenwerking Financiële Eenheid toegelicht.

Personeelskosten

De totale personeelslasten is ongeveer 32% van de gehele exploitatiebegroting (lasten). De baten zijn hierbij niet meegenomen. Zie nadere informatie in paragraaf 5.3 exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten. Meerjarig gaan we uit van een loonsomstijging van 1% per jaar (ten behoeve van premiestijgingen en loonontwikkeling).

Bedragen x € 1.00

Personele lasten 2022	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Loonsom	***29.016***	***31.655***	***32.610***	***34.749***	***2.139***	***35.517***	***35.942***	***36.332***
Inhuur	4.271	2.650	1.200	2.407	1.208	2.107	2.054	2.054
Voormalig bestuur en personeel	207	161	161	161		157	157	157
Overige personele kosten	1.033	758	904	1.081	177	1.012	993	994
Totaal Personele lasten	***34.528***	***35.224***	***34.874***	***38.399***	***3.524***	***38.793***	***39.145***	***39.536***
Waarvan Programma 1-5 & OP	*738*	*675*	*736*	*821*	*85*	*752*	*733*	*734*

Personele baten 2022	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Opbrengsten	-553	-241		-64	-64			
Totaal Personele baten				***-64***				
Totaal	**33.975**	**34.983**	**34.874**	**38.335**	**3.460**	**38.793**	**39.145**	**39.536**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

De personeelsbudgetten (€ 38,4 miljoen aan lasten) bestaan grotendeels uit de salariskosten, sociale lasten, opleidingskosten, overige personeelskosten, inhuur, en kosten voormalig bestuur en personeel. Een deel van het personeelsbudget (€ 821.000) bestaat uit directe budgetten die in de primaire programma's begroot zijn (deel uitmaakt van beleidsbudgetten) en die nodig zijn ter uitvoering van de primaire taken. Daarnaast krijgen wij ook personeelsbaten (€ 64.000) zoals detacheringsopbrengsten of UWV-gelden (ziekte/zwangerschap e.d.).

De formatie voor het begrotingsjaar 2022 is 397,05 fte. in 2021 was dit 375,14 fte. Dat is een stijging van 21,91 fte. De extra formatie is grotendeels nodig voor het realiseren van de nieuwe WBP-ambities en -doelen.

Het inhuurbudget is begroot op circa € 2,4 miljoen en dat is een stijging van € 1,2 miljoen ten opzichte van het laatste MJP. Het inhuurbudget stijgt net name door het nieuwe inhuur flexbudget en doordat vooraf rekening wordt gehouden met extra inhuur waarvan de kosten gedekt gaan worden vanuit de projecten (geactiveerde opbrengsten). Inhuur wordt vooral overwogen als geen geschikt personeel geworven kan worden of als iemand vanwege ziekte tijdelijk dient te worden vervangen. Het inhuurbudget is voornamelijk bedoeld voor functies die wij tijdelijk nodig hebben, bijvoorbeeld voor de duur van een project.

Inhuur Bedragen x € 1.100

Jaar	JR 2020	2021	2022	2023	2024	2025
	€ 4.271	€ 1.389	€ 1.782	€ 1.713	€ 1.694	€ 1.695

Interne beheersing
In 2022 wordt een plan van aanpak uitgewerkt om te gaan werken met een rechtmatigheidsverklaring/In Control statement. Na bestuurlijke afstemming en vaststelling van dit plan zal de uitvoering in 2023 worden opgepakt.

Informatiebeveiliging
De hoogheemraadschappen in de I&A-samenwerking hebben als doelstelling voor het thema informatieveiligheid zo snel mogelijk volwassenheidsniveau 4 te behalen. Hiervoor worden de systeemeigenaren ondersteund met het verder implementeren van de maatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Ook wordt gewerkt aan het verder implementeren van de aanbevelingen van de audits op kritieke bedrijfssystemen als het financiële systeem PROSA, het E-HRM en de proces automatisering. Eind 2021 wordt een waterschapsbrede audit uitgevoerd op informatiebeveiliging en privacy. De uitslag van de audit en aanbevelingen worden verwacht in de loop van 2022. Hieruit zullen ook werkzaamheden voortkomen die door de organisatie zal worden opgepakt.

Privacy/AVG
Voor HHSK is "zorgvuldig omgaan met informatie" een essentieel onderdeel van de dienstverlening en algehele bedrijfsvoering. Hiertoe zal HHSK in 2022 verder gaan met de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Eind 2021 zal een sectorbrede audit volgen waarvan de resultaten begin 2022 bekend worden. Het doel van deze audit is om met behulp van conclusies en aanbevelingen iedere individuele organisatie en de sector verder te helpen groeien in volwassenheid. In 2022 zal HHSK dan ook concreet met deze aanbevelingen aan de slag gaan.

Samenwerking Financiële eenheid
De Financiële eenheid heeft als doel het invullen van de financieel administratieve functie voor de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard. Om in de toekomst meer robuust te zijn, gaan we gebruik maken van de digitale ontwikkelingen, zoals e-facturatie. De Financiële eenheid gaat een meer controlerende rol vervullen daar de invoerwerkzaamheden verder gedigitaliseerd gaan worden.
De Financiële eenheid gaat per kwartaal de samenwerkingsafspraken aan de hand van prestatie-indicatoren rapporteren aan de drie partners. Wij spreken van een samenwerkingsovereenkomst aangezien de Financiële eenheid ook de komende jaren afhankelijk is van de kwaliteit van aanleveren door onze partners.

4.11 EMU-Saldo

In de onderstaande tabel wordt meerjarig de ontwikkeling van het EMU-saldo weergegeven. Voor het hoogheemraadschap is vanuit de Unie van Waterschappen voor het jaar 2022 een individuele referentiewaarde van €-14.6 miljoen voor EMU-saldo bepaald. Uit de tabel blijkt dat het geraamde EMU-saldo voor de jaren 2023, 2024 en 2025 buiten de vastgestelde referentiewaarde vallen. Voornamelijk vanwege oplopende investeringsuitgaven. In 2022 blijven we binnen de gestelde referentiewaarde.

Bedragen x € 1000

EMU-Saldo PB2022			2022	2023	2024	2025
1	Exploitatiesaldo		-7.706	-4.437	815	-764
2	Invloed investeringen					
	-/-	bruto-investeringsuitgaven	30.181	54.856	70.369	68.383
	+	investeringssubsidies	10.928	21.224	35.991	35.566
	+	verkoop materiële en immateriële activa				
	+	afschrijvingen	14.364	14.091	14.977	14.006
3	Invloed voorzieningen					
	+	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	182	182	182	182
	-/-	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie				
	-/-	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	161	157	157	157
	+	eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen				
4	Deelnemingen en aandelen					
	-/-	boekwinst	0	0		
	+	boekwinst	0	0		
		EMU-saldo	-12.573	-23.953	-18.562	-19.551
		Referentiewaarde	-14.600	-14.900	-15.200	-15.500
		Over-onderschrijding	2.027	-9.053	-3.362	-4.051

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

5. Meerjarenbegroting

In dit hoofdstuk bespreken wij de financiële uitwerking van de meerjarenraming: de ontwikkeling van de exploitatiekosten, de ontwikkeling op kostendrager en kosten- en opbrengstsoorten. Daarnaast geven we, per heffing, een prognose weer van de tariefontwikkeling betreffende deze periode, inclusief een specificatie van de verschillende opbrengsten en het effect op de tariefegalisatiereserves. Tevens geeft dit hoofdstuk inzicht in de financiële positie van ons hoogheemraadschap en onze meerjareninvesteringsplanning.

5.1 Exploitatie naar programma's

5.2 Exploitatie naar kostendrager

5.3 Exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten

5.4 Balans en overige financiële gegevens

5.5 Investeringen

5.1 Exploitatie naar programma's

In deze paragraaf wordt de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 naar programma's samengevat in onderstaande tabel. Een uitgebreide toelichting op deze cijfers staat in hoofdstuk 3 en paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen en overig.

Bedragen x € 1.000

Pr.	Omschrijving	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
	Netto lasten								
P1	Veilige dijken	14.290	14.617	14.722	14.977	255	14.589	14.858	15.831
P2	Voldoende en schoon water	28.638	26.713	27.415	30.047	2.631	30.598	27.672	31.169
P3	Afvalwater zuiveren	38.989	39.927	39.771	40.351	580	39.010	39.346	38.399
P4	Veilige wegen	4.342	4.182	4.512	4.581	70	4.864	5.065	5.210
P5	Oganisatie en omgeving	13.665	15.854	15.471	16.056	585	15.801	15.817	15.881
	Totale netto lasten	**99.923**	**101.292**	**101.891**	**106.012**	**4.121**	**104.863**	**102.757**	**106.491**
	Dekkingsmiddelen								
	Systeemheffing	-54.579	-53.309	-53.534	-54.324	-790	-55.953	-57.912	-59.939
	Zuiveringsheffing	-41.337	-41.684	-42.220	-42.582	-362	-43.434	-44.520	-44.520
	Wegenbeheer	-4.415	-4.485	-4.711	-4.733	-22	-4.994	-5.243	-5.506
	Kwijtschelding	2.621	2.912	2.925	2.967	42	3.057	3.165	3.277
	Oninbaar	909	1.249	1.250	1.266	16	1.298	1.337	1.361
	Dividenden en bonusuitkeringen	-980	-803	-400	-900	-500	-400	-400	-400
	Totale dekkingsmiddelen	**-97.782**	**-96.121**	**-96.690**	**-98.306**	**-1.617**	**-100.426**	**-103.572**	**-105.726**
	Saldo netto lasten en dekkingsmiddelen	**2.141**	**5.172**	**5.201**	**7.706**	**2.504**	**4.437**	**-815**	**764**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

5.2 Exploitatie naar kostendrager

In deze paragraaf wordt de exploitatiebegroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 naar hoofdtaken Watersysteembeheer, Zuiveringsbeheer en Wegenbeheer samengevat in onderstaande tabellen. Deze verdeling is gebaseerd op de toerekening van de kosten volgens de voorgeschreven beleids- en beheerproducten naar beleidsvelden van de Unie van Waterschappen.

Onderstaand lichten we de meerjarenbegroting per heffingstaak toe.

Watersysteemheffing

Bedragen x € 1.000

Watersysteembeheer	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Netto lasten								
Totale netto lasten	**51.240**	**51.790**	**52.313**	**55.324**	**3.011**	**55.242**	**52.593**	**57.088**
Dekkingsmiddelen								
Belastingopbrengsten	-54.579	-53.309	-53.534	-54.324	-790	-55.953	-57.912	-59.939
Kwijtschelding	2.594	2.858	2.868	2.909	41	2.997	3.101	3.210
Oninbaar	371	580	585	593	8	611	632	655
Dividenden en bonusuitkeringen	-539	-442	-220	-495	-275	-220	-220	-220
Totale dekkingsmiddelen	**-52.154**	**-50.312**	**-50.301**	**-51.316**	**-1.015**	**-52.566**	**-54.398**	**-56.294**
Saldo netto lasten en dekkingsmiddelen	**-914**	**1.478**	**2.012**	**4.008**	**1.996**	**2.676**	**-1.805**	**794**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025 nemen de netto lasten voor de watersysteemheffing toe (circa € 3 miljoen in jaarschijf 2022). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de extra opgaven vanuit het nieuwe WBP maar ook vanwege toenemende kosten van buitengewoon onderhoud watergangen. In 2024 dalen de netto exploitatielasten incidenteel vanwege de verwachte bijdrage vanuit Rijkswaterstaat (€ 3,1 miljoen). In 2024 en 2025 nemen de exploitatielasten weer toe. De afschrijvingslasten nemen toe (gemiddeld 7,6% per jaar) door het stijgende investeringsvolume. Ook de personele lasten stijgen jaarlijks. Deels door de jaarlijkse loonontwikkeling en deels door formatie-uitbreiding die nodig is om de doelen en opgaven uit het WBP te kunnen realiseren.

De toenemende lasten dekken we de eerste jaren deels door gebruik te maken van de aanwezige tariefegalisatiereserve, en deels door de belastingopbrengsten geleidelijk te laten stijgen. In het meerjarenperspectief gingen we nog uit van stijgingspercentages van 1,5% in 2022 tot en met 2024 en 2,0% in 2025. In deze programmabegroting

stellen we het percentage 2022 met 1,5% bij naar 3,0%. Meerjarig is het de prognose dat de stijgingspercentages bijgesteld moeten worden naar 3,0% in 2023 naar 3,5% vanaf 2024. In het meerjarenperspectief gingen we meerjarig uit van 1,5% in 2023 en 2024 en 2,0% in 2025.

In 2025 is het begrotingstekort sterk verlaagd waardoor een begrotingsevenwicht in de jaren daarna kan worden bereikt.

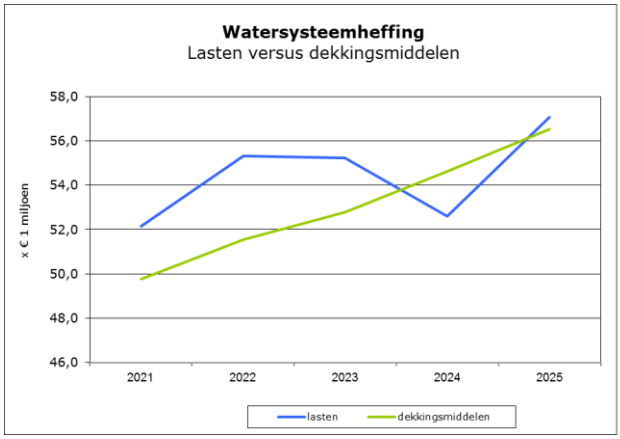

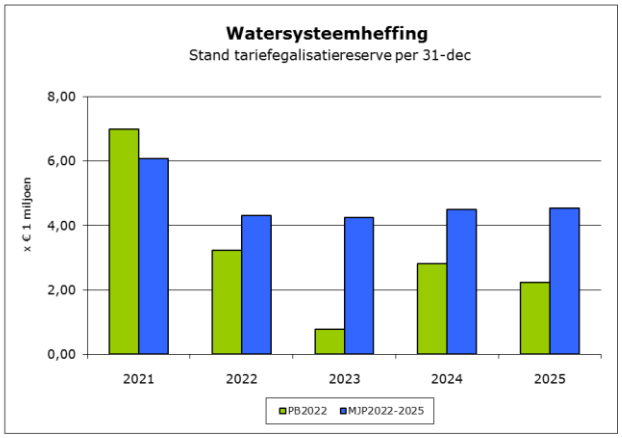

Zuiveringsheffing

Bedragen x € 1.000

Zuiveringsbeheer	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Netto lasten								
Totale netto lasten	**43.794**	**44.668**	**44.440**	**45.440**	**999**	**44.088**	**44.427**	**43.513**
Dekkingsmiddelen								
Belastingopbrengsten	-41.337	-41.684	-42.220	-42.582	-362	-43.434	-44.520	-44.520
Kwijtschelding	-35	-	-	-	-	-	-	-
Oninbaar	530	650	645	653	8	666	682	682
Dividenden en bonusuitkeringen	-323	-265	-132	-297	-165	-132	-132	-132
Totale dekkingsmiddelen	**-41.166**	**-41.299**	**-41.707**	**-42.227**	**-519**	**-42.900**	**-43.969**	**-43.969**
Saldo netto lasten en dekkingsmiddelen	**2.628**	**3.369**	**2.733**	**3.213**	**480**	**1.187**	**458**	**-456**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025 nemen de netto lasten voor de zuiveringsheffing toe (circa € 1 miljoen in jaarschijf 2022). Net als bij de watersysteemheffing zijn er kostenstijgingen vanuit het nieuwe WBP en vanuit autonome ontwikkelingen. In 2023 en 2025 dalen de netto lasten ten opzichte van de jaren daarvoor. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door afnemende afschrijvingslasten (19% daling tussen 2024 en 2025). Een aantal grotere activa komt aan het einde van de afschrijvingstermijn. Het is de verwachting dat de afschrijvingslasten vanaf 2026 weer gaan toenemen door de geplande (vervangings-)investeringen.

Net als bij de watersysteemheffing dekken we de toenemende lasten deels door gebruik te maken van de aanwezige tariefegalisatiereserve, en deels door de belastingopbrengsten geleidelijk te laten stijgen. In het meerjarenperspectief gingen we nog uit van stijgingspercentages van de belastingopbrengsten van 2,5% (2022), 2,0% in 2023 en 2024 en 0,0% in 2025. In deze programmabegroting stellen we het percentage 2022 met 0,9% bij. Meerjarig is het de prognose dat de stijgingspercentages bijgesteld moeten worden naar 2,0% in 2023, 2,5% in 2024 en 0,0% in 2025. In het meerjarenperspectief gingen we in 2024 uit van 2,0% in plaats van 2,5% In 2025 zijn de netto lasten en de dekkingsmiddelen weer in evenwicht en is er een begrotingsoverschot van circa € 500.000.

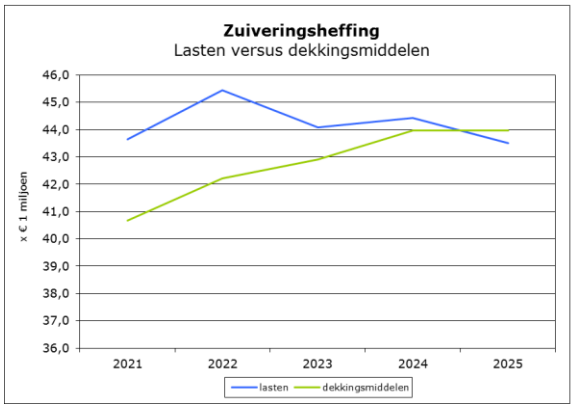

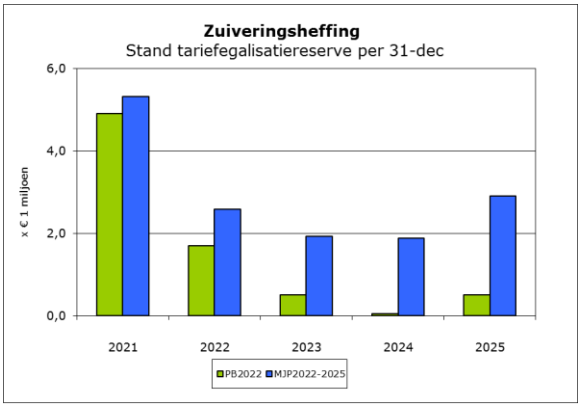

Wegenheffing

Bedragen x € 1.000

Wegenbeheer	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Netto lasten								
Totale netto lasten	**4.889**	**4.834**	**5.137**	**5.248**	**111**	**5.534**	**5.737**	**5.889**
Dekkingsmiddelen								
Belastingopbrengsten	-4.415	-4.485	-4.711	-4.733	-22	-4.994	-5.243	-5.506
Kwijtschelding	62	53	57	58	0	61	64	67
Oninbaar	8	19	20	20	0	21	22	24
Dividenden en bonusuitkeringen	-118	-96	-48	-108	-60	-48	-48	-48
Totale dekkingsmiddelen	**-4.463**	**-4.509**	**-4.681**	**-4.764**	**-82**	**-4.960**	**-5.205**	**-5.463**
Saldo netto lasten en dekkingsmiddelen	**427**	**325**	**456**	**484**	**29**	**574**	**532**	**426**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Ten opzichte van het meerjarenperspectief 2022-2025 nemen de netto lasten voor de wegenheffing toe (circa € 100.000 in jaarschijf 2022). Meerjarig stijgen de lasten voornamelijk door toenemende afschrijvingslasten (gemiddeld circa 7% per jaar) onder andere door de geplande investeringen aan wegen- en wegbruggen.

De toenemende lasten bij de wegentaak dekken we door gebruik te maken van de aanwezige tariefegalisatiereserve en door de belastingopbrengsten geleidelijk te laten stijgen. In het meerjarenperspectief gingen we nog uit van een jaarlijks stijgingspercentage van 5,0%. In deze programmabegroting stellen we ten opzichte van het meerjarenperspectief het percentage 2022 en 2023 met 0,5% bij naar 5,5%. Vanaf 2024 hanteren we net als in het meerjarenperspectief een stijgingspercentage van 5,0%. In 2025 zijn de netto lasten en de dekkingsmiddelen nog niet structureel in evenwicht. De tariefegalisatiereserve voor de wegenheffing is echter relatief fors, waardoor een negatief exploitatieresultaat ook na de planperiode nog opgevangen kan worden. We zorgen dat de lasten en de dekkingsmiddelen langzaam naar elkaar toegroeien.

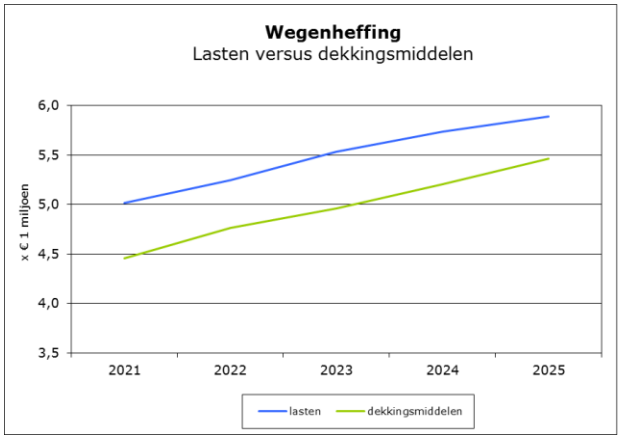

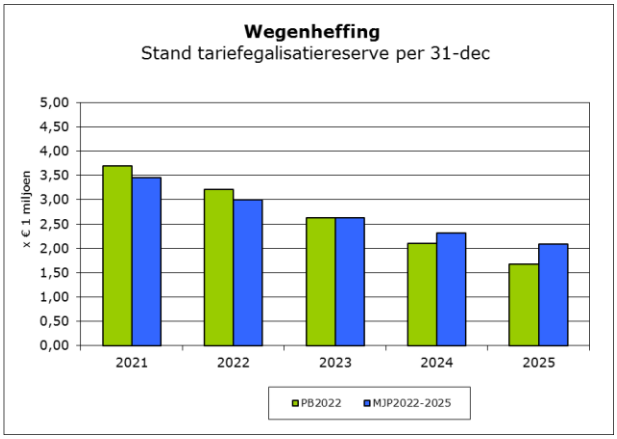

5.3 Exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten								
Rente en afschrijvingen	17.431	17.105	17.945	17.359	-586	16.973	17.803	16.898
Personeelslasten	34.528	35.224	34.874	38.399	3.524	38.793	39.145	39.536
Goederen en diensten van derden	50.475	50.273	50.432	53.207	2.775	53.302	53.333	53.872
Bijdragen aan derden	8.565	8.580	8.148	8.165	18	7.571	7.691	8.432
Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	448	61	182	182	-	182	182	182
Totaal lasten	**111.447**	**111.243**	**111.580**	**117.311**	**5.731**	**116.821**	**118.154**	**118.920**
Baten								
Financiële baten	-980	-803	-400	-900	-500	-400	-400	-400
Personeelsbaten	-553	-241	-	-64	-64	-	0	0
Goederen en diensten aan derden	-4.055	-3.020	-2.956	-3.025	-69	-3.018	-3.043	-3.068
Bijdragen van derden	-1.814	-1.777	-2.435	-2.385	50	-2.473	-5.617	-2.555
Waterschapsbelastingen	-96.802	-95.318	-96.290	-97.406	-1.117	-100.026	-103.172	-105.326
Interne verrekeningen	-5.103	-4.913	-4.298	-5.825	-1.527	-6.466	-6.736	-6.806
Totaal baten	**-109.307**	**-106.071**	**-106.379**	**-109.606**	**-3.226**	**-112.383**	**-118.969**	**-118.156**
Saldo baten en lasten	**2.141**	**5.172**	**5.201**	**7.706**	**2.504**	**4.437**	**-815**	**764**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

5.4 Balans en overige financiële gegevens

Balans

Bedragen x € 1.000

	JR 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Activa						
Vaste Activa	222.547	226.125	230.875	250.292	269.581	288.292
Vlottende activa	3.234	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Overlopende activa	10.909	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Liquide middelen	7	1	1	1	1	1
Totale netto lasten	**236.697**	**240.126**	**244.876**	**264.293**	**283.582**	**302.293**
Passiva						
Eigen vermogen	32.884	27.488	19.783	15.346	16.165	15.405
Voorzieningen	4.446	4.194	4.093	3.995	3.898	3.801
Vaste schulden	158.726	162.975	172.758	193.416	214.150	229.384
Kortlopende schulden	15.659	27.047	37.849	45.536	43.369	47.703
Vooruitontvangen bedragen	19.597	12.422	4.394			
Overlopende passiva	5.386	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal passiva	**236.697**	**240.126**	**244.876**	**264.293**	**283.582**	**302.293**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Kengetallen

bedragen x € 1.000

Aspect	Kengetal	Gemiddeld	2022	Norm	2023	2024	2025
Taakuitoefening							
	Netto investeringsuitgaven		19.252	-	33.632	34.379	32.817
	EMU-saldo		-12.573	-15.500	-23.953	-18.562	-19.551
Financiele positie							
	Netto schuldratio		91,9%	-	94,2%	94,3%	94,9%
	Netto-schuldquote		2,1	2,8	2,3	2,4	2,5
	Ratio weerstandsvermogen		3,0		2,3	2,4	2,3
	Saldo baten/lasten voor bestemming		-7.706	-	-4.437	815	-764
	Kapitaallasten als % totale kosten		15%	25%	15%	15%	14%
	Solvabiliteit		8,1%		5,8%	5,7%	5,1%
	Eigen vermogen		19.781	-	15.344	16.163	15.403
Belastingen							
	Lastendruk belastingopbrengsten totaal	2,8%	3,3%	3,0%	2,7%	3,1%	2,1%
	Watersysteemtaak	3,3%	3,0%	-	3,0%	3,5%	3,5%
	Zuiveringstaak	2,0%	3,4%	-	2,0%	2,5%	0,0%
	Wegentaak	5,3%	5,5%	-	5,5%	5,0%	5,0%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

bedragen x € 1.000

Aspect	Kengetal	Gemiddeld	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Taakuitoefening								
Taakuitoefe	Netto investeringsuitgaven		31.263	30.110	24.750	25.000	25.000	27.500
	EMU-saldo		-16.367	-13.826	-7.261	-6.949	-5.782	-7.131
Financiele positie								
Financiele p	Netto schuldratio		95,3%	95,7%	95,7%	96,0%	96,1%	96,2%
	Netto-schuldquote		2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,5
	Ratio weerstandsvermogen		2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0
	Saldo baten/lasten voor bestemming		-327	-708	102	-617	-267	-125
	Kapitaallasten als % totale kosten		15%	16%	16%	17%	18%	19%
	Solvabiliteit		4,7%	4,3%	4,3%	4,0%	3,9%	3,8%
	Eigen vermogen		15.087	14.398	14.531	13.947	13.721	13.662
Belastingen								
	Lastendruk belastingopbrengsten totaal	3,3%	3,1%	2,1%	3,8%	3,8%	3,6%	3,3%
	Watersysteemtaak	3,8%	4,0%	4,0%	4,0%	3,5%	3,5%	3,5%
	Zuiveringstaak	3,3%	3,5%	3,5%	3,0%	3,0%	3,5%	3,5%
	Wegentaak	4,8%	5,0%	5,0%	5,0%	4,5%	4,5%	4,5%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

De kengetallen laten een financieel gezond beeld zien met houdbare schuldenlasten. Doordat de tariefegalisatiereserves deels worden afgebouwd en doordat wij in de toekomst rekening houden met hogere lasten (onder andere een hoger investeringsvolume) neemt de begrote schuldpositie (netto-schuldratio) toe. De netto-schuldratio blijft echter structureel onder de gestelde norm van 2,8.

Door het toenemende investeringsvolume (o.a. door het noodzakelijke dijkversterkingsproject KIJK) komt het begrote EMU-saldo vanaf 2023 uit boven de gestelde EMU-referentiewaarde.

De kapitaallasten als percentage van de totale exploitatiekosten laten meerjarig een stabiele trend zien (circa 15%). Na 2025 loopt dit percentage waarschijnlijk wat op. Dit heeft vooral te maken met de geplande investeringsvolumes. Het percentage blijft echter ruim onder de streefwaarde van 25%.

De gemiddelde lastendruk ligt in de planperiode (2022 tot en met 2025) op circa 2,8% gemiddeld per jaar. Dit betekent dat de totale begrote netto belastingopbrengsten jaarlijks 2,8% stijgen ten opzichte van het jaar daarvoor. Na de planperiode neemt de lastendruk toe tot boven de 3%. Dit is echter een grove indicatie waarbij voor die periode bepaalde aannames/uitgangspunten zijn gebruikt waarbij wordt uitgegaan van fors toenemende kosten.

In de jaren na 2025 zijn de volgende uitgangspunten/aannames toegepast:

- Personeelskosten stijgen 2,5% per jaar;
- Inflatiepercentage goederen en diensten van 2,5% per jaar;
- Rentereeks van 2,5% in 2026 oplopend naar 3,5% in 2031;
- Netto investeringsvolume van circa € 25 miljoen per jaar vanaf 2028;
- De baten en lasten zoveel mogelijk in evenwicht.

Algemene reserve

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Algemene reserves								
Bodemreserves:								
Watersysteembeheer	2.500	2.500	2.500	2.500		2.500	2.500	2.500
Zuiveringsbeheer	2.000	2.000	2.000	2.000		2.000	2.000	2.000
Wegenbeheer	500	500	500	500		500	500	500
Totaal algemene reserves	**5.000**	**5.000**	**5.000**	**5.000**		**5.000**	**5.000**	**5.000**
Bestemmingsreserve tariefegalisatie								
Watersysteembeheer	8.475	6.998	4.304	3.219	-1.085	772	2.806	2.237
Zuiveringsbeheer	8.277	4.908	2.585	1.695	-890	508	50	506
Wegenbeheer	4.015	3.689	2.996	3.205	208	2.631	2.098	1.672
Overige bestemmingsreserves								
Algemeen								
Reserve toekomstige dubieuze debiteuren								
Watersysteembeheer								
Afkoop erfpacht	4.831	4.605	4.376	4.376		4.147	3.922	3.701
Reserve eigen risico dijkversterkingen	1.287	1.287	1.287	1.287		1.287	1.287	1.287
Baggerreserve	1.000	1.000	1.000	1.000		1.000	1.000	1.000
Zuiveringsbeheer								
Totaal bestemmingsreserves	**27.885**	**22.486**	**16.548**	**14.781**	**-1.767**	**10.344**	**11.163**	**10.403**
Totaal eigen vermogen	**32.885**	**27.486**	**21.548**	**19.781**	**-1.767**	**15.344**	**16.163**	**15.403**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

De algemene reserve is bedoeld om risico's bij calamiteiten op te vangen. Binnen het hoogheemraadschap is per taak een maximumbedrag bepaald. Samen met de overige bestemmingsreserves vormen de algemene reserves het weerstandsvermogen van onze organisatie.

Bestemmingsreserves

In tegenstelling tot de algemene reserves hebben de bestemmingsreserves afgezonderde delen van het eigen vermogen die een vooraf bepaalde bestemming hebben.

Drie tariefegalisatiereserves voor de beheerstaken watersysteem-, zuiverings- en wegenbeheer

De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om hevige fluctuaties in de tarieven zo veel mogelijk op te vangen. Van jaar tot jaar wordt het verloop van de tariefegalisatiereserves getoetst aan het kostenverloop uit de meerjarenbegroting.

Afkoopsommen erfpachten

De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van twintig tot vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen,

wordt jaarlijks - na resultaatbestemming - gecompenseerd door een toevoeging aan de tariefegalisatiereserve watersysteembeheer.

Reserve eigen risico dijkversterking
Het waterschap is eigen risicodrager voor dijkversterkingen. In sommige gevallen ontstaat er een overschot, dat gebruikt kan worden bij toekomstige tegenvallers.

Baggersysteemreserve (ingesteld in jaarstukken 2020, ingangsdatum 1-1-2021)
Het doel van deze reserve is de schommelingen (egalisatie) in de exploitatie van de reguliere buitengewoon onderhoud van watergangen (baggeren) op te vangen.

Systeemafspraken
De hoogtes van de stortingen of onttrekkingen zijn daarbij vooraf (ten tijde van de begroting) niet exact bekend, maar worden op basis van de jaarrekeningcijfers (werkelijke realisatie) en de gemaakte afspraken vastgesteld. De benodigde onttrekking of toevoeging aan de reserve wordt bij de jaarafsluiting direct verwerkt (voor resultaatbestemming) en niet apart als voorstel voor de resultaatbestemming voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Afspraken:
- De hoogtes van de stortingen of onttrekkingen uit de systeemreserve zijn gemaximeerd. Voor stortingen mag er maximaal aan het beschikbaar gestelde jaarbudget gestort worden in de reserve en er mag er niet meer onttrokken worden dan wat op dat moment in de baggerreserve zit en wat de werkelijke realisatie is in de jaarrekening;
- Programma-onrechtmatigheid geldt niet voor baggeruitgaven, tenzij de dekking uit de baggerreserve onvoldoende blijkt;
- Er is een plafond voor de baggerreserve ter grootte van 50% van het structureel jaarlijks exploitatiebudget afgerond in duizendtallen. In de begroting wordt het maximale plafond berekend en vastgesteld voor het desbetreffend begrotingsjaar.

In de programmabegroting 2022 is het maximale plafond € 1.973.500.

Zie ook paragraaf 4.9 onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Pr.	Omschrijving	JR 2020	Begroting na wijziging 2021	MJP 2022	Begroting 2022	Verschil Begroting - MJP	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
	Saldo netto lasten en dekkingsmiddelen	**2.141**	**5.172**	**5.201**	**7.706**	**2.504**	**4.437**	**-815**	**764**
	Onttrekking bestemmingsreserves	**230**	**228**	**229**	**229**	-	**229**	**229**	**225**
	Afkoop erfpacht	*230*	*228*	*229*	*229*		*229*	*229*	*225*
	Reserve eigen risico dijkversterkingen								
	Baggerreserve								
	Storting bestemmingsreserves	**-1056**		-	-	-	-	-	-
	Afkoop erfpacht	-56							
	Reserve eigen risico dijkversterkingen								
	Baggerreserve	-1000							
	Resultaat voor bestemming	**2.967**	**4.944**	**4.972**	**7.476**	**2.504**	**4.208**	**-1.044**	**539**
	Ontrekking tariefegalisatiereserves	**3.055**	**4.944**	**4.972**	**7.476**	**2.504**	**4.208**	**990**	**995**
	Watersysteembeheer		*1.478*		*3.779*	*3.779*	*2.447*		*569*
	Zuiveringsbeheer	*2.628*	*3.369*		*3.213*	*3.213*	*1.187*	*458*	
	Wegenbeheer	*427*	*325*		*484*	*484*	*574*	*532*	*426*
	Storting tariefegalisatiereserves	**-88**	-	-	-	-	-	**-2.034**	**-456**
	Watersysteembeheer	*-88*						*-2.034*	
	Zuiveringsbeheer								*-456*
	Wegenbeheer								
	Resultaat na bestemming	-	-	-	-	-	-	-	-

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	JR 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen						
Pensioenvoorzieningen bestuur	3.419	3.321	3.220	3.127	3.029	2.938
Voorziening wachtgeldverplichtingen	70	9	9	9	9	9
Voorziening spaarverlof	957	1.079	1.200	1.322	1.443	1.565
Totaal voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	**4.446**	**4.409**	**4.430**	**4.458**	**4.482**	**4.513**
Totaal voorzieningen	**4.446**	**4.409**	**4.430**	**4.458**	**4.482**	**4.513**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Deze worden aangevuld door dotaties die ten laste zijn van de exploitatie. Bij voorzieningen gaat het om onzekere verplichtingen. De onzekere verplichtingen zijn in de toekomstige jaren onregelmatig gespreid. De voorzieningen zijn tegen nominale en contante waarde opgenomen.

Voorzieningen arbeidsgerelateerde verplichtingen
Deze voorziening is gevormd door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie om (in de toekomst) pensioen uit te keren aan gepensioneerde hoogheemraden of om aan de verplichting van waardeoverdracht te kunnen voldoen.

Wachtgeldverplichtingen
Deze voorziening is gevormd om (in de toekomst) wachtgelden uit te keren aan voormalige bestuursleden en personeel.

Voorziening spaarverlof
Deze voorziening is in 2013 gevormd door de opbrengst van gekochte verlofdagen van personeel en dient om (in de toekomst) bij opname van deze verlofdagen de inhuur van vervangende menskracht te financieren.

5.5 Investeringen

5.5.1 Verzamel- en programmakredieten 2022

Een verzamelkrediet (VK) is een krediet inzake het komende begrotingsjaar, opgebouwd uit een aantal kleinere deelkredieten voor aparte uitgaven. Het instrument is bedoeld voor het bundelen van samenhangende vervangingsinvesteringen, voor voorbereidingskredieten en investeringen van een beperkt bestuurlijk belang. Hieronder vallen investeringen die gebaseerd zijn op aanvaard beleid, vervangingen of renovaties zonder impact op de omgeving.

Een programmakrediet (PK) is een krediet voor de programmatische uitvoering van samenhangende werkzaamheden of maatregelen binnen een gebied, waarbij het uit oogpunt van effectiviteit en efficiency nuttig is met budgetten te werken die over jaargrenzen heen kunnen schuiven.

Programma 1: Veilige Dijken

Nr.	Omschrijving verzamelkrediet	Type	Krediet
P1.1	Herzetten steenglooiing langs de IJsseldijk Schielandse zijde	VK	450.000
P1.2	Herzetten steenglooiing Schuwacht Lekkerkerk	VK	350.000
	Totaal verzamelkredieten programma 1		**800.000**

Toelichting per verzamel-/programmakrediet

P1.1 Herzetten steenglooiing langs de IJsseldijk Schielandse zijde

In 2022 zal circa 1800 m^2 van de steenglooiing op diverse locaties aan de IJsseldijk Schielandse zijde herzet worden.

P1.2 Herzetten steenglooiing Schuwacht Lekkerkerk
Ook de steenglooiing ter hoogte van Schuwacht 1 te Lekkerkerk wordt over een oppervlakte van 500 m^2 herzet.

Programma 2: Voldoende en schoon water

Nr.	Omschrijving verzamelkrediet	Type	Krediet
P2.1	Renovatie kunstwerken 2022	VK	693.000
P2.2	Lage Bemaling aanvangskrediet	VK	150.000
P2.3	Uitvoering vervanging en automatisering Schuif Essenburgsingel	VK	210.000
	Totaal verzamelkredieten programma 2		**€ 1.053.000**

Toelichting per verzamel-/programmakrediet

P2.1 Renovatie kunstwerken 2022
De elektromotor van de ringvaartbemaling bij gemaal Abraham Kroes is aan het einde van zijn levensduur en moet worden vervangen. Betreft een maatwerk elektromotor waar levertijd van minimaal 4 maanden op zit. Dit werk zal enkelvoudig of meervoudig onderhands worden aanbesteed.

De persleidingen van gemaal Veurink zijn door inklinking van de ondergrond dusdanig gezakt dat deze weer op de juiste hoogte moeten worden gelegd. Hiervoor moet een aanvangskrediet beschikbaar komen om de voorbereiding van dit project te starten.

We hebben inmiddels zo'n 120 digitale peilmeetpunten in ons watersysteem staan. Deze meetpunten communiceren via het mobiele netwerk middels een communicatie-unit op 2G. De verwachting is dat de ondersteuning van het 2G-netwerk over 2 tot 4 jaar zal eindigen, en we over moeten stappen op 4G of zelfs 5G. Om dit mogelijk te maken is de vervanging van de communicatie-units, de zogenaamde UDSO's, noodzakelijk.

Op de gemalen Veurink, Krimpenerwaard en Schilthuis zijn vacuümpompen aanwezig die aan vervanging toe zijn. Dit op basis van de leeftijd van deze installaties.

Om onvoorziene omstandigheden bij deze renovaties te kunnen financieren is het wenselijk om een risicoreservering van 5% te hebben binnen het verzamelkrediet Renovatie Kunstwerken 2022. Als er op de vier sub-projecten financiële verrassingen zijn kan deze risico reservering worden aangesproken met inachtneming van de spelregels rondom verzamelkredieten.

P2.2 Lage Bemaling aanvangskrediet
De afwatering van Prinsenland en Lage Land is onvoldoende robuust. Om de afwatering robuust te maken is voorgesteld om ter vervanging van het huidige gemaal Lage Bemaling een nieuw gemaal te realiseren op een andere locatie en deze in capaciteit te vergroten. Daarnaast is geadviseerd om een drietal stuwen aan te passen waardoor afvoer onder vrij verval mogelijk wordt. Ingegeven de geuite ambitie vanuit de gemeente Rotterdam om in de wijk Prinsenland het hemelwater van de riolering af te koppelen, is een grotere bemalingscapaciteit noodzakelijk, die op de huidige gemaal locatie van Lage Bemaling niet kan worden gerealiseerd. Om een aanvang te kunnen maken met het uitwerken van deze ambitie wordt een aanvangskrediet van € 150.000 (inclusief btw) gevraagd.

P2.3 Uitvoering vervanging en automatisering Schuif Essenburgsingel

Het krediet is bedoeld voor het vervangen van de hardware en het automatiseren van de schuif uit het "Maatregelenplan 2020-2021". Met de maatregel kan het kwantiteitsknelpunt nummer 17 (van 141) worden verholpen. Het vervangen en automatiseren van de schuif zorgt ervoor dat het operationele beheer veel minder bewerkelijk wordt en de kans op overlast aan de Heemraad- en Essenburgsingel zal afnemen omdat de afvoercapaciteit en de toestroom naar het poldergemaal zal verbeteren. Het voorgestelde krediet bevat uren voor projectmanagement en is inclusief btw. Een bijdrage van de gemeente Rotterdam is mogelijk. De gesprekken daarover zijn gaande.

Programma 3: Afvalwater zuiveren

Nr.	Omschrijving verzamelkrediet	Type	Uitgaven
P3.1	Renovaties awzi's 2022	VK	810.000
P3.2	Energiebesparing 2022	VK	125.000
P3.3	Borging afnamecapaciteit riooleindgemalen	VK	100.000
	Totaal verzamelkredieten programma 3		**1.035.000**

Toelichting per verzamel-/programmakrediet

P3.1 Renovaties awzi's
In 2022 worden op diverse awzi's de volgende onderdelen vervangen;

Awzi Bergambacht: Vervangen vijzelinstallatie
De huidige installatie is uit het bouwjaar 1987 en vertoont sporen van corrosie. Vervanging is noodzakelijk om het proces te garanderen.
Awzi Stolwijk: Renovatie terreinverharding
Vervangen asfalt van de toegangsweg en op het terrein zelf. Betonverharding op het terrein opschonen en waar nodig repareren. Ophogen terrein rondom bedrijfsgebouw.
Awzi De Groote Zaag: Vervangen hekwerk
Het huidige hekwerk staat er sinds de jaren 80 en voldoet niet meer aan de huidige eisen. Tevens dient een handbediende poort vervangen te worden. De huidige elektrische toegangspoort blijft en wordt aangepast aan het nieuwe hek.
Awzi Groenedijk, De Groote Zaag, Stolwijk: vervangen aandrijving nabezinktanks
De huidige aandrijvingen zijn verouderd en technisch afgeschreven. De nieuwe aandrijvingen zijn voorzien van wielen die eenvoudig te vervangen zijn en het onderhoud in de toekomst goedkoper en eenvoudiger maken.
Awzi Groenedijk en Kortenoord: plaatsen overkapping op beluchtingstanks
Op beide awzi's is bellenbeluchting geplaatst door openingen te maken in het dek van de beluchtingstanks. Deze openingen moeten bedekt worden om geen geuroverlast te veroorzaken en te voldoen aan de vergunning.

P3.2 Energiebesparing 2022
Maatregelen om het verbruik van aardgas door de awzi's verder te verminderen.
Maatregelen om het verbruik van elektriciteit van de rioolgemalen en awzi's te verminderen.

P3.3 Borging afnamecapaciteit riooleindgemalen
Een voorbereidingskrediet ten behoeve van maatregelen die de afnamecapaciteit van onze riooleindgemalen in de zuiveringskring Kortenoord borgen (tweede persleiding Zevenhuizen).

Programma 4:Veilige wegen

Nr.	Omschrijving verzamelkrediet	Type	Uitgaven
P4.1	Reconstructie Polderwegen 2022	PK	1.950.000
P4.2	Vervanging wegbruggen 2022	PK	885.000
P4.3	Materieel WW	VK	110.000

	Totaal verzamelkredieten programma 4		**2.945.000**

Toelichting per verzamel-/programmakrediet

P4.1 Reconstructie polderwegen 2022
Jaarlijks wordt ongeveer 3 km. polderweg waarvan de technische staat niet meer voldoet gereconstrueerd. Voor 2022 zijn dit de Bosweg (0,8 km.) en de Beijerscheweg Zuid (2,4 km.).

P4.2 Vervanging wegbruggen 2022
Jaarlijks worden ongeveer 8 bruggen waarvan de technische staat niet meer voldoet vervangen. Voor 2022 is gepland: Voorbereiding en realisatie 3 bruggen Tiendweg Krimpen, 1 dam Tiendweg Krimpen, 2 duikers Wetering West.

P4.3 Materieel waterkeringen en wegen (WW)
Jaarlijks wordt er materieel, bestemt voor onderhoud van de wegen en de gladheidsbestrijding, vervangen als de technische staat hier om vraagt. Voor 2022 staat de vervanging van een minikraan op de planning.

Programma 5: Organisatie & Omgeving

Nr.	Omschrijving verzamelkrediet	Type	Uitgaven
P5.1	Verkiezingen 2023, bijdrage 2022	VK	121.000

P5.1 Verkiezingen
Met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Infrastructuur en Waterstaat is afgesproken dat de waterschappen voor de verkiezingen van 2023 (en daarna) jaarlijks 25% van de kosten vooraf gaan betalen via de Rijksfactuur. Voor de verkiezingen van 2023 betalen de waterschappen in 2020, 2021, 2022 en 2023. De jaarlijkse bijdrage van ons hoogheemraadschap is € 101.000 per jaar. In 2022 verwachten we ook de eerste aanloopkosten voor de communicatiecampagne (circa € 20.000).

Ondersteunende producten

Nr.	Omschrijving verzamelkrediet	Type	Uitgaven
OP.1	Huisvesting	VK	100.000
	Totaal verzamelkredieten programma OP		**100.000**

Toelichting per verzamel-/programmakrediet

OP.1 Huisvesting

Het opgevoerde bedrag in 2022 is bedoeld voor aanpassingen aan de huisvesting en het verbouwen van de niet gerenoveerde kantoordelen van het gemeenlandshuis. Al deze vervangingen/renovaties leveren een bijdrage aan het verkrijgen van energielabel A.

5.5.2 Nog te voteren investeringen

Programma 1 Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
HWBP	22.457	20.446	2.011				
Uitvoering Capelle-Zuidplas	*17.716*		*17.716*				
Subsidie Capelle -Zuidplas	*-15.705*		*-15.705*				
Uitvoering Gouderak (KIJK)	*184.435*	*184.435*					
Subsidie Gouderak (KIJK)	*-163.989*	*-163.989*					
Reconstructie primaire wk	7.100	2.300	800	800	1.600	800	800
Reconstructie regionale wk	10.460	665	1.665	1.665	2.155	2.155	2.155
Totaal programma 1	**40.017**	**23.411**	**4.476**	**2.465**	**3.755**	**2.955**	**2.955**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Programma 2

Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Peilbeheer en monitoring	2.330	1.090	400	100	150	250	340
Renovatie vervanging kunstwerken WS	8.055	2.710	1.720	340	885	1.200	1.200
Buitengewoon onderhoud watergangen	1.400	400	500	500			
Wateroverlastopgave	21.800	7.150	4.650	900	7.500	1.100	500
Project - Inlaat Leuvehaven-Leuvekolk	250			250			
Project - Uitvoering studies en efficiëntieplannen (Duurzame energie productie)	2.500	2.250	250				
Watervoorziening - Watervoorziening	5.748	948	500	3.500	500	300	
Kwaliteit - Waterkwaliteitsmaatregelen overige water	1.300	100	150	200	250	250	350
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2022-2027	3.575	1.675	100	175	250	1.200	175
Klimaatadaptatie	2.980	300	570	625	725	460	300
Cultureel erfgoed molens	550	550					
Materieel HHSK	125		125				
Totaal programma 2	**50.613**	**17.173**	**8.965**	**6.590**	**10.260**	**4.760**	**2.865**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Programma 3

Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Renovatie awzi's	37.620	4.120	9.500	5.200	13.200	600	5.000
Renovatie transportstelsels	6.700	2.300	600	800	3.000		
Bijdrageregelingen	400	100	100	100	100		
Bijdragen aan gemeenten	2.500						2.500
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	7.250	6.875	125	125	125		
Totaal programma 3	**54.470**	**13.395**	**10.325**	**6.225**	**16.425**	**600**	**7.500**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Programma 4

Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Reconstructie polderwegen	14.510	3.510	2.150	2.550	2.100	2.100	2.100
Vervanging wegbruggen	2.295	885	210	300	300	600	
Aanpak black en grey spots	100			100			
Duurzaamveilig	1.000			1.000			
Materieel HHSK	1.240	410		410		420	
Totaal programma 4	**19.145**	**4.805**	**2.360**	**4.360**	**2.400**	**3.120**	**2.100**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Programma 5

Bedragen x € 1.000

	Te voteren investeringsbedragen						
Investering	**Totaal**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Verkiezingen	946	121	251	101	101	121	251
Totaal programma 5	**946**	**121**	**251**	**101**	**101**	**121**	**251**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Ondersteunende producten

Bedragen x € 1.000

	Totaal	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Huisvesting	2.835	635	1.800	100	100	100	100
Totaal programma OP	**2.835**	**635**	**1.800**	**100**	**100**	**100**	**100**

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

5.5.3 Meerjarenprognose uitgaven

Geplande uitgaven (lasten)

Bedragen x € 1.000

	Prognose kosten 2022	Prognose kosten 2023	Prognose kosten 2024	Prognose kosten 2025	Prognose kosten 2026	Prognose kosten 2027
P1	**10.630**	**29.001**	**43.693**	**43.208**	**43.633**	**55.205**
HWBP	8.100	26.036	40.478	40.053	40.478	52.050
Reconstructie primaire wk	1.235	1.300	1.550	1.000	1.000	1.000
Reconstructie regionale wk	1.295	1.665	1.665	2.155	2.155	2.155
P2	**8.555**	**10.847**	**8.958**	**10.204**	**9.345**	**8.515**
Buitengewoon onderhoud watergangen	300	800	500	450	100	
Cultureel erfgoed molens	815	200	100			
Klimaatadaptatie	150	420	625	625	485	525
KRW Kaderrichtlijn water	50	48				
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2016-2021	100					
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2022-2027	100	450	600	725	825	775
Kwaliteit - Verbetering stedelijk water						
Kwaliteit - Waterkwaliteitsmaatregelen overige wateren	100	100	150	250	250	300
Kwaliteit- Waterkwaliteitsmaatregelen Krimpenerwaard (POP3)						
Materieel HHSK	26	75	25	25		
Peilbeheer en monitoring	175	250	380	500	535	290
Project - Inlaat Leuvehaven-Leuvekolk			150	100		
Project - Peilscheiding Vlietkade	10					
Project - Uitvoering studies en efficiëntieplannen (Duurzame energie productie)	300	750	658	493	450	250
Renovatie vervanging kunstwerken WS	1.254	1.518	1.690	2.394	2.050	1.375
Watergebiedsplan	2.810	3.675				
Waternetvoorziening - Meetnetvoorziening	82					
Wateropgave 2015	553	910				
Wateroverlastopgave	1.457	1.267	3.030	3.405	3.300	3.850
Watervoorziening - Watervoorziening	275	385	1.050	1.238	1.350	1.150
P3	**6.054**	**11.187**	**12.798**	**10.750**	**11.225**	**8.075**
Bijdragen aan gemeenten	1.001	1.942	2.798			2.500
Bijdrageregelingen	100	100	100	100	100	
Project - Uitvoering studies en efficiëntieplannen (Duurzame energie	900	1.050				
Renovatie awzi's	3.288	5.380	6.950	8.500	7.600	4.350
Renovatie transportstelsels	250	1.350	1.700	900	2.400	100
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	425	1.350	1.250	1.250	1.125	1.125
Wateroverlastopgave	90	15				
P4	**4.545**	**2.920**	**3.860**	**3.420**	**2.830**	**2.910**
Aanpak black en grey spots	100		100			
Duurzaamveilig			500	500		
Materieel HHSK	110	300	150	260	170	250
Reconstructie polderwegen	3.450	2.410	2.810	2.360	2.360	2.360
Vervanging wegbruggen	885	210	300	300	300	300
P5	**121**	**251**	**101**	**101**	**121**	**251**
Verkiezingen	121	251	101	101	121	251
OP	**275**	**650**	**960**	**700**	**100**	**100**
Huisvesting	275	650	960	700	100	100
Eindtotaal	**30.181**	**54.856**	**70.369**	**68.383**	**67.254**	**75.056**

Geplande inkomsten (baten)

Bedragen x € 1.000

	Prognose opbrengsten 2022	Prognose opbrengsten 2023	Prognose opbrengsten 2024	Prognose opbrengsten 2025	Prognose opbrengsten 2026	Prognose opbrengsten 2027
P1	**1.778**	**18.208**	**35.991**	**35.566**	**35.991**	**44.946**
HWBP	1.778	18.208	35.991	35.566	35.991	44.946
P2	**2.900**	**3.016**				
Cultureel erfgoed molens						
KRW Kaderrichtlijn water						
Kwaliteit- Waterkwaliteitsmaatregelen Krimpenerwaard (POP3)						
Watergebiedsplan	2.900	3.016				
Eindtotaal	**4.678**	**21.224**	**35.991**	**35.566**	**35.991**	**44.946**

5.5.4 Lopende investeringen

Stand van zaken september 2021 — Bedragen x € 1.000

Programma	Actueel krediet	Uitgegeven	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025
P1	54.932	30.445	6.915	5.558		
P2	47.332	25.605	6.735	6.407		
P3	23.515	10.982	3.579	3.092	2.480	
P4	7.394	4.521	1.240			
P5	251	100				
OP	1.050	461				
Eindtotaal	**134.475**	**72.113**	**18.470**	**15.057**	**2.480**	

Hieronder de specificatie. De volgorde per programma kan anders zijn dan u gewend bent, dit vanwege ruimte besparing.

Stand van zaken september 2021 — Bedragen x € 1.000

	Actueel krediet	Uitgegeven	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025
P2	**47.332**	**25.605**	**6.735**	**6.407**		
Buitengewoon onderhoud watergangen	**750**		**300**	**450**		
07.01268-Beschoeiing 2021	750		300	450		
Cultureel erfgoed molens	**1.200**	**399**	**565**			
07.01266-Restauratie Prinsenmolen	533	395				
07.01281-Restauratie Metselwerk	667	4	565			
KRW Kaderrichtlijn water	**1.476**	**1.405**				
07.00861-Ombouw gemaal Schilthuis	1.476	1.405				
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2016-2021	**6.405**	**3.719**	**150**	**48**		
07.01176-Kaderrichtlijn Water 2016-2021	4.905	3.219	50	48		
07.01219-Structurele aanpak Kralingse Plas	1.500	500	100			
Kwaliteit - Verbetering stedelijk water	**591**	**319**				
07.01007-Waterpl.Capelle a/d IJssel '14	591	319				
Kwaliteit- Waterkwaliteitsmaatregelen Krimpenerwaard (POP3)	**4.650**	**4.354**				
07.01235-POP3 Inlaten Krimpenerwaard	4.650	4.354				
Materieel HHSK	**100**	**23**	**26**			
07.01254-VZK 2020 Vervanging materieel watersystemen	100	23	26			
Peilbeheer en monitoring	**145**	**70**				
07.01052-Mtregel peilbesl. Bergambacht	15					
07.01264-Uitbreiding meetnet waterstanden	130	70				
Project - Peilscheiding Vlietkade	**500**	**353**	**10**			
07.01230-Peilschieding Vlietkade	500	353	10			
Renovatie vervanging kunstwerken WS	**5.051**	**1.841**	**774**	**633**		
07.00975-Renovatie kunstwerken 2014	621	393				
07.01205-Renovatie kunstwerken 2017	140	67	73			
07.01223-Renovatie kunstwerken 2018	2.592	946	217	550		
07.01238-Renovatie kunstwerken 2019	250	179				
07.01253-VZK 2020 Renovatie kunstwerken	599	185	231	30		
07.01269-Gemaal de Wilde Veenen	48	9	38			
07.01270-VK - Renovatie kunstwerken 2021	801	62	215	53		
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	**720**		**300**	**350**		
07.01287-Hernieuwbare opwekking	720		300	350		
Veenweidepact	**165**	**95**				
07.00035-Grondverwerving landinrichting	165	95				
Watergebiedsplan	**9.698**	**954**	**2.810**	**3.675**		
07.00716-gemaal Achterbroek (3.5)	4.416	700	2.000	1.525		
07.01191-Project WGPK 1, 2 en 3 fase A en B	5.283	254	810	2.150		
Waternetvoorziening - Meetnetvoorziening	**330**	**175**	**82**			
07.01249-Optimalisatie meetnet watervoorziening	330	175	82			
Wateropgave 2015	**11.481**	**11.261**	**553**	**910**		
07.00079-Verb waterafv+bouw gem Bergweg-Zuid	6.816	8.428				
07.00139-Grondverwerving Peil 2010	2.500	2.467				
07.00926-ZPP maatregel 4 water vasthouden en toevoer Knibbelweg	130	49	39	40		
07.00928-ZPP maatregel 6 Autom. peil regulerende stuw gpg 836	820	47	230	520		
07.00929-ZPP maatregel 7 Koppeling 2e Tocht	243	56	50	100		
07.00937-ZPP Herijking uitvoeringsprogramma Zuidplaspolder	971	212	234	250		
Wateroverlastopgave	**3.795**	**634**	**967**	**342**		
07.01204-Verbetering waterafvoer polder Zestienhoven	500	50				
07.01207-Bijdrage Agniesebuurt en Grote kerkplein	1.370	436		198		
07.01231-Afkoppelen Coolsingel	150					
07.01232-Urban Waterbuffer bij het Nieuwe instituut	125		125			
07.01234-Groenblauw dak De Doelen	75					
07.01239-Wateroverlastopg. R'dam 2019-kansenkrediet 2	50	35				
07.01241-klimaatadaptieve Robert Fruinstraat	175					
07.01255-VZK 2020 Waterlastopgave Rotterdam 2020	50	12				
07.01261-Crooswijksebocht en Heliport-Stroveer	80		40	40		
07.01265-Nieuwbouw Gemaal Hitland	500	80	172	105		
07.01267-Bijdrage duikervervanging Hoornsingel	570		570			
07.01279-Bemaling Kralinger Esch	150	22	60			
Watervoorziening - Watervoorziening	**275**	**3**	**200**			
07.01282-Robuuste Doorvoerroute Krimpenerwaard	275	3	200			
Eindtotaal	**47.332**	**25.605**	**6.735**	**6.407**		

Stand van zaken september 2021 Bedragen x € 1.000

	Actueel krediet	Uitgegeven	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025
P1	**54.932**	**30.445**	**6.915**	**5.558**		
HWBP	**49.628**	**26.990**	**6.100**	**5.558**		
07.00024-Dijkversterking BAS	4.632	2.835				
07.00913-Dijkversterking KIJK (Krachtige IJsseldijk	42.665	22.442	6.100	5.558		
07.01200-Dijkversterking Krimpen 2e fase	2.331	1.714				
Reconstructie primaire wk	**1.095**	**539**	**185**			
07.01258-VZK 2020 Reconstructie primaire waterkeringen	395	237	10			
07.01280-Herzetten Steenglooiing Nijverheidsstraat 2021	700	302	175			
Reconstructie regionale wk	**4.209**	**2.916**	**630**			
07.00855-Voorbereiding RWK bijdr. gem.	168	113				
07.01228-Programma Reconsructie RWK 2017-2018	3.296	2.490	350			
07.01252-Programma Reconstructie RWK 2019-2020	645	312	220			
07.01285-Reconstructie RWK 2021	100		60			
Eindtotaal	**54.932**	**30.445**	**6.915**	**5.558**		

Stand van zaken september 2021 Bedragen x € 1.000

	Actueel krediet	Uitgegeven	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025
P3	**23.515**	**10.982**	**3.579**	**3.092**	**2.480**	
Bijdragen aan gemeenten	**4.992**	**709**	**101**	**1.442**	**2.480**	
07.00950-Bijdr CadIJ renovatie rg Rivium	730	709				
07.01284-Renovatie riooleindgemaal Willen Schürmannstraat Rotterdam	4.262		101	1.442	2.480	
Renovatie awzi's	**8.698**	**2.970**	**2.338**	**485**		
07.00273-Bellenbeluchting KO	1.510	479	27			
07.00947-VZK 2020 Vervanging Klimaat beheersing AWK	458	411				
07.01020-renov. Zuiveringskr KV'19	620	371				
07.01024-Bellenbeluchting GD	1.110	280	31			
07.01187-Perscontainers awzi	310	258				
07.01229-Luchtbehandeling KV	2.550	346	2.000	485		
07.01236-Vervanging online meetapparatuur	650	584				
07.01271-VK 2021- Optimaliseren leidingwerk KV	500	43				
07.01272-VK 2021 - Vetafscheiding nabezinktanks KV	150	92				
07.01273-VK 2021 - Vervanging beluchtingsinstallatie	75					
07.01274-VK 2021- Vervanging tank incl doseerinstallatie	65	61				
07.01275-VK 2021 - Vervanging procesautomatisering	200	46	55			
07.01276-VK 2021 - Vervanging nooddouches	200	1				
07.01277-VK 2021- Vervanging bemonsteringssystemen	300		225			
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	**9.620**	**7.303**	**1.050**	**1.150**		
07.01014-Themista praktijkinstallatie	5.900	6.366				
07.01093-Energiebesparing	65	63				
07.01250-Hernieuwbare energie AWK	1.100	828				
07.01257-VZK 2020 Energiebesparingsmaatregelen	125	46				
07.01286-Energiebesparing 2021/2022	250		150	100		
07.01287-Hernieuwbare opwekking	2.180		900	1.050		
Wateroverlastopgave	**205**		**90**	**15**		
07.01231-Afkoppelen Coolsingel	75					
07.01232-Urban Waterbuffer bij het Nieuwe instituut	75		75			
07.01234-Groenblauw dak De Doelen	25					
07.01261-Crooswijksebocht en Heliport-Stroveer	30		15	15		
Eindtotaal	**23.515**	**10.982**	**3.579**	**3.092**	**2.480**	

Stand van zaken september 2021 Bedragen x € 1.000

	Actueel krediet	Uitgegeven	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025
P4	**7.394**	**4.521**	**1.240**			
Materieel HHSK	**180**	**134**				
07.01262-VZK 2020: Materieel WW 2020	180	134				
Reconstructie polderwegen	**7.214**	**4.387**	**1.240**			
07.01237-Programma reconstructie polderwegen & wegbruggen 2019/2020	7.214	4.387	1.240			
P5	**251**	**100**				
Verkiezingen	**251**	**100**				
07.01256-Verkiezingen 2023	251	100				
OP	**1.050**	**461**				
Huisvesting	**895**	**402**				
07.01044-Verv Gemeenlandshuis 2018-2019	200	167				
07.01077-Biwa H9 Sleutelplan HHSK breed	195	168				
07.01259-VZK 2020 Huisvesting Gemeenlandshuis	100	68				
07.01278-VK Huisvesting 2021	100					
07.01283-Investeringskrediet vervanging doucheruimtes en bedrijfsrestaurant Maasboulevard	300					
Informatievoorziening	**75**					
07.01196-Digitalisering nieuwe zaaktypen	75					
Materieel HHSK	**80**	**58**				
07.00944-Verv. landmeetapparatuur	80	58				
Eindtotaal	**8.695**	**5.082**	**1.240**			

5.5.5 Uitgavenpatronen PB2022

Bedragen x € 1.000

Bruto kosten lopende investeringen en meerjarenaanvragen					
Programma	**Omschrijving project**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
P1	Veilige dijken	10.630	29.001	43.693	43.208
P2	Voldoende en schoon water	8.555	10.847	8.958	10.204
P3	Afvalwater zuiveren	6.054	11.187	12.798	10.750
P4	Veilige wegen	4.545	2.920	3.860	3.420
P5	Organisatie en omgeving	121	251	101	101
OP	Ondersteunende producten	275	650	960	700
Eindtotaal		**30.181**	**54.856**	**70.369**	**68.383**

afrondingsverschillen mogelijk

Bijlagen

Bijlage 1 Afkortingen

Afkorting	**Omschrijving**
ALM	Asset Lifecycle Management
ATEX	ATmosphere EXplosible uit de Europese richtlijnen van explosieveiligheid
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
awzi	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
BEC	Bio-energiecentrale
BIO	Baseline Informatieveiligheid Overheid
BOW	Buitengewoon onderhoud watergangen (baggeren)
btw	Belasting toegevoegde waarde
BV	Besloten vennootschap
CBO	Crisisbeheersingsorganisatie
CO2	Koolstofdioxide
COVID-19	Coronavirus disease 2019
EGB	Esse, Gans- en Blaardorp
EMU	Economische en Monetaire Unie
EMVI	Economisch Meest Voordelige Inschrijving
EU	Europese Unie
GR	Gemeenschappelijke Regeling
ha	Hectare
HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
ISO	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
IT	Informatietechnologie
KEP	Klimaat- en energieprogramma
km	Kilometer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LCMS	Landelijk Crisismanagement Systeem
MJP	Meerjarenperspectief
MVI	Maatschappelijk verantwoord inkopen
MVI ZET	Maatschappelijk verantwoord inkopen zelfevaluatietool
NV	Naamloze vennootschap
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
PDCA	Plan, Do, Check, Act
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
RES	Regionale Energiestrategieën
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RWS	Rijkswaterstaat
rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDI	Slibdrooginstallatie
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
UvW	Unie van Waterschappen
ve	Vervuilingseenheid
WBP	Waterbeheerprogramma
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
Wet hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
WOZ	Waardering onroerende zaken
ZGD	Zuiveringsinstallatie Groenedijk
ZGZ	Zuiveringsinstallatie Groote Zaag
ZKV	Zuiveringsinstallatie Kralingseveer
ZPP	Zuidplaspolder

Bijlage 2 Vaststelling

Ingevolge artikel 100 van de Waterschapswet opgemaakt door dijkgraaf en hoogheemraden van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard,

Rotterdam, 12 oktober 2022

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

Secretaris-directeur	Dijkgraaf
M.J.H. van Kuijk	Drs. A.J.B. van der Klugt

Aldus, tezamen met de planning-en-controlcyclus voor het jaar 2022, vastgesteld door de verenigde vergadering van Schieland en de Krimpenerwaard,
24 november 2021

secretaris,	voorzitter,

Bijlage 3 Planning-en-controlekalender 2022

De planning-en-controlcyclus stelt het bestuur en het management in staat om de organisatie te sturen en te beheersen. Op grond van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) dient deze cyclus door de verenigde vergadering te worden vastgesteld. Voor 2022 bestaat de cyclus uit:

Programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2022-2025, vaststelling: november 2021
De programmabegroting is een nadere uitwerking van de eerste jaarschijf van de meerjarenperspectief en Waterbeheerplan 2022-2027. Verder wordt in de programmabegroting focus gelegd op de uit te voeren plannen met de daarbij benodigde inzet van middelen voor het komende begrotingsjaar. Tevens bevat de programmabegroting 2022 voor het eerst een complete meerjarenraming. De verplichte meerjarenraming zal vanaf nu opgenomen worden in de programmabegroting en niet meer in de vorm van een meerjarenperspectief in het voorjaar.
De begroting wordt jaarlijks door de verenigde vergadering vastgesteld en geeft het college het mandaat om aan de slag te gaan. De begroting is de basis voor de belastingtarieven voor het komende jaar die in separate belastingverordeningen door de verenigde vergadering worden vastgesteld.

Kaderbrief 2023-2026, vaststelling: juni 2021
De kaderbrief vervangt het meerjarenperspectief. De verplichte meerjarenraming die voorheen in het meerjarenperspectief zat, verhuist naar de programmabegroting.
De kaderbrief geeft inzicht in de huidige positie van de organisatie, de meerjarige doelen en relevante ontwikkelingen waar actie op moet worden ondernomen. In een kaderbrief wordt geen uitgebreide meerjarenraming vastgesteld, maar er wordt een inschatting gedaan in hoeverre eventuele wijzigingen wel of niet binnen de financiële kaders passen. Bestuurlijke en beleidsmatige keuzes worden inclusief de (globale) financiële consequenties vastgesteld in de kaderbrief. De uitgebreide doorrekening gebeurt in de programmabegroting en meerjarenraming waarbij de kaderbrief als kader dient.

Bestuursrapportage 2022, aanbieding: september 2022
Het college rapporteert vanaf volgend jaar een keer per jaar aan de verenigde vergadering over de uitvoering van de begroting. De bestuursrapportage over de maanden januari tot en met juni 2022 wordt in september aangeboden. Begrotingswijzigingen als gevolg van deze rapportage worden ter besluitvorming voorgelegd aan de verenigde vergadering.

Jaarrekening 2022, vaststelling: juni 2023
De jaarrekening is het document waarmee het college verantwoording aflegt aan de verenigde vergadering over het uitgevoerde beleid en de daarbij ingezette middelen. Het document wordt opgesteld door de ambtelijke organisatie en na goedkeuring van directie en externe accountant aan het college aangeboden. De rekenkamercommissie voorziet de verenigde vergadering van advies op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid bij het aanbieden van de jaarrekening door het college. De accountantscontrole doet onderzoek naar de rechtmatigheid, waarmee mede invulling wordt gegeven aan de wens tot verdere transparantie. Tegelijkertijd wordt het publieke jaarverslag ter vaststelling aangeboden.

Bestuurlijke audit 2022
In 2022 voeren we, in overeenstemming met de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Schieland en de Krimpenerwaard, een onderzoek uit naar de relatie tussen de ramingseenheden belastingopbrengsten en het meerjarig financieel beheer. Het onderzoek kan inzicht geven welke scenario’s gebruikt zouden kunnen worden om de betrouwbaarheid en voorspelbaarheid van het meerjarig financieel beheer verder te verbeter

Bijlage 4 Rekenvoorbeelden

	Tarieven 2021		Tarieven 2022					
	Schieland	Krimpenerwaard	Schieland	Krimpenerwaard	Verschil Schieland		Verschil Krimpenerwaard	
	€	€	€	€	€	%	€	%
	WOZ-waarde		**WOZ-waarde**					
Woning / éénpersoonshuishouden	**in 2021**	**€ 250.000**	**in 2022**	**€ 279.000**				
Ingezetenenheffing:								
- Watersysteemheffing	107,88	107,88	109,80	109,80	1,92	1,8%	1,92	1,8%
- Wegenheffing	0,00	44,27	0,00	46,61	0,00	0,0%	2,34	5,3%
Gebouwd:								
- Watersysteemheffing	53,99	53,99	55,74	55,74	1,75	3,2%	1,75	3,2%
- Wegenheffing	0,00	56,57	0,00	62,74	0,00	0,0%	6,17	10,9%
Zuiveringsheffing 1 ve	51,26	51,26	51,65	51,65	0,38	0,8%	0,38	0,8%
Eigen woning	**213,14**	**313,98**	**217,19**	**326,53**	**4,05**	**1,9%**	**12,56**	**4,0%**
Huurwoning	**159,14**	**203,41**	**161,45**	**208,05**	**2,30**	**1,4%**	**4,64**	**2,3%**
	WOZ-waarde		**WOZ-waarde**					
Woning / meerpersoonshuishouden	**in 2021**	**€ 250.000**	**in 2022**	**€ 279.000**				
Ingezetenenheffing:								
- Watersysteemheffing	107,88	107,88	109,80	109,80	1,92	1,8%	1,92	1,8%
- Wegenheffing	0,00	44,27	0,00	46,61	0,00	0,0%	2,34	5,3%
Gebouwd:								
- Watersysteemheffing	53,99	53,99	55,74	55,74	1,75	3,2%	1,75	3,2%
- Wegenheffing	0,00	56,57	0,00	62,74	0,00	0,0%	6,17	10,9%
Zuiveringsheffing 3 ve	153,78	153,78	154,94	154,94	1,15	0,8%	1,15	0,8%
Eigen woning	**315,66**	**416,50**	**320,48**	**429,83**	**4,82**	**1,5%**	**13,33**	**3,2%**
Huurwoning	**261,66**	**305,93**	**264,74**	**311,35**	**3,07**	**1,2%**	**5,41**	**1,8%**

	Tarieven 2021		Tarieven 2022					
	Schieland	Krimpenerwaard	Schieland	Krimpenerwaard	Verschil Schieland		Verschil Krimpenerwaard	
	€	€	€	€	€	%	€	%
	WOZ-waarde		**WOZ-waarde**					
Woning / éénpersoonshuishouden	**in 2021**	**€ 450.000**	**in 2022**	**€ 502.200**				
Ingezetenenheffing:								
- Watersysteemheffing	107,88	107,88	109,80	109,80	1,92	1,8%	1,92	1,8%
- Wegenheffing	0,00	44,27	0,00	46,61	0,00	0,0%	2,34	5,3%
Gebouwd:								
- Watersysteemheffing	97,19	97,19	100,33	100,33	3,14	3,2%	3,14	3,2%
- Wegenheffing	0,00	101,83	0,00	112,93	0,00		11,10	10,9%
Zuiveringsheffing 1 ve	51,26	51,26	51,65	51,65	0,38	0,8%	0,38	0,8%
Eigen woning	**256,33**	**402,43**	**261,78**	**421,32**	**5,45**	**2,1%**	**18,89**	**4,7%**
Huurwoning	**159,14**	**203,41**	**161,45**	**208,05**	**2,30**	**1,4%**	**4,64**	**2,3%**
	WOZ-waarde		**WOZ-waarde**					
Woning / meerpersoonshuishouden	**in 2021**	**€ 450.000**	**in 2022**	**€ 502.200**				
Ingezetenenheffing:								
- Watersysteemheffing	107,88	107,88	109,80	109,80	1,92	1,8%	1,92	1,8%
- Wegenheffing	0,00	44,27	0,00	46,61	0,00	0,0%	2,34	5,3%
Gebouwd:								
- Watersysteemheffing	97,19	97,19	100,33	100,33	3,14	3,2%	3,14	3,2%
- Wegenheffing	0,00	101,83	0,00	112,93	0,00	0,0%	11,10	10,9%
Zuiveringsheffing 3 ve	153,78	153,78	154,94	154,94	1,15	0,8%	1,15	0,8%
Eigen woning	**358,85**	**504,95**	**365,07**	**524,61**	**6,22**	**1,7%**	**19,66**	**3,9%**
Huurwoning	**261,66**	**305,93**	**264,74**	**311,35**	**3,07**	**1,2%**	**5,41**	**1,8%**

	Tarieven 2021		Tarieven 2022					
	Schieland	Krimpenerwaard	Schieland	Krimpenerwaard	Verschil Schieland		Verschil Krimpenerwaard	
	€	€	€	€	€	%	€	%
Bouw- en grasland	**50 hectaren**		**50 hectaren**					
Ongebouwd:								
- Watersysteemheffing	4.646,00	4.646,00	4.802,00	4.802,00	156,00	3,4%	156,00	3,4%
- Wegenheffing	0,00	1.754,00	0,00	1.872,10	0,00	0%	118,10	6,7%
Zuiveringsheffing 3 ve	153,78	153,78	154,94	154,94	1,15	0,8%	1,15	0,8%
Totaal	**4.799,78**	**6.553,78**	**4.956,94**	**6.829,04**	**157,15**	**3,3%**	**275,26**	**4,2%**
Verharde openbare wegen	50 **hectaren**		**50 hectaren**					
Ongebouwd								
- Watersysteemheffing	9.292,00	9.292,00	9.604,00	9.604,00	312,00	3,4%	312,00	3,4%
- Wegenheffing	0,00	1.754,00	0,00	1.872,10	0,00	0,0%	118,10	6,7%
Totaal	**9.292,00**	**11.046,00**	**9.604,00**	**11.476,10**	**312,00**	**3,4%**	**430,10**	**3,9%**
Natuurterreinen	50 **hectaren**		**50 hectaren**					
Natuurterreinen:								
- Watersysteemheffing	164,47	164,47	175,09	175,09	10,62	6,5%	10,62	6,5%
- Wegenheffing	0,00	1.754,00	0,00	1.872,10	0,00	0,0%	118,10	6,7%
Totaal	**164,47**	**1.918,47**	**175,09**	**2.047,19**	**10,62**	**6,5%**	**128,72**	**6,7%**

	Tarieven 2021		Tarieven 2022					
	Schieland	Krimpenerwaard	Schieland	Krimpenerwaard	Verschil Schieland		Verschil Krimpenerwaard	
	€	€	€	€	€	%	€	%
	WOZ-waarde		**WOZ-waarde**					
Bedrijfsgebouwd	**in 2021**	**€ 4.000.000**	**in 2022**	**€ 4.020.000**				
Gebouwd	863,91	1.769,03	803,15	1.707,13	-60,76	-7,0%	-61,90	-3,5%
Zuiveringsheffing 30 ve	1.537,85	1.537,85	1.549,38	1.549,38	11,53	0,8%	11,53	0,8%
Totaal	**2.401,76**	**3.306,87**	**2.352,53**	**3.256,51**	**-49,22**	**-2,0%**	**-50,36**	**-1,5%**

Bijlage 5 WBP conversie naar programmastructuur

Waterbeheerprogramma 2022-2027

Thema	Onderwerp	Ambitie	Doel/opgave
1 Een duurzaam waterschap voor de wereld van morgen	10-Schoon en gezond water	100-Waterkwaliteit passend bij het gebied en het gebruik.	1001-Opgave: Het verbeteren van de waterkwaliteit vraagt vaak een gebiedsspecifieke aanpak en daarmee gebiedsspecifieke kennis. Voor de KRW-wateren is deze kennis recent verzameld. Voor de rest van het watersysteem zal het hoogheemraadschap aanvullende studies uitvoeren voor het benoemen van passende verbetermaatregelen.
			1002-Opgave: Het hoogheemraadschap neemt passend en proportioneel maatregelen om achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen en om de waterkwaliteit te verbeteren. De KRW-maatregelen zijn geconcretiseerd in het KRW-plan 2022-2027. Voor de rest van het watersysteem worden de maatregelen gedurende de planperiode geconcretiseerd.
			1003-Opgave: Een gedeeld beeld over de actuele waterkwaliteit is voor iedereen belangrijk. Het hoogheemraadschap geeft daarom jaarlijks inzicht in de actuele toestand in haar beheersgebied en houdt daarbij rekening met nieuwe aandachtspunten.
			1004-Opgave: Het hoogheemraadschap draagt actief bij aan de aanpak van de rode Amerikaanse rivierkreeft conform zijn exotenbeleid: aanspreken ministerie LNV op zijn wettelijke verantwoordelijkheid, samen met andere partijen ontwikkelen van de juiste kennis en proactief aan de slag met opties in het eigen beheersgebied.
	11-Waterbeheer in het agrarisch gebied	110-Voldoende en schoon water voor en door de agrarische sector.	1102-Doel: We motiveren agrarische bedrijven tot deelname aan duurzaam agrarisch waterbeheer, waarbij tenminste 90% van de melkveehouderij en akkerbouwbedrijven deelneemt.
			1103-Opgave: Het aantal overschrijdingen van normen voor gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater wordt in de planperiode geminimaliseerd, door samenwerking in het programma 'Samen op weg naar een emissieloze kas in 2027'.
			1101-Opgave: De agrarische productie hangt mede af van het waterpeil en de waterkwaliteit. Het hoogheemraadschap draagt via het watersysteembeheer daarom bij aan geschikte productieomstandigheden voor de agrarische sector.
	12-Biodiversiteit	120-Behouden en verbeteren van de biodiversiteit voor een ecologisch gezond en veerkrachtig netwerk van dijken, watergangen en terreinen.	1201-Opgave: Het hoogheemraadschap stelt in afstemming met de belanghebbenden integraal biodiversiteitsbeleid en een uitvoeringsplan op voor het bevorderen van biodiversiteit.
			1202-Opgave: Het hoogheemraadschap maakt biodiversiteitsherstel onderdeel van de onderhoudswerkzaamheden door eisen te stellen aan eigen onderhoud en door ecologisch onderhoud door derden te stimuleren.
			1203-Opgave: Het hoogheemraadschap werkt het concept 'icoonsoorten' uit in het biodiversiteitsbeleid.
	13-Medicijnresten en nieuwe stoffen in afvalwater	130-Zuiveren voor schoon en gezond water.	1301-Doel: Het hoogheemraadschap verwijdert medicijnresten en mogelijk andere nieuwe stoffen bij awzi Kortenoord.
			1302-Opgave: Het hoogheemraadschap informeert artsen, apothekers, dierenartsen en gebruikers over de problematiek van medicijnresten en nieuwe stoffen in het milieu, gericht op gedragsverandering en neemt deel aan (landelijke) campagnes.
			1303-Opgave: Het hoogheemraadschap onderzoekt de mogelijkheden om ook bij andere waterzuiveringen van HHSK medicijnresten en nieuwe stoffen te verwijderen en de mogelijkheden van nuttig hergebruik van verregaande gezuiverd afvalwater.
			1304-Opgave: Het hoogheemraadschap informeert de mensen over het ontstaan en voorkomen van microplastics en zet zich in voor het terugdringen van gebruik van producten waardoor microplastics in het (water)milieu terecht komen.
	14-Minder broeikasgas uitstoten	140-Een klimaatneutraal waterschap in 2050.	1401-Doel: Het hoogheemraadschap vermindert de uitstoot van broeikasgassen van de eigen werkzaamheden en installaties met 20%* in 2027, bovenop de al gerealiseerde 50% in 2020. (*Dit percentage wijzigt mogelijk als lachgas en methaan ook meegerekend gaan worden.)
			1402-Opgave: Het hoogheemraadschap werkt aan het verminderen van broeikasgasuitstoot in de eigen sector en in de keten van aannemers en leveranciers.
	15-Minder energie verbruiken, meer opwekken	150-Een energieneutraal waterschap in 2030.	1502-Doel: We onderzoeken en vergroten de productie van hernieuwbare energie binnen de planperiode met minimaal 5.000 MWh.
			1503-Doel: We gebruiken in 2025 alleen energie van hernieuwbare oorsprong.
			1501-Doel: We besparen - bij gelijkblijvende hoogheemraadschapstaken - binnen de planperiode minimaal 3.250 MWh.
	16-Circulaire economie	160-Volledig circulair in 2050.	1602-Opgave: Gedurende de planperiode werken we emaar toe dat we vanaf 2028 vastleggen welke producten en materialen waar zijn gebruikt en houden we rekening met toekomstig hergebruik.
			1603-Opgave: We halen grondstoffen uit afvalwater en restproducten en onderzoeken hoe we steeds meer grondstoffen kunnen terugwinnen.
			1601-Doel: Het hoogheemraadschap vermindert het gebruik van grondstoffen met een negatieve milieu-impact of die schaars zijn. In 2027 werken we 40% circulair, als tussenstap naar 50% circulair in 2030.
2 Een veilige en aantrekkelijke leef- en werkomgeving voorbereid op de verandering van het klimaat	20-Wateroverlast	200-Schade door oppervlaktewater voorkomen.	2001-Doel: Het hoogheemraadschap investeert in het watersysteem zodat het voldoet aan de provinciale omgevingsverordening.
			2002-Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt het adviesinstrument 'Weging van het waterbelang' en profileert zich als waterautoriteit.
			2003-Opgave: Het hoogheemraadschap communiceert duidelijk en reageert vroegtijdig en daadkrachtig bij verwachte calamiteiten.
	21-Overstromingsrisico's	210-Verkleinen van overstromingsrisico.	2102-Doel: In de planperiode worden maatregelen genomen zodat de regionale waterkeringen in 2030 voldoen aan de veiligheidseisen.
			2101-Opgave: Het hoogheemraadschap neemt voor de primaire waterkeringen op basis van de resultaten van de beoordeling en de dagelijkse inspecties de noodzakelijke maatregelen om uiterlijk in 2050 te voldoen aan de veiligheidseisen.
			2103-Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert proactief alle partijen over waterveiligheid bij omgevingsvisies en -plannen.
			2104-Opgave: Het hoogheemraadschap is zelf voorbereid op calamiteiten, en adviseert en ondersteunt partijen proactief.
	22-Bodemdaling in het Veenweidengebied	220-Zo weinig mogelijk bodemdaling in Veenweidengebied.	2201-Opgave: We ontwikkelen informatie en kennis over bodemdaling.
			2202-Opgave: We maken eigenaren en gebruikers van bodemdalingsgevoelige bodems en gebouwen bewust van de oorzaken van bodemdaling en de voor- en nadelen van mogelijke handelingsperspectieven.
			2203-Opgave: We streven naar innovatieve oplossingen voor het tegengaan van bodemdaling in integrale gebiedsprocessen.
	23-Klimaatadaptatie	231-Een watervriendelijke groene leef- en werkomgeving die extreem weer goed kan verwerken.	2311-Opgave: We adviseren en stimuleren de gemeenten en terreineigenaren om regenwater te gebruiken waar het valt.
			2312-Doel: De subsidieregeling klimaat en ruimte voor vergroening en wateropvang gebruiken we volledig.
			2313-Doel: Eigen objecten zijn groen en klimaatbestendig ingericht, ook als voorbeeld voor onze omgeving.
		232-Alle nieuw- en verbouw is water en klimaatbestendig.	2321-Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt gebied specifieke watervisies gericht op een water en klimaatbestendige inrichting.
			2322-Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert aan gemeenten en andere initiatiefnemers op het gebied van ruimtelijke ordening over water en klimaatbestending bouwen en toetst ruimtelijke plannen op water- en klimaatbestendigheid.
		233-Regenwater verwerken zonder negatieve gevolgen (afkoppelen).	2331-Opgave: We informeren gemeentes over de risico's voor wateroverlast en de waterkwaliteit door afkoppelen.
			2332-Opgave: We dragen bij aan de aanleg van zuiverende voorzieningen.
	24-Watervoorziening en verzilting	240-Voldoende zoetwater, ondanks toenemende verzilting.	2401-Opgave: Gebruikers van zoetwater zijn zich bewust van de beperkingen in de waterbeschikbaarheid en we maken afspraken over besparings- en vasthoudmaatregelen.
			2402-Doel: We realiseren met Rijnland de aanvoerroute door de Krimpenerwaard en realiseren met Delfland een uitwisselpunt voor zoetwater bij de Bergsluis.
			2403-Opgave: Met gebruikers van zoetwater verkennen we maatregelen om de watervoorziening in evenwicht te houden met de waterbeschikbaarheid en op langere termijn meer zelfvoorzienend te worden.
	25-Grondwater en funderingen	250-Functies en grondwatersysteem in evenwicht.	2501-Opgave: We zijn als adviseur verbonden aan de waterloketten van de inliggende gemeentes.
			2502-Doel: We zorgen dat al onze gegevens over grondwater voor iedereen digitaal bereikbaar zijn.
			2503-Opgave: We adviseren alle gemeentes over grondwaterzaken bij omgevingsvisies en -plannen.
3 Water en waterschap als onderdeel van de samenleving	30-Vergroten van waterbewustzijn	300-Bewoners kennen ons werk en zijn zich bewust van het belang en de eigen rol als het gaat om voldoende en schoon water.	3001-Doel: We ontwikkelen een communicatiestrategie en -aanpak die aansluit op onze taken en uitdagingen benoemd in het Waterbeheerprogramma.
			3002-Opgave: We zetten in op het vergroten van waterbewustzijn bij inwoners door acties, campagnes en educatie. Inwoners en bedrijven worden gestimuleerd bijdragen te leveren aan schoon en voldoende water.
	31-Versterken van participatie	310-Ambities: - Het waterschap staat midden in de maatschappij, beweegt mee met de veranderende omgeving en staat ten dienste van de gemeenschap; - Het waterschap werkt zoveel mogelijk als één overheid en blijft zichtbaar; - Het waterschap gaat voor passende participatie.	3100-Doel: We vergroten het omgevingsbewustzijn binnen de gehele organisatie.
			3102-Opgave: We luisteren goed wat er in de samenleving speelt en sluiten waar nodig aan bij cruciale ontwikkelingen in ons werkgebied.
			3101-Doel: We bieden handvatten om een goed functionerend participatieproces in te richten door nieuw participatiebeleid en -verordening op te stellen.
	32-Duurzaam financieel beheer	320-...geen...	3200-geen doel en/of opgave
	33-Digitale ontwikkeling	330-Nieuwe technieken benutten en geeft de digitale overheid volwaardig mee vorm.	3301-Opgave: We bewaken de kwaliteit van data en informatieproducten, slaan deze veilig op en verwerken deze op de juiste manier. Daarbij voldoen we aan (wettelijke) eisen en richtlijnen.
			3302-Opgave: We stellen belangrijke data en informatieproducten beschikbaar aan derden.
			3303-Opgave: Onze informatie- en archiefbeheersystemen zijn optimaal ingericht, voldoen aan (wettelijke) eisen voor opslag en ontsluiting en aan eisen en wensen voor gebruiksvriendelijkheid.
			3304-Opgave: We betrekken meer data in onze bedrijfsvoering zodat we beter en sneller beslissingen kunnen nemen.
			3305-Opgave: We werken samen met andere hoogheemraadschappen en (overheids)organisaties om te profiteren van elkaars resultaten en om onze vernieuwingskracht te vergroten.
	34-Voorbereid op calamiteiten	340-Het hoogheemraadschap heeft een adequate en geoefende crisisorganisatie, is goed voorbereid om burgers en bedrijven in het gebied te beschermen en is een betrouwbare crisispartner.	3400-geen doel en/of opgave
	35-Slimmer en beter door innovatie	350-Het waterschap innoveert en straalt dat uit. Innovatie is een integraal onderdeel van ons werk gericht op toekomstgericht en efficiënt waterbeheer.	3500-geen doel en/of opgave
	36-Recreatie in, op en om water	360-Watermecreatie passend bij ons beheer én de behoeften van de maatschappij en de taken van onze partners.	3601-Opgave: Het hoogheemraadschap kent de recreatieve partners en belangen in het beheergebied en de mogelijkheden om samenwerking te versterken.
			3602-Opgave: Het hoogheemraadschap stelt beleid op voor recreatie in, op en om het water en de waterkeringen en de wegen, met aandacht voor ecologie en gebruikers.
4 Onze taken	40-Veilige dijken	400-Onze taken: Veilige dijken	4000-Doel: Het hoogheemraadschap beschermt inwoners en bedrijven tegen overstromingen en de gevolgen van overstromingen (schade en slachtoffers) vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandse IJssel en de boezemwateren op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners en de omgeving, waarbij het gebruik van de keringen door anderen nadrukkelijk wordt meegewogen.
	41-Voldoende, schoon water	410-Onze taken: Voldoende, schoon water	4100-Doel: Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het regionale watersysteem. Wij voorkomen en beperken, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem en vervulling van maatschappelijke functies door het watersysteem. Wij doen dit samen met burgers, bedrijven en andere overheden.
	42-Afvalwater zuiveren	420-Onze taken: Afvalwater zuiveren	4200-Doel: Het hoogheemraadschap zuivert en transporteert het afvalwater van huishoudens en bedrijven op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners, zodat het water veilig kan worden geloosd op rivieren en sloten. Daarbij winnen we energie en grondstoffen terug en innoveren en vernieuwen we continu.
	43-Veilige wegen	430-Onze taken: Veilige wegen	4300-Doel: Het hoogheemraadschap draagt bij aan een betrouwbaar wegennetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Dit doen wij op een kostenefficiënte en duurzame manier in samenwerking met onze partners. Er wordt in het bijzonder ingezet op de verkeersveiligheid en goed onderhoud van de rijbaan en bermen, met oog voor de belangen van de omgeving.
			4301-Opgave: Het aantal kilometers weg dat is ingericht volgens de richtlijnen voor verkeersveiligheid verhogen we, zodat we de kans op (slachtoffer) ongevallen verminderen.
			4302-Opgave: We reconstrueren wegen en wegbruggen met oog voor kwaliteit en draagkracht.
			4303-Opgave: We zorgen dat relevante gegevens over onze wegen voor iedereen digitaal bereikbaar zijn.
	44-Regels en toezicht	440-Onze taken: Regels en toezicht	4400-Doel: Voor een goede en betrouwbare uitvoering van het waterbeheer is het hoogheemraadschap bereikbaar, servicegericht en duidelijk,

Programmastructuur begroting

Progr	Ond. n	Onderwerpen omschrijving	Ambitie & omschrijving	Combi doel+omschrijving
P1	21	Overstromingsrisico's	210-Verkleinen van overstromingsrisico.	2102-Doel: In de planperiode worden maatregelen genomen zodat de regionale waterkeringen in 2030 voldoen aan de veiligheidseisen. 2101-Opgave: Het hoogheemraadschap neemt voor de primaire waterkeringen op basis van de resultaten van de beoordeling en de dagelijkse inspecties de noodzakelijke maatregelen om uiterlijk in 2050 te voldoen aan de veiligheidseisen. 2103-Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert proactief alle partijen over waterveiligheid bij omgevingsvisies en -plannen. 2104-Opgave: Het hoogheemraadschap is zelf voorbereid op calamiteiten, en adviseert en ondersteunt partijen proactief.
	40	Veilige dijken	400-Onze taken: Veilige dijken	4000-Doel: Het hoogheemraadschap beschermt inwoners en bedrijven tegen overstromingen en de gevolgen van overstromingen (schade en slachtoffers) vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandse IJssel en de boezemwateren op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners en de omgeving, waarbij het gebruik van de keringen door anderen nadrukkelijk wordt meegewogen.
P2	10	Schoon en gezond water	100-Waterkwaliteit passend bij het gebied en het gebruik.	1001-Opgave: Het verbeteren van de waterkwaliteit vraagt vaak een gebiedsspecifieke aanpak en daarmee gebiedsspecifieke kennis. Voor de KRW-wateren is deze kennis recent verzameld. Voor de rest van het watersysteem zal het hoogheemraadschap aanvullende studies uitvoeren voor het benoemen van passende verbetermaatregelen. 1002-Opgave: Het hoogheemraadschap neemt passend en proportioneel maatregelen om achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen en om de waterkwaliteit te verbeteren. De KRW-maatregelen zijn geconcretiseerd in het KRW-plan 2022-2027. Voor de rest van het watersysteem worden de maatregelen gedurende de planperiode geconcretiseerd. 1003-Opgave: Een gedeeld beeld over de actuele waterkwaliteit is voor iedereen belangrijk. Het hoogheemraadschap geeft daarom jaarlijks inzicht in de actuele toestand in haar beheersgebied en houdt daarbij rekening met nieuwe aandachtspunten. 1004-Opgave: Het hoogheemraadschap draagt actief bij aan de aanpak van de rode Amerikaanse rivierkreeft conform zijn exotenbeleid: aanspreken ministerie LNV op zijn wettelijke verantwoordelijkheid, samen met andere partijen ontwikkelen van de juiste kennis en proactief aan de slag met opties in het eigen beheersgebied.
	11	Waterbeheer in het agrarisch gebied	110-Voldoende en schoon water voor en door de agrarische sector.	1102-Doel: We motiveren agrarische bedrijven tot deelname aan duurzaam agrarisch waterbeheer, waarbij tenminste 90% van de melkveehouderij en akkerbouwbedrijven deelneemt. 1103-Opgave: Het aantal overschrijdingen van normen voor gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater wordt in de planperiode geminimaliseerd, door samenwerking in het programma 'Samen op weg naar een emissieloze kas in 2027'. 1101-Opgave: De agrarische productie hangt mede af van het waterpeil en de waterkwaliteit. Het hoogheemraadschap draagt via het watersysteembeheer daarom bij aan geschikte productieomstandigheden voor de agrarische sector.
	20	Wateroverlast	200-Schade door oppervlaktewater voorkomen.	2001-Doel: Het hoogheemraadschap investeert in het watersysteem zodat het voldoet aan de provinciale omgevingsverordening. 2002-Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt het adviesinstrument 'Weging van het waterbelang' en profileert zich als waterautoriteit. 2003-Opgave: Het hoogheemraadschap communiceert duidelijk en reageert vroegtijdig en daadkrachtig bij verwachte calamiteiten.
	22	Bodemdaling in het Veenweidengebied	220-Zo weinig mogelijk bodemdaling in Veenweidengebied.	2201-Opgave: We ontwikkelen informatie en kennis over bodemdaling. 2202-Opgave: We maken eigenaren en gebruikers van bodemdalingsgevoelige bodems en gebouwen bewust van de oorzaken van bodemdaling en de voor- en nadelen van mogelijke handelingsperspectieven. 2203-Opgave: We streven naar innovatieve oplossingen voor het tegengaan van bodemdaling in integrale gebiedsprocessen.
	24	Watervoorziening en verzilting	240-Voldoende zoetwater, ondanks toenemende verzilting.	2401-Opgave: Gebruikers van zoetwater zijn zich bewust van de beperkingen in de waterbeschikbaarheid en we maken afspraken over besparings- en vasthoudmaatregelen. 2402-Doel: We realiseren met Rijnland de aanvoerroute door de Krimpenerwaard en realiseren met Delfland een uitwisselpunt voor zoetwater bij de Bergsluis. 2403-Opgave: Met gebruikers van zoetwater verkennen we maatregelen om de watervoorziening in evenwicht te houden met de waterbeschikbaarheid en op langere termijn meer zelfvoorzienend te worden.
	25	Grondwater en funderingen	250-Functies en grondwatersysteem in evenwicht.	2501-Opgave: We zijn als adviseur verbonden aan de waterloketten van de inliggende gemeentes. 2502-Doel: We zorgen dat al onze gegevens over grondwater voor iedereen digitaal bereikbaar zijn. 2503-Opgave: We adviseren alle gemeentes over grondwaterzaken bij omgevingsvisies en -plannen.
	41	Voldoende, schoon water	410-Onze taken: Voldoende, schoon water	4100-Doel: Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het regionale watersysteem. Wij voorkomen en beperken, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem en vervulling van maatschappelijke functies door het watersysteem. Wij doen dit samen met burgers, bedrijven en andere overheden.
P3	13	Medicijnresten en nieuwe stoffen in afvalwater	130-Zuiveren voor schoon en gezond water.	1301-Doel: Het hoogheemraadschap verwijdert medicijnresten en mogelijk andere nieuwe stoffen bij awzi Kortenoord. 1302-Opgave: Het hoogheemraadschap informeert artsen, apothekers, dierenartsen en gebruikers over de problematiek van medicijnresten en nieuwe stoffen in het milieu, gericht op gedragsverandering en neemt deel aan (landelijke) campagnes. 1303-Opgave: Het hoogheemraadschap onderzoekt de mogelijkheden om ook bij andere waterzuiveringen van HHSK medicijnresten en nieuwe stoffen te verwijderen en de mogelijkheden van nuttig hergebruik van verregaande gezuiverd afvalwater. 1304-Opgave: Het hoogheemraadschap informeert de mensen over het ontstaan en voorkomen van microplastics en zet zich in voor het terugdringen van gebruik van producten waardoor microplastics in het (water)milieu terecht komen.
	42	Afvalwater zuiveren	420-Onze taken: Afvalwater zuiveren	4200-Doel: Het hoogheemraadschap zuivert en transporteert het afvalwater van huishoudens en bedrijven op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners, zodat het water veilig kan worden geloosd op rivieren en sloten. Daarbij winnen we energie en grondstoffen terug en innoveren en vernieuwen we continu.
P4	43	Veilige wegen	430-Onze taken: Veilige wegen	4300-Doel: Het hoogheemraadschap draagt bij aan een betrouwbaar wegennetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Dit doen wij op een kostenefficiënte en duurzame manier in samenwerking met onze partners. Er wordt in het bijzonder ingezet op de verkeersveiligheid en goed onderhoud van de rijbaan en bermen, met oog voor de belangen van de omgeving. 4301-Opgave: Het aantal kilometers weg dat is ingericht volgens de richtlijnen voor verkeersveiligheid verhogen we, zodat we de kans op (slachtoffer) ongevallen verminderen. 4302-Opgave: We reconstrueren wegen en wegbruggen met oog voor kwaliteit en draagkracht. 4303-Opgave: We zorgen dat relevante gegevens over onze wegen voor iedereen digitaal bereikbaar zijn.
P5	30	Vergroten van waterbewustzijn	300-Bewoners kennen ons werk en zijn zich bewust van het belang en de eigen rol als het gaat om voldoende en schoon water.	3001-Doel: We ontwikkelen een communicatiestrategie en -aanpak die aansluit op onze taken en uitdagingen benoemd in het Waterbeheerprogramma. 3002-Opgave: We zetten in op het vergroten van waterbewustzijn bij inwoners door acties, campagnes en educatie. Inwoners en bedrijven worden gestimuleerd bijdragen te leveren aan schoon en voldoende water.
	31	Versterken van participatie	310-Ambities: - Het waterschap staat midden in de maatschappij, beweegt mee met de veranderende omgeving en staat ten dienste van de gemeenschap; - Het waterschap werkt zoveel mogelijk als één overheid en blijft zichtbaar; - Het waterschap gaat voor passende participatie.	3100-Doel: We vergroten het omgevingsbewustzijn binnen de gehele organisatie. 3102-Opgave: We luisteren goed wat er in de samenleving speelt en sluiten waar nodig aan bij cruciale ontwikkelingen in ons werkgebied. 3101-Doel: We bieden handvatten om een goed functionerend participatieproces in te richten door nieuw participatiebeleid en -verordening op te stellen.
	33	Digitale ontwikkeling	330-Nieuwe technieken benutten en geeft de digitale overheid volwaardig mee vorm.	3301-Opgave: We bewaken de kwaliteit van data en informatieproducten, slaan deze veilig op en verwerken deze op de juiste manier. Daarbij voldoen we aan (wettelijke) eisen en richtlijnen. 3302-Opgave: We stellen belangrijke data en informatieproducten beschikbaar aan derden. 3303-Opgave: Onze informatie- en archiefbeheersystemen zijn optimaal ingericht, voldoen aan (wettelijke) eisen voor opslag en ontsluiting en aan eisen en wensen voor gebruiksvriendelijkheid. 3304-Opgave: We betrekken meer data in onze bedrijfsvoering zodat we beter en sneller beslissingen kunnen nemen. 3305-Opgave: We werken samen met andere hoogheemraadschappen en (overheids)organisaties om te profiteren van elkaars resultaten en om onze vernieuwingskracht te vergroten.
	36	Recreatie in, op en om water	360-Waterrecreatie passend bij ons beheer én de behoeften van de maatschappij en de taken van onze partners.	3601-Opgave: Het hoogheemraadschap kent de recreatieve partners en belangen in het beheergebied en de mogelijkheden om samenwerking te versterken. 3602-Opgave: Het hoogheemraadschap stelt beleid op voor recreatie in, op en om het water en de waterkeringen en de wegen, met aandacht voor ecologie en gebruikers.
	44	Regels en toezicht	440-Onze taken: Regels en toezicht	4400-Doel: Voor een goede en betrouwbare uitvoering van het waterbeheer is het hoogheemraadschap bereikbaar, servicegericht en duidelijk,
P6	12	Biodiversiteit	120-Behouden en verbeteren van de biodiversiteit voor een ecologisch gezond en veerkrachtig netwerk van dijken, watergangen en terreinen.	1201-Opgave: Het hoogheemraadschap stelt in afstemming met de belanghebbenden integraal biodiversiteitsbeleid en een uitvoeringsplan op voor het bevorderen van biodiversiteit. 1202-Opgave: Het hoogheemraadschap maakt biodiversiteitsherstel onderdeel van de onderhoudswerkzaamheden door eisen te stellen aan eigen onderhoud en door ecologisch onderhoud door derden te stimuleren. 1203-Opgave: Het hoogheemraadschap werkt het concept 'icoonsoorten' uit in het biodiversiteitsbeleid.
	14	Minder broeikasgas uitstoten	140-Een klimaatneutraal waterschap in 2050.	1401-Doel: Het hoogheemraadschap vermindert de uitstoot van broeikasgassen van de eigen werkzaamheden en installaties met 20%* in 2027, bovenop de al gerealiseerde 50% in 2020. (*Dit percentage wijzigt mogelijk als lachgas en methaan ook meegerekend gaan worden.) 1402-Opgave: Het hoogheemraadschap werkt aan het verminderen van broeikasgasuitstoot in de eigen sector en in de keten van aannemers en leveranciers.
	15	Minder energie verbruiken, meer opwekken	150-Een energieneutraal waterschap in 2030.	1502-Doel: We onderzoeken en vergroten de productie van hernieuwbare energie binnen de planperiode met minimaal 5.000 MWh. 1503-Doel: We gebruiken in 2025 alleen energie van hernieuwbare oorsprong. 1501-Doel: We besparen - bij gelijkblijvende hoogheemraadschapstaken - binnen de planperiode minimaal 3.250 MWh.
	16	Circulaire economie	160-Volledig circulair in 2050.	1602-Opgave: Gedurende de planperiode werken we ernaar toe dat we vanaf 2028 vastleggen welke producten en materialen waar zijn gebruikt en houden we rekening met toekomstig hergebruik. 1603-Opgave: We halen grondstoffen uit afvalwater en restproducten en onderzoeken hoe we steeds meer grondstoffen kunnen terugwinnen. 1601-Doel: Het hoogheemraadschap vermindert het gebruik van grondstoffen met een negatieve milieu-impact of die schaars zijn. In 2027 werken we 40% circulair, als tussenstap naar 50% circulair in 2030.
	23	Klimaatadaptatie	231-Een watervriendelijke groene leef- en werkomgeving die extreem weer goed kan verwerken.	2311-Opgave: We adviseren en stimuleren de gemeenten en terreineigenaren om regenwater te gebruiken waar het valt. 2312-Doel: De subsidieregeling klimaat en ruimte voor vergroening en wateropvang gebruiken we volledig. 2313-Doel: Eigen objecten zijn groen en klimaatbestendig ingericht, ook als voorbeeld voor onze omgeving.
			232-Alle nieuw- en verbouw is water en klimaatbestendig.	2321-Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt gebied specifieke watervisies gericht op een water en klimaatbestendige inrichting. 2322-Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert aan gemeenten en andere initiatiefnemers op het gebied van ruimtelijke ordening over water en klimaatbestending bouwen en toetst ruimtelijke plannen op water- en klimaatbestendigheid.
			233-Regenwater verwerken zonder negatieve gevolgen (afkoppelen).	2331-Opgave: We informeren gemeentes over de risico's voor wateroverlast en de waterkwaliteit door afkoppelen. 2332-Opgave: We dragen bij aan de aanleg van zuiverende voorzieningen.
	32	Duurzaam financieel beheer	320-...geen...	3200-geen doel en/of opgave
	34	Voorbereid op calamiteiten	340-Het hoogheemraadschap heeft een adequate en geoefende crisisorganisatie, is goed voorbereid	3400-geen doel en/of opgave
	35	Slimmer en beter door innovatie	350-Het waterschap innoveert en straalt dat uit. Innovatie is een integraal onderdeel van ons werk gericht op toekomstgericht en efficiënt waterbeheer.	3500-geen doel en/of opgave

Bijlage 6 Maatregelen 2022

Er zijn in totaal 129 maatregelen geformuleerd. De volgorde van de nummering is op basis van doel/opgave en in welke programma het toebedeeld is.

P1
2101 Opgave: Het hoogheemraadschap neemt voor de primaire waterkeringen op basis van de resultaten van de beoordeling en de dagelijkse inspecties de noodzakelijke maatregelen om uiterlijk in 2050 te voldoen aan de veiligheidseisen.
M-001 Een vastgestelde trajectaanpak voor normtraject 14-1 (Capelle Zuidplas).
2102 Doel: In de planperiode worden maatregelen genomen zodat de regionale waterkeringen in 2030 voldoen aan de veiligheidseisen.
M-002 Op basis van trends de onderhoudsopgave tot 2030 bepalen.
2103 Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert proactief alle partijen over waterveiligheid bij omgevingsvisies en -plannen.
M-003 Samen met omliggende waterschappen ontwikkelen van een Randstadmodel (om betrouwbaarheid en bruikbaarheid van overstromingsscenario's te vergroten).
2104 Opgave: Het hoogheemraadschap is zelf voorbereid op calamiteiten, en adviseert en ondersteunt partijen proactief.
M-004 Bestaande overstromingsscenario's eenvoudiger ontsluiten via LCMS.
4000 Doel: Het hoogheemraadschap beschermt inwoners en bedrijven tegen overstromingen en de gevolgen van overstromingen (schade en slachtoffers) vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandse IJssel en de boezemwateren op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners en de omgeving, waarbij het gebruik van de keringen door anderen nadrukkelijk wordt meegewogen.
M-005 Opstellen jaarlijks veiligheidsrapportage in het kader van de zorgplicht.
M-006 Planuitwerking voor de dijkversterking Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard.
M-007 Afronden vervanging 4 coupures Lekdijk.
M-008 Voorbereiding van kadeverbeteringen Stoofkade en Bermweg.
M-009 Opleveren beoordelingsrapportage Lekdijken (normtraject 15-2).
M-010 Het verwerken van beoordelingsresultaten voor één normtraject in het beheerregister van de waterkeringen.
M-011 Oplevering deelrapportage hoogtetoets wettelijke toetsing regionale waterkeringen.
M-012 Implementatie landelijke afspraken muskusrattenbeheer.
M-013 We participeren actief in het samenwerkingsverband crisisbeheersing randstad.

P2
1001 Opgave: Het verbeteren van de waterkwaliteit vraagt vaak een gebiedsspecifieke aanpak en daarmee gebiedsspecifieke kennis. Voor de KRW-wateren is deze kennis recent verzameld. Voor de rest van het watersysteem zal het hoogheemraadschap aanvullende studies uitvoeren voor het benoemen van passende verbetermaatregelen.
M-014 In 2022 voert HHSK ten minste één gebiedsgerichte studie uit in een watersysteem met een belangrijk waterkwaliteitsknelpunt.
1002 Opgave: Het hoogheemraadschap neemt passend en proportioneel maatregelen om achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen en om de waterkwaliteit te verbeteren. De KRW-maatregelen zijn geconcretiseerd in het KRW-plan 2022-2027. Voor de rest van het watersysteem worden de maatregelen gedurende de planperiode geconcretiseerd.
M-015 In 2022 wordt de jaarlijkse monitoring rivierkreeften uitgevoerd.
M-016 In 2022 continueren wij de pilot actieve kreeftenbestrijding.
M-017 In 2022 zal, nadat de doelen overig water door de provincie zijn vastgesteld, intern een realisatiestrategie worden ontworpen ter implementatie hiervan.
M-018 In 2022 zullen we de subsidie bijdrage regeling natuurvriendelijke oevers openstellen.
M-019 In 2022 onderzoeken we hoe wij onze werkzaamheden in het kader van DAW verder kunnen concretiseren.
1003 Opgave: Een gedeeld beeld over de actuele waterkwaliteit is voor iedereen belangrijk. Het hoogheemraadschap geeft daarom jaarlijks inzicht in de actuele toestand in haar beheersgebied en houdt daarbij rekening met nieuwe aandachtspunten.
M-020 We monitoren de waterkwaliteit chemisch en biologisch.
M-021 We voeren de monitoring uit voor het zwemwater in opdracht van de provincie.
M-022 We rapporteren jaarlijks aan de VV over de ontwikkeling van de waterkwaliteit en publiceren die op de website.
1101 Opgave: De agrarische productie hangt mede af van het waterpeil en de waterkwaliteit. Het hoogheemraadschap draagt via het watersysteembeheer daarom bij aan geschikte productieomstandigheden voor de agrarische sector.

M-074 In 2022 brengt HHSK in beeld óf en zo ja hoe in de peilgebieden Lekkerkerk en Bergambacht er optimalisatie mogelijk is van het peilbeheer gegeven de gemengde gebruiksfuncties binnen deze peilgebieden.

1102 Doel: We motiveren agrarische bedrijven tot deelname aan duurzaam agrarisch waterbeheer, waarbij tenminste 90% van de melkveehouderij en akkerbouwbedrijven deelneemt.

M-075 De aanpak van het Deltaplan agrarisch waterbeheer Krimpenerwaard wordt uitgebreid naar melkveehouders en akkerbouwers in het Schieland-gebied.

1103 Opgave: Het aantal overschrijdingen van normen voor gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater wordt in de planperiode geminimaliseerd, door samenwerking in het programma 'Samen op weg naar een emissieloze kas in 2027'.

M-076 Uitvoeren van (nieuwe) maatregelen, waarbij 3 sporen worden gevolgd: kennis (van o.a. emissieroutes) vergroten, communicatie voor bewustwording, handhaving versterken.

2001 Doel: Het hoogheemraadschap investeert in het watersysteem zodat het voldoet aan de provinciale omgevingsverordening.

M-023 In 2022 starten we met de watersysteemanalyses in de polder Overschie en Zestienhoven, Prins Alexander en Capelle.

M-024 In 2022 voeren we de watersysteemanalyse Esse, Gans en Blaardorp uit.

M-025 In 2022 starten we met de voorbereidingen van de nieuwe gemalen Lage Bemaling, Kralinger Esch en Achterdijk (verbeteren waterafvoer polder Zestienhoven).

M-026 In 2022 starten we met de uitvoering van de nieuwe gemalen Achterbroek en Hitland.

M-027 In het kader van het uitvoeringsprogramma Zuidplaspolder (herijking) voeren we onder andere de volgende maatregelen uit:
1. Afronden van de inlaat West-Ringdijk -> peilgebied GPG 891; (mt 19)
2. Afronden van de automatische stuw in peilgebied GPG-836; (mt 6)
3. Afronden van de koppeling van peilgebied GPG-92 aan de Tweede Tocht (mt 7);
4. Afronden van het vervangen van de pomp voor het op peil houden van water in GPG-914. (mt 4).

2002 Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt het adviesinstrument 'Weging van het waterbelang' en profileert zich als waterautoriteit.

M-028 Implementatie van het adviesinstrument weging van het waterbelang zal in samenhang met de inwerkingtreding Omgevingswet (verwachting halverwege 2022) worden uitgevoerd.

2003 Opgave: Het hoogheemraadschap communiceert duidelijk en reageert vroegtijdig en daadkrachtig bij verwachte calamiteiten.

M-029 Na calamiteiten evalueren we en maken we indien nodig een planning voor het aanpassen van het calamiteitenbestrijdingsplan van het betreffende scenario.

M-030 In 2022 werken we aan een nieuwe versie van het calamiteitenbestrijdingsplan.

M-031 We leveren een bijdrage aan de verdere verbetering van het calamiteitenhandboek.

2201 Opgave: We ontwikkelen informatie en kennis over bodemdaling.

M-100 We maken een kennisontwikkelingsplan.

M-101 We werken samen met de ketenpartners aan kennisontwikkeling.

2202 Opgave: We maken eigenaren en gebruikers van bodemdalingsgevoelige bodems en gebouwen bewust van de oorzaken van bodemdaling en de voor- en nadelen van mogelijke handelingsperspectieven.

M-102 Organisatie van programmateam Bodemdaling.

M-103 Participatie in netwerken rond het thema bodemdaling en in de Veenweidenaanpak, e.d.

2203 Opgave: We streven naar innovatieve oplossingen voor het tegengaan van bodemdaling in integrale gebiedsprocessen.

M-104 We stimuleren en leveren bijdragen aan innovatieve ontwikkelingen gericht op het tegengaan van bodemdaling.

2401 Opgave: Gebruikers van zoetwater zijn zich bewust van de beperkingen in de waterbeschikbaarheid en we maken afspraken over besparings- en vasthoudmaatregelen.

M-032 We voeren verkennende gesprekken met gebruikers over mogelijke waterbesparings- en vasthoudmaatregelen.

M-033 We voeren onderzoek uit naar de watervraagontwikkeling in de Krimpenerwaard als gevolg van vernattingsmaatregelen en de aanleg van de NNN-natuur.

2402 Doel: We realiseren met Rijnland de aanvoerroute door de Krimpenerwaard en realiseren met Delfland een uitwisselpunt voor zoetwater bij de Bergsluis.

M-034 We bepalen de scope en vragen Deltafondssubsidie aan voor het project Robuuste Doorvoerroute Krimpenerwaard.

M-035 We participeren via het traject van omgevingsmanagement in het project Beter Benutten Bergsluis.

2403 Opgave: Met gebruikers van zoetwater verkennen we maatregelen om de watervoorziening in evenwicht te houden met de waterbeschikbaarheid en op langere termijn meer zelfvoorzienend te worden.

M-036 We starten met een technisch haalbaarheidsonderzoek naar verruiming van de verbinding tussen Ringvaart en Rotte in samenwerking met relevante omgevingspartners.

2501 Opgave: We zijn als adviseur verbonden aan de waterloketten van de inliggende gemeentes.

M-037 In het beheersgebied werken we met vaste aanspreekpunten voor de gemeentelijke medewerkers van inliggende gemeenten. We onderhouden actief de relatie en bespreken regelmatig gezamenlijk de wateropgaven.

2502 Doel: We zorgen dat al onze gegevens over grondwater voor iedereen digitaal bereikbaar zijn.

M-038 In 2022 verzamelen en ordenen we onze grondwatergegevens en onderzoeken we of aanvullende metingen wenselijk zijn.

2503 Opgave: We adviseren alle gemeentes over grondwaterzaken bij omgevingsvisies en -plannen.

M-039 In 2022 inventariseren we de vragen bij gemeenten voor grondwaterzaken in de omgevingsvisies en plannen.

M-040 In 2022 starten we met een grondwatersysteemanalyse.

4100 Doel: Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het regionale watersysteem. Wij voorkomen en beperken, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem en vervulling van maatschappelijke functies door het watersysteem. Wij doen dit samen met burgers, bedrijven en andere overheden.

M-041 We starten met het evalueren van de nota watersystemen, de beleidsuitwerkingen peilbeheer, grondwater en varen.

M-042 We maken een aanvang met de beleidsuitwerking sturing.

M-043 We stellen de beleidsuitwerking inrichting en onderhoud op en bestuurlijk vast in 2022.

M-044 De nota vis wordt verlengd en omgezet naar de beleidsuitwerking vis in 2022.

M-045 In 2022 gaan we starten met de het vervangen van het gemaal Westeinde.

M-046 In 2022 gaan we de elektromotor van het gemaal Abraham Kroes voor de ringvaartbemaling vervangen.

M-047 We gaan starten met de ombouw van de meetnetpunten naar een toekomstbestendig communicatieprotocol.

M-048 In 2022 gaan we de vacuümpompen bij de gemalen Joh. Veurink, Krimpenerwaard en Schilthuis vervangen.

M-049 In 2022 wordt de nieuwe Legger Oppervlaktewatersystemen vastgesteld.

M-050 In 2022 voeren we baggerprojecten uit in Rotterdam, de gemeente Zuidplas en ronden de werken in de Krimpenerwaard af.

M-051 In het gesloten vaarseizoen 2022-2023 wordt de Hennipsloot gebaggerd.

M-052 In 2022 wordt een nieuwe bestek voor dagelijks onderhoud (maaien en krozen) watergangen in de gemeente Zuidplas voorbereid.

P3

1301 Doel: Het hoogheemraadschap verwijdert medicijnresten en mogelijk andere nieuwe stoffen bij awzi Kortenoord.

M-053 In 2022 starten we met de benodigde voorbereidingen om in 2025 awzi Kortenoord te voorzien van een zuiveringsstap gericht op de verwijdering van medicijnresten.

1302 Opgave: Het hoogheemraadschap informeert artsen, apothekers, dierenartsen en gebruikers over de problematiek van medicijnresten en nieuwe stoffen in het milieu, gericht op gedragsverandering en neemt deel aan (landelijke) campagnes.

M-054 We sluiten aan bij landelijke initiatieven gericht op het terugdringen van antibiotica- en medicijnresten in afvalwater.

1303 Opgave: Het hoogheemraadschap onderzoekt de mogelijkheden om ook bij andere waterzuiveringen van HHSK medicijnresten en nieuwe stoffen te verwijderen en de mogelijkheden van nuttig hergebruik van verregaande gezuiverd afvalwater.

M-055 In 2022 nemen we deel aan landelijk onderzoek naar
- de efficiëntie van een combinatie van twee bestaande technieken verwijdering met actief kool en verwijdering met ozon- voor het verwijderen van medicijnresten;
- het opwerken van het effluent naar een hoogwaardige toepassing.

1304 Opgave: Het hoogheemraadschap informeert de mensen over het ontstaan en voorkomen van microplastics en zet zich in voor het terugdringen van gebruik van producten waardoor microplastics in het (water)milieu terecht komen.

M-056 We sluiten aan bij landelijke initiatieven gericht op het terugdringen van microplastics in het (water)milieu.

4200 Doel: Het hoogheemraadschap zuivert en transporteert het afvalwater van huishoudens en bedrijven op een duurzame, kostenefficiënte manier in nauwe samenwerking met waterpartners, zodat het water veilig kan worden geloosd op rivieren en sloten. Daarbij winnen we energie en grondstoffen terug en innoveren en vernieuwen we continu.

M-057 In 2022 stellen we een strategische visie op voor de afvalwaterketen.

M-058 In 2022 voeren we een risicoanalyse uit op onze persleidingen gericht op mogelijke vervanging en onderhoud.

M-059 In samenwerking met de UvW en het RIVM continueren we de monitoring van het afvalwater op Covid-19 en onderzoeken we de mogelijke monitoring van andere parameters.

M-060 In 2022 ronden we de verkenning van de ALM-studie van de afvalwaterzuivering Kralingseveer af en wordt de vervolgstudie opgestart.

M-061 In 2022 starten we met een onderzoek naar de toekomst van de awzi Bergambacht (KRW-norm) in combinatie met de overige (kleinere) awzi's in de Krimpenerwaard.

M-062 In 2022 werken we aan het opstellen van afvalwaterakkoorden met de gemeente Capelle aan den IJssel en Rotterdam voor de zuiveringskringen Kralingseveer en Groenedijk.

M-063 In 2022 worden relevante (ruimtelijke) ontwikkelingen, raakvlakken en kansen per zuiveringskring in kaart gebracht.

M-064 Onder het Rotterdams Bestuursakkoord Water werken we samen met ketenpartners aan plannen om in 2050 een circulaire waterketen te realiseren.

M-065 We onderzoeken de mogelijkheden van het toepassen van nieuwe technieken zoals artificial intelligence (kunstmatige intelligentie) aan de verdere optimalisering van onze zuiveringsprocessen. In dat kader voeren we in 2022 samen met het hoogheemraadschap van Rijnland het project Advanced Control & Monitoring afvalwaterketen uit.

M-066 In 2022 wordt een audit uitgevoerd op het managementsysteem op het vlak van Kwaliteit, Milieu, Gezond & Veilig Werken en Energie. In 2022 wordt daarnaast extra aandacht gegeven aan het borgen van de ATEX bedrijfsvoering en deskundigheid om zodoende de gasveiligheid te verbeteren.

M-067 In 2022 ronden we de verkenning van de ALM-studie van de afvalwaterzuivering Kralingseveer af en wordt de vervolgstudie opgestart.

P4

4300 Doel: Het hoogheemraadschap draagt bij aan een betrouwbaar wegennetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Dit doen wij op een kostenefficiënte en duurzame manier in samenwerking met onze partners. Er wordt in het bijzonder ingezet op de verkeersveiligheid en goed onderhoud van de rijbaan en bermen, met oog voor de belangen van de omgeving.

M-068 Uitvoeren van maatregelen van de verkeersveiligheidsplanning.

M-069 Herziening van het Wegencategoriseringsplan uit 2011.

M-070 Actualiseren meerjarenonderhoudsprogramma wegen en wegbruggen en afstemmen met derden.

M-071 Voorbereiden wegreconstructies en wegbruggen conform programma, afstemmen met dijkversterking KIJK en programma Veenweiden.

M-072 Reconstructies ca. 3 km wegen en 8 wegbruggen volgens uitvoeringsprogramma.

M-073 Continueren gezamenlijke gladheidsbestrijding in de Krimpenerwaard.

P5

3001 Doel: We ontwikkelen een communicatiestrategie en -aanpak die aansluit op onze taken en uitdagingen benoemd in het Waterbeheerprogramma.

M-118 In 2022 lanceren wij een nieuwe corporate communicatieaanpak die als basis dient voor onze communicatie uitingen en die aansluit op de communicatiestrategie.

3002 Opgave: We zetten in op het vergroten van waterbewustzijn bij inwoners door acties, campagnes en educatie. Inwoners en bedrijven worden gestimuleerd bijdragen te leveren aan schoon en voldoende water.

M-119 We sluiten aan bij landelijke campagnes (Waterbazen en Verkiezingen 2023).

M-120 We voeren onderzoeken uit die bijdragen aan het beter bereiken, informeren en activeren van onze inwoners en bedrijven.

M-121 We ontwikkelen een strategie voor het aanbod van educatie over het thema klimaatadaptatie voor de doelgroep MBO.

M-122 We verzorgen gastlessen en geven excursies.

3100 Doel: We vergroten het omgevingsbewustzijn binnen de gehele organisatie.

M-077 We trainen onze medewerkers in omgevingsgericht werken.

3101 Doel: We bieden handvatten om een goed functionerend participatieproces in te richten door nieuw participatiebeleid en -verordening op te stellen.

M-078 We stellen een participatieverordening op.

M-079 We vernieuwen het participatiebeleid.

M-080 We ontwikkelen een participatietoolbox.

3102 Opgave: We luisteren goed wat er in de samenleving speelt en sluiten waar nodig aan bij cruciale ontwikkelingen in ons werkgebied.

M-081 We sluiten aan bij initiatieven van derden waar deze bijdragen aan het realiseren van onze doelen en opgaven.

3301 Opgave: We bewaken de kwaliteit van data en informatieproducten, slaan deze veilig op en verwerken deze op de juiste manier. Daarbij voldoen we aan (wettelijke) eisen en richtlijnen.

M-123 Voor 2022 is er vooralsnog geen maatregelen geformuleerd.

3302 Opgave: We stellen belangrijke data en informatieproducten beschikbaar aan derden.

M-124 We implementeren de Dienstenwet en voldoen eind 2022 aan de eisen van deze wet.

3303 Opgave: Onze informatie- en archiefbeheersystemen zijn optimaal ingericht, voldoen aan (wettelijke) eisen voor opslag en ontsluiting en aan eisen en wensen voor gebruiksvriendelijkheid.
M-125 We besteden in 2022 software voor geografisch informatiebeheer aan.
M-126 We voeren een pilot uit om de applicatie Sharepoint / Teams in te richten als document management-systeem, gericht op de verbetering van de gebruikersgemak van het opslaan, ontsluiten en delen van documenten.
3304 Opgave: We betrekken meer data in onze bedrijfsvoering zodat we beter en sneller beslissingen kunnen nemen.
M-127 We inventariseren kansen van data science binnen heel HHSK door de organisatie te bevragen op de inhoud van processen en welke data daarin verwerkt wordt.
M-128 We zetten de applicatie PowerBI in om datastromen te automatiseren en analyses sneller en beter uit te voeren.
3305 Opgave: We werken samen met andere hoogheemraadschappen en (overheids)organisaties om te profiteren van elkaars resultaten en om onze vernieuwingskracht te vergroten.
M-129 We nemen samen met andere waterschappen deel aan het programma DEEP (Data science & Engineering Expert Programma) zodat we kunnen leren van elkaars innovatieve oplossingen.
3601 Opgave: Het hoogheemraadschap kent de recreatieve partners en belangen in het beheergebied en de mogelijkheden om samenwerking te versterken.
M-082 Start uitvoering grootonderhoud Zevenhuizer Verlaat incl. vispasseerbaar maken.
M-083 Start voorbereiding grootonderhoud Snelle Sluis.
3602 Opgave: Het hoogheemraadschap stelt beleid op voor recreatie in, op en om het water en de waterkeringen en de wegen, met aandacht voor ecologie en gebruikers.
M-084 We monitoren de zwemwaterkwaliteit gedurende het zwemseizoen (1 mei tot 1 oktober) en we delen de gegevens met de provincie Zuid-Holland via het zwemwaterportaal. (www.zwemwater.nl).

P6
1201 Opgave: Het hoogheemraadschap stelt in afstemming met de belanghebbenden integraal biodiversiteitsbeleid en een uitvoeringsplan op voor het bevorderen van biodiversiteit.
M-085 In 2022 opstellen we integraal biodiversiteitsbeleid op.
1202 Opgave: Het hoogheemraadschap maakt biodiversiteitsherstel onderdeel van de onderhoudswerkzaamheden door eisen te stellen aan eigen onderhoud en door ecologisch onderhoud door derden te stimuleren.
M-086 In 2022 werken we de kansrijke maatregelen voor ecologisch beheer nader uit en worden deze geconcretiseerd.
M-087 In 2022 vertalen we de geformuleerde kansen voor de waterkeringen en wegen naar concrete haalbare maatregelen.
1203 Opgave: Het hoogheemraadschap werkt het concept 'icoonsoorten' uit in het biodiversiteitsbeleid.
M-088 In 2022 werken we een voorstel uit voor de door het hoogheemraadschap te hanteren icoonsoorten.
1401 Doel: Het hoogheemraadschap vermindert de uitstoot van broeikasgassen van de eigen werkzaamheden en installaties met 20%* in 2027, bovenop de al gerealiseerde 50% in 2020. (*Dit percentage wijzigt mogelijk als lachgas en methaan ook meegerekend gaan worden.)
M-089 Uitvoeren maatregelen voor verminderen broeikasgasuitstoot eigen organisatie.
M-090 Onderzoek naar de mogelijkheid om uitstoot lachgas terug te dringen met behulp van monitoring en slimmere sturing op de afvalwaterzuiveringsinstallaties.
M-091 De uitstoot van methaan uit onze gistingsinstallatie wordt gelokaliseerd en er wordt gestart met onderzoek naar het terugdringen of nuttig inzetten ervan.
1501 Doel: We besparen - bij gelijkblijvende hoogheemraadschapstaken - binnen de planperiode minimaal 3.250 MWh.
M-092 Herstart project luchtbehandeling ZKV.
M-093 Uitvoeren maatregelen uit energieplan 2022-2023.
1502 Doel: We onderzoeken en vergroten de productie van hernieuwbare energie binnen de planperiode met minimaal 5.000 MWh.
M-094 Plaatsen grondgebonden opstelling zonnepanelen op ZGD/ZGZ/ZKV.
M-095 Inbreng leveren RES Midden-Holland en RES Rotterdam Den Haag.
M-096 Onderzoek plaatsen kleine windturbines bij waterschapsobjecten.
M-097 Onderzoek haalbaarheid realiseren kleinschalige productielocaties voor zonne-energie bij waterschapsobjecten.
1503 Doel: We gebruiken in 2025 alleen energie van hernieuwbare oorsprong.
M-098 Onderzoek naar soort en hoeveelheid fossiele brandstof en alternatieven hiervoor.
1602 Opgave: Gedurende de planperiode werken we ernaar toe dat we vanaf 2028 vastleggen welke producten en materialen waar zijn gebruikt en houden we rekening met toekomstig hergebruik.
M-099 Opstellen monitor grondstoffengebruik (vooralsnog gericht op objecten met grootste impact).

2311 Opgave: We adviseren en stimuleren de gemeenten en terreineigenaren om regenwater te gebruiken waar het valt.
M-105 We bereiden samen met de gemeenten een aanvraag voor de impulsregeling van het Rijk voor en dienen deze aanvraag in 2022 in via de zogenoemde werkregio's DPRA.
M-106 We stimuleren het vasthouden en gebruiken van regenwater in ons beheergebied door het adviseren en het verlenen van financiële bijdragen aan klimaatadaptieve projecten.
2312 Doel: De subsidieregeling klimaat en ruimte voor vergroening en wateropvang gebruiken we volledig.
M-107 We geven uitvoering aan de subsidieregeling Klimaat en ruimte.
M-108 In 2022 voeren we minimaal één campagne-activiteit uit om de subsidieregeling klimaat en ruimte onder de aandacht te brengen.
2313 Doel: Eigen objecten zijn groen en klimaatbestendig ingericht, ook als voorbeeld voor onze omgeving.
M-109 In 2022 bereiden we de vergroening en klimaatadaptieve inrichting van de buitenkant en buitenruimte van ons kantoorgebouw voor voor uitvoering.
2321 Doel: Het hoogheemraadschap ontwikkelt gebied specifieke watervisies gericht op een water en klimaatbestendige inrichting.
M-110 We starten in 2022 met het ontwikkelen van een watervisie voor het eerste deelgebied binnen ons beheergebied.
2322 Opgave: Het hoogheemraadschap adviseert aan gemeenten en andere initiatiefnemers op het gebied van ruimtelijke ordening over water en klimaatbestending bouwen en toetst ruimtelijke plannen op water- en klimaatbestendigheid.
M-111 We werken samen met provincie Zuid-Holland en de gemeente Zuidplas aan het Restveengebied Zuidplaspolder.
M-112 We adviseren bij vraagstukken voor herinrichting in de Zuidplaspolder (onder andere het zogenoemde Vijfde Dorp).
M-113 We leveren inbreng in de aanleg van de rijksweg A16.
M-114 We leveren inbreng in de planvormingsfase van de verbreding van de rijksweg A20 Gouda-Nieuwerkerk aan den IJssel.
M-115 We leveren inbreng bij de "Oeververbinding De Esch" in Rotterdam.
2331 Opgave: We informeren gemeentes over de risico's voor wateroverlast en de waterkwaliteit door afkoppelen.
M-116 We geven in 2022 opvolging aan het Bestuursakkoord Water Rotterdam en het bijbehorende uitvoeringsprogramma door samen met onze partners waterprojecten in Rotterdam tot uitvoering te brengen.
M-117 In 2022 werken we verder aan het beleidsinstrument afkoppelen.

-Versie-

Programmabegroting 2022:

VERBONDEN PARTIJEN

Uitvoeringsinformatie verbonden partijen

Aanvulling op hoofdstuk 8.9 Verbonden partijen, van de programmabegroting 2020. Het algemeen bestuur heeft in de kaderstellende Nota verbonden partijen Schieland en de Krimpenerwaard (vastgesteld 27 maart 2013) bepaald welke informatie over verbonden partijen het minimaal nodig heeft en daartoe een format vastgesteld. Die uitgebreide informatie, met beleidsinformatie, laatst bekende financiële gegevens en de risico's (beleidsmatig/operationeel, juridisch en financieel) van elke verbonden partij, vindt u in deze bijlage.

1. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Ingangsdatum	1954
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Financiën
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bedrijfsvoering
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De NWB Bank is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de Nederlandse publieke sector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB Bank financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A rating van Moody's en AA+ rating van Standard and Poor's.
Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders het hoogheemraadschap het beleid van de NWB Bank.
Deelnemende partijen	35 overheden (Provincies, waterschappen en de Staat der Nederlanden).
Relatie met programma	Programma 5 van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	Standard & Poor's en Moody's hebben de rating vastgesteld AAA voor de NWB. Dit is gelijk aan de rating van de Nederlandse Overheid.

Financiële gegevens	
Financieel belang	Het hoogheemraadschap heeft een belang van 2,8% in het aandelenkapitaal van de NWB. Het hoogheemraadschap is hiermee verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld- en kapitaalmarkten. De NWB heeft 2 soorten aandelen te weten aandeel A, dat recht geeft op 1 stem en aandeel B dat recht geeft op 4 stemmen. Het hoogheemraadschap heeft 610 aandelen A van € 115,- per stuk en 430 aandelen B van € 460,- per stuk.

Financiële kerngegevens		Zie hieronder.				
Vermogen in bedragen						
Begroting		Rekening				
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen		Eigen vermogen		Vreemd vermogen
2018				€ 1.706.000.000		€ 81.663.000.000
2019				€ 1.741.000.000		€ 94.083.000.000
Resultaten Begroting				**Resultaten Jaarrekening**		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2018			n.b.	€ 186.000.000	€ 86.300.000	€ 99.700.000
2019			n.b.	€ 174.000.000	€ 79.500.000	€ 94.500.000
2020			n.b.			
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's						
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.		N.v.t.				
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.		Het hoogheemraadschap loopt slechts risico over het ingebrachte kapitaal. De waarde van de aandelen kan afnemen. De kans daarop achten we gering evenals de impact en wordt daarom niet meegenomen bij de overwegingen rond het weerstandsvermogen.				
Overige risico's.		In verband met de kapitaaleisen onder Basel III heeft de bank begin 2011 besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse nettowinst. In 2019 is de leverage ratio 15,4% en voldoet de bank aan de minimum eis van 3%. NWB Bank heeft besloten om haar eerder voorgenomen dividenduitkering van over boekjaar 2019 nog niet uit te betalen. Deze beslissing is genomen nadat de Europese Centrale Bank (ECB) alle onder haar toezicht staande instellingen hiertoe dringend heeft verzocht. De NWB heeft besloten om de aanbeveling te volgen. Indien een uitkering te zijner tijd door onvoorziene ontwikkelingen ongeoorloofd of onverantwoord voor de bank mocht zijn, dan zal de bank met een aangepast voorstel komen.				

2. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	1 januari 2013
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën en ICT
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Financiën en ICT (lid DB/AB) en portefeuillehouder Watersystemen (plv. lid AB)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bestuur, Informatie en Juridisch advies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.
Bestuurlijk belang	Een zetel met stemrecht in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor alle 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT).
Relatie met programma	Onderdeel van ondersteunende producten (overhead) in de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	De ombouw van Het Waterschapshuis conform het koersplan is in volle gang. Samen met de waterschappen is de weg ingeslagen om te komen tot een flexibele expertorganisatie waar kennis van ICT, waterschappen en projectleiding zijn geborgd. Een organisatie bestaande uit een kleine vaste kern, die zorg draagt voor de instandhouding, en een flexibele schil voor de invulling van de programma's en projecten.
Financiële gegevens	
Financieel belang	De totale kosten zijn op basis van verschillende kostenverdeelsleutels verdeeld over de waterschappen, te weten (1) een evenredige n.a.v. het aantal deelnemers, (2) een verdeling naar oppervlakte, (3) een verdeling op basis van het aantal vervuilingseenheden, (4) een verdeling op basis van het aantal licenties en (5) de 45/55 unie-verdeelsleutel: aan 45% van de organisatiekosten wordt door elk waterschap gelijk bijgedragen. De overige 55% van de kosten worden naar rato van de omvang van de belastingopbrengst van elk waterschap verdeeld. Het kostenaandeel van het hoogheemraadschap bedraagt 3,15% van de totale kosten (op basis van jaarrekening 2020).
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.

Vermogen in bedragen

Begroting			Rekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2018			€ 0	€ 10.868.575
2019			€ 0	€ 11.839.243
2020			€ 0	€ 12.069.222

Resultaten begroting primaire begroot voor begrotingswijzigingen				**Resultaten Jaarrekening** voor bestemmingsreserves		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2018	€ 21.338.379	€ 21.338.379	€ 0	€ 20.590.566	€ 20.590.566	€ 0,-
2019	€ 26.950.056	€ 26.950.056	€ 0	€ 19.823.318	€ 19.823.318	€ 0
2020	€ 22.326.326	€ 22.326.326	€ 0	€ 21.054.132	€ 21.054.132	€ 0
2021	€ 20.960.696	€ 20.960.696	€ 0			
2022	€ 24.003.132	€ 24.003.132	€ 0			

Beleidsmatige, juridische en financiële risico's

Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	Het aandeel van HHSK is circa 2,7% van de begroting van Het Waterschapshuis. De financiële gevolgen van het koersplan zijn grotendeels duidelijk, daarin verwachten we geen grote verrassingen. De ingezette programmasturing moet meer financiële voorspelbaarheid geven. Gedurende het begrotingsjaar kan HHSK aan extra projecten deelnemen, waardoor de begroting en de bijdrage van HHSK kan stijgen.
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. Het is mogelijk dat de begroting wordt overschreden, voor 2,4% zal dit doorgerekend worden aan het hoogheemraadschap.
Overige risico's.	Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij. Er is een kans dat ICT-projecten minder succesvol zijn dan bedoeld. De impact op het imago van het individuele waterschap achten we beperkt.

3. Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep

Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	De Regionale Belastinggroep
Vestigingsplaats	Schiedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	2010
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Dijkgraaf (voorzitter), portefeuillehouder Financiën (lid AB) en portefeuillehouder Waterkeringen & Wegen (plv. lid AB)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bestuur, Informatie en Juridisch advies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden.
Bestuurlijk belang	Een zetel in het dagelijks bestuur, tevens voorzitter DB. Twee zetels met (gekwalificeerd) stemrecht in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	Het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.
Relatie met programma	Programma 5 van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	Het algemeen bestuur van de RBG heeft in 2017 de notitie Groei RBG vastgesteld. Er worden met de inliggende gemeenten gesprekken (ambtelijk) gevoerd over samenwerking op het vlak van belastingheffing en -invordering.
Financiële gegevens	
Financieel belang	Gebaseerd op een gemiddelde van diverse kerngegevens zoals aantal ingezetenen, bedrijven en WOZ objecten is de verdeelsleutel met betrekking tot de bijdrage aan de RBG, voor 2019 bepaald op 23,5%. Vanaf het moment van oprichting (2010) heeft de RBG een positief jaarrekeningresultaat. Deze resultaten zijn terug gevloeid naar de deelnemers.
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.

Vermogen in bedragen

Begroting			**Jaarrekening**	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	(K) Vreemd vermogen
2018			€ 2.324.400	€ 6.967.500
2019			€ 2.245.500	€ 5.830.400
2020			€ 2.438.900	€ 6.816.800

Resultaat Begroting	**Resultaat Jaarrekening** voor bestemmingsreserves

Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2018	€ 18.938.200	€ 18.938.200	€ 0	€ 17.967.700	€ 17.672.700	€ 295.000
2019	€ 18.235.900	€ 18.090.700	€-46.400	€ 17.871.000	€ 17.605.000	€ 266.000
2020	€ 18.512.000	€ 18.512.000	€ 0	€ 18.214.500	€ 17.901.600	€ 312.900
2021	€ 18.830.400	€ 18.830.400	€ 0			
2022	€ 20.253.300	€ 20.253.300	€ 0			

Beleidsmatige, juridische en financiële risico's	
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	Vanaf 2019 is het financiële belang in de RBG 23,5%.
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. Zij staan gezamenlijk garant voor de juiste betaling van rente, aflossing, boeten en kosten van de door de RBG af te sluiten langlopende leningen, kasgeldleningen en in rekening courant op te nemen gelden, naar verhouding van het financieel belang in de RBG. Op basis van de resultaten van de afgelopen jaren, achten we de kans gering dat de door het hoogheemraadschap begrote kosten voor de RBG worden overschreden. Ook de impact achten we beperkt, dus is dit risico niet van belang voor de overwegingen rond het weerstandsvermogen.
Overige risico's.	Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij. Aangezien de RBG fungeert als 'voorportaal' van het hoogheemraadschap in de heffing en inning van de waterschapbelastingen, is er een risico op imagoschade voor het hoogheemraadschap. Dit risico wordt beoordeeld als aanvaardbaar.

4. Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	2009
Portefeuillehouder in het dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Afvalwaterketen
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Afvalwaterketen (lid AB), Portefeuillehouder Watersystemen (lid AB) en Portefeuillehouder Financiën (plv. lid AB)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Afvalwaterketen en emissies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De GR heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door N.V. HVC ten behoeve van de in de GR deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. De GR oefent daartoe een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen. Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld. In dat kader maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform en het ambtelijk Kennisplatform van HVC.
Bestuurlijk belang	Een zetel met stemrecht in het dagelijks en algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	Naast het hoogheemraadschap participeren de waterschappen Hollandse Delta en Rivierenland, de hoogheemraadschappen van Delfland en Rijnland in de GR Slibverwerking 2009. In 2021 zijn het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waterschap Amstel, Gooi en Vecht en waterschap Zuiderzeeland toegetreden tot de GR.
Relatie met programma	Programma 3 van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	De GR beoogt onder meer fosfaat terug te winnen uit de as van de slibverbranding door HVC.
Financiële gegevens	
Financieel belang	In september 2011 hebben de participerende waterschappen hun gezamenlijk belang in N.V. HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking 2009. De GR slibverwerking heeft een belang in NV HVC van ca. 12%.

	Gezamenlijk bezitten de waterschappen hiermee 397 aandelen. Het hoogheemraadschap bezit hiervan 40 aandelen en is heeft hiermee een financieel van belang van 10% binnen de GR. De van de N.V. HVC ontvangen garantstellingprovisie, is de GR verschuldigd aan de waterschappen die garant staan voor het totaal van de leningen. De GR staat garant voor de leningen afgesloten ten behoeve van de slibverwerkingsinstallaties, die NV HVC heeft afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank (als gevolg van aandeelhouderschap B).
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.

Vermogen in bedragen

Begroting deelneming			Rekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2018	€ 18.044*	€ 0	€ 18.044	€ 29.578
2019	€ 18.044	€ 0	€ 18.044	€ 37.712
2020	€ 18.044	€ 0	€ 18.044	€ 48.278
2021	€ 18.044	€ 0		

**De aandelen HVC zijn van de waterschappen en hoogheemraadschappen overgegaan naar de GR Slibverwerking. Destijds heeft dit geleid tot het opnemen van een schuld aan de waterschappen voor een zelfde waarde als de waarde van de aandelen. Omdat de terugbetaling niet op korte termijn is voorzien, is vanuit de regelgeving passender dit te presenteren als eigen vermogen. In de jaarrekening 2018 is dit aangepast en zal per balansdatum 1 januari 2018 gepresenteerd worden als eigen vermogen.*

Exploitatiebegroting				Exploitatieresultaat		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2018	€333.510	€ 333.510	€ 0	€ 332.533	€ 332.533	€ 0
2019	€ 342.830	€ 342.830	€ 0	€ 294.822	€ 294.822	€ 0
2020	€ 285.683	€ 285.683	€ 0	€ 292.613	€ 292.613	€ 0
2021	€ 285.155	€ 285.683	€ 0			

Beleidsmatige, juridische en financiële risico's

Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	Besluitvorming over de toetreding door HHNK en eventueel AGV en Zuiderzeeland tot de GR heeft effect op de omvang van de investering in slibverwerking HVC en daarmee de verdeling van de garantstellingprovisie.
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. De GR Slibverwerking staat per 31 december 2020 garant voor een bedrag van € 23 miljoen aan verstrekte geldleningen aan HVC. Het materieel risico is per waterschap afhankelijk van het percentage aandelen. Voor Schieland en de Krimpenerwaard is dat 10% (circa € 2,3 miljoen).
Overige risico's.	Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij. In het geval van deze GR zijn er verder geen bijzondere risico's.

5. Gemeenschappelijke regeling AQUON

Gemeenschappelijke regeling AQUON				
Identiteitsgegevens				
Naam verbonden partij (VP)	AQUON			
Vestigingsplaats	Tiel			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Ingangsdatum	1 juli 2011			
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën			
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Financiën (lid AB) en Portefeuillehouder Waterkeringen & Wegen (plv. lid AB)			
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Watersystemen			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De gemeenschappelijke regeling heeft als doel om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en –ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.			
Bestuurlijk belang	Zetel in het algemeen bestuur met stemrecht.			
Deelnemende partijen	De waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Hollandse Delta en Rivierenland en de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland, de Stichtse Rijnlanden en Schieland en de Krimpenerwaard.			
Relatie met programma	Programma's 2 en 3, 5 van de begroting.			
Ontwikkelingen verbonden partij	In maart 2020 heeft het algemeen bestuur goedkeuring gegeven op AQUON's strategie 2020-2030 tot centralisatie van de laboratoria. Vanaf september 2020 is gestart met het wekelijks bemonsteren van het afvalwater op COVID-19 van alle afvalwaterzuiveringen in Nederland. AQUON bemonstert de zuiveringen bij de waterschappen in haar gebied. In 2021 wordt de frequentie stapsgewijs opgevoerd naar een dagelijkse bemonstering van alle afvalwaterzuiveringen.			
Financiële gegevens				
Financieel belang	Het kostenaandeel van het hoogheemraadschap schommelt tussen 4,8 en 5,1% afhankelijk van de zgn. meetvraag (opdrachtverstrekking aan AQUON).			
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.			
Vermogen in bedragen				
Begroting			Rekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2018			€ 0	€ 16.625.059
2019			€ 0	€ 13.674.641
2020			€ 0	€ 13.722.422

Resultaat Begroting				**Resultaat Jaarrekening** voor bestemmingsreserves		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2018	€ 20.956.000	€ 20.956.000	€ 0	€ 22.495.486	€ 22.786.006	€ -290.520
2019	€ 22.449.000	€ 22.449.000	€ 0	€ 26.256.179	€ 26.256.179	€ 0
2020	€ 23.097.000	€ 23.097.000	€ 0	€ 27.843.571	€ 27.843.571	€ 0
2021	€ 25.291.000	€ 25.291.000	€ 0			

Beleidsmatige, juridische en financiële risico's	
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	N.v.t.
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. Ten eerste staan de deelnemers garant voor de aangegane langlopende leningen (en het rekening courant krediet) naar rato van het aandeel in de jaarlijkse meetvraag. De kans dat aanspraak zal worden gedaan op deze garantstelling achten we minimaal. Ten tweede is het mogelijk dat de begroting wordt overschreden. Beide risico's zijn klein en achten we daarom niet van belang voor de overwegingen rond het weerstandsvermogen.
Overige risico's.	Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij. In het geval van deze GR zijn er verder geen bijzondere risico's.

6. Unie van Waterschappen

Unie van Waterschappen	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Unie van Waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Ingangsdatum	1927
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Dijkgraaf
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Dijkgraaf (lid Algemene Ledenvergadering)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bestuur, Informatie en Juridisch advies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en andere aan de overheid gerelateerde organisaties zoals de VNG.
Bestuurlijk belang	Eén stem in de algemene ledenvergadering (evenredige vertegenwoordiging).
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen
Relatie met programma	Alle programma's van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	Geen bijzonderheden.
Financiële gegevens	
Financieel belang	Contributie welke jaarlijks in de algemene ledenvergadering tegelijk met de begroting wordt vastgesteld. Bij ontbinding van de Unie zijn de waterschappen naar rato van contributiebetaling aansprakelijk voor eventuele tekorten na vereffening. Het aandeel van het hoogheemraadschap in de contributiebijdrage in 2021 bedraagt € 449.470.
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.

Vermogen in bedragen

Begroting			Rekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2018			€ 924.709	€ 13.063.613
2019			€ 1.777.551	€ 13.208.925
2020			€ 1.993.366	€ 15.546.466

Resultaat Begroting				**Resultaat Jaarrekening**		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2018	€ 9.911.050	€ 9.755.686	€ 155.364	€ 10.932.061	€ 10.676.943	€ 255.118
2019	€ 10.282.000	€ 10.282.000	€ 0	€ 17.384.507	€ 16.531.665	€ 852.842
2020	€ 10.568.900	€ 10.568.900	€ 0	€ 19.441.246	€ 19.225.431	€ 215.816
2021	€ 10.967.900	€ 10.967.900	€ 0			

Resultaat in bedragen	
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's	
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	N.v.t.

Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	In 2015 is de Unie een (doorlopende) kredietfaciliteit van twee miljoen euro aangegaan met de Nederlandse Waterschapsbank onder garantiestelling door alle waterschappen. Elk waterschap is hoofdelijk aansprakelijk voor deze garantstelling. De kans dat de hoofdelijke aansprakelijkheid en/of de garantstelling in 2021 wordt geëffectueerd achten we minimaal, dus is het risico niet van belang voor overwegingen rond het weerstandsvermogen.
Overige risico's.	De bestuurlijke risico's zijn laag, aangezien bestuurders slechts aansprakelijk zijn als er sprake is van wanbeleid. In het geval van deze vereniging zijn er verder geen bijzondere risico's.